

ANTIKA EHF 2025

Villingavatn

Fornleifaskráning vegna skógræktar

Hermann Jakob Hjartarson, Ómar Smári Ármannsson,
Svavar Níelsson og Ragnheiður Traustadóttir

Kort 1. Skráningarsvæðið er merkt rautt á kortinu.

Forsíðumynd: Varða [3382-307]

Ritstjóri: Ragnheiður Traustadóttir

Uppsetning: Hermann Jakob Hjartarson og Ragnheiður Traustadóttir

Kortagerð: Hermann Jakob Hjartarson

www.antikva.is

Útgefandi: Antikva ehf.

ISBN númer: 978-9935-525-63-5

Verkefnanúmer MÍ: 3382

Ljósmyndir í ritinu eru teknar af höfundum nema að annað sé tekið fram

© Antikva ehf. og höfundar

Efnisyfirlit

Inngangur	11
Fornleifaskráning	12
Skráningarsvæðið	12
Tilgangur fornleifaskráningar	13
Fornleifaskráning og aðferðir	17
Minjanúmer	17
Tegund, hlutverk og heiti	17
Staðsetning	18
Staðhættir og lýsing	18
Hættumat	18
Mótvægisáðgerðir	19
Fornleifar á svæðinu	20
Villingavatn [3382-478]	20
Minjar í og við bæjartún	21
Villingavatn – bæjarstæði [3382-301] – matjurtagarðar [3382-353, 328, 329] – traðir [3382-351] – fjárhús [3382-330] – útihús [3382-331 og 332] – hjallur [3382-333] – smiðja [3382-334] heimildir	21
Vindrafstöð [3382-326] steiptur stöpull og mastur	22
Leið [3382-340] gata	24
Ölfusvatnsvað [3382-341] vað	24

Vatnsból [3382-369] – Leið [3382-355] heimild	25
Stöðulhús [3382-325] tóft og rétt - Kvíholt – kvíar? [3382-370] heimild.....	25
Minjar utan túns norðan þjóðvegur	27
Leið [3382-324] gata	28
Vörður [3382-306], [3382-308], [3382-309], [3382-310], [3382-322] og [3382-323] samgöngubætur.....	28
Skálholtsrimi (vegur) [3382-311] gata	30
Hjáleigupúfa [3382-352] örnefni / heimild	31
Leið [3382-321] gata	31
Varða [3382-307] samgöngubót.....	32
Fjárhellir [3382-303] hellir og hleðslur	33
Lambagarður [3382-304] vörslugarður	33
Símonarhellir [3382-371] hellir – Letursteinn [3382-373].....	34
Einbúakuml - heykuml [3382-305] tóft.....	36
Sumarhús? – óþekkt [3382-302] húsgrunnur	37
Áveitur [3382-327], [3382-312] og [3382-336] garðlög – skurðir	38
Mógrafir [3382-314] niðurgröftur	41
Garður [3382-313] hleðsla.....	41
Óþekkt [3382-315] þúst.....	42
Stekkur [3382-316] tóft og hleðslur	42
Tóftir [3382-344] heimild.....	43
Gamli garður [3382-320] garðlag.....	44

Steyptur grunnur [3382-317] grunnur	45
Óþekkt [3382-318] tóft.....	46
Óþekkt [3382-319] tóft.....	47
Hagavíkurkuml - heystæði [3382-335] heimild	48
Gildruhóll – refagildra [3382-337] hleðsla.....	49
Gamlastekkatún – stekkur [3382-338] heimild	49
Torfrista [3382-339] heimild	50
Lambhús [3382-354] heimild	50
Rétt [3382-356] heimild	50
Minjar sunnan við þjóðveg.....	51
Stekkjaflatir – stekkur? [3382-372] örnefni	51
Grafarmýri – mógrafir [3382-345] niðurgröftur.....	52
Selnef – sel? [3382-346] örnefni	52
Leið [3382-347] gata	53
Leið [3382-363] gata	53
Leið [3382-368] gata	53
Leið [3382-362] gata	55
Klóarvegur/Klóarstígur - þjóðleið [3382-364] gata.....	55
Gamlasel [3382-342] tóft.....	57
Gamlasel [3382-377] tóft.....	58
Sel – búr [3382-367] og [3382-359] hellar.....	59

Leið [3382-358] gata	60
Smalabyrgi [3382-343] hleðsla	61
Vörður [3382-360] og [3382-361] smalavörður – samgöngubót	62
Sel – beitarhús [3382-348] tóft	63
Stekkur [3382-349] tóft	64
Botnasel [3382-350] [3382-375] og [3382-376] tóftir	65
Ingveldarsel [3382-378] tóft	68
Ingveldarsel [3382-379] tóft	70
Leið [3382-357] gata	71
Leið [3382-365] gata	71
Leið [3382-366] gata	73
Leið [3382-374] gata	74
Samantekt og niðurstöður	75
Heimildir	77
Kort:	77
Vefsíður:	77
Árnastofnun – Örnefnasafn	77
Hjóðskrár	78

Myndaskrá

Mynd 1. Bæjarhúsin á Villingavatni rétt fyrir aldamót, bærinn fór illa í Suðurlandsskjálftanum árið 1896 og stendur viðgerð yfir. Mynd tekin af Frederick W. Warbreck Howell, fengin af www.jstor.org	19
Mynd 2. Vindtúrbína [3382-326] er reist ofan á stórum steini.	23
Mynd 3. Vegur [3382-340] liggur að vaði [3382-341].	24
Mynd 4. Stöðulhús [3382-325].	25
Mynd 5. Túnið á Villingavatni eins og það er í dag, búið er að slétta út flestar minjarnar á því. Þó má sjá fjárhústóft [3382-325] hægra megin við heimreiðina.	26
Mynd 6. Vörður við leið [3382-324].....	29
Mynd 7. Varða [3382-310].....	29
Mynd 8. Skálholtsrimi [3382-311] (fyrir miðri mynd) er hlaðin gata yfir mýrina. Búið er að grafa skurði í gegnum garðinn.	30
Mynd 9. Leið [3382-321].	31
Mynd 10. Varða [3382-307].....	32
Mynd 11. Hleðslur og bárujárn í fjárhellinum [3382-303].	33
Mynd 12. Símonarhellir [3382-371].	34
Mynd 13. Letursteinn er í Símonarhelli, á honum stendur ÞM 1919.....	35
Mynd 14. Tóft [3382-305] sem er lýst í örnefnaskrá sem heykumli.....	36
Mynd 15. Garðlag [3382-327] sést fyrir miðri mynd.....	38
Mynd 16. Mógrafir [3382-314].	40
Mynd 17. Garðlag [313] er með óljósan tilgang.	41

Mynd 18. Stekkur [3382-316] er hlaðinn upp við klett og jarðfasta steina.	42
Mynd 19. Húsgrunnur [3382-317] er við uppistandandi bragga.....	45
Mynd 20. Tóft [3382-319] er full af steinum í dag.	47
Mynd 21. Hagavíkurkuml [3382-335].	48
Mynd 22. Refagildra á Gildruhóll [3382-337].	49
Mynd 23. Horft úr lofti beint niður á Grafarmýri [3382-345]. Mógrafir eru greinilegar beggja vegna við skurðsins.	52
Mynd 24. Leið [3382-368].	54
Mynd 25. Gamlasel [3382-342].	57
Mynd 26. Gamlasel. Hér sést tóft [3382-342] t.v. og tóft [3382-377] t.h.	58
Mynd 27. Hellir [3382-367].	59
Mynd 28. Hleðslur [3382-343] voru upp við stóra jarðfasta steina.	61
Mynd 29. Vörður [3382-360] og [3382-361].	62
Mynd 30. Tóft [3382-348], hér sést hvernig leið [3382-368] liggur yfir tóftina.	63
Mynd 31. Tóft [3382-349].	64
Mynd 32. Botnasel, hér sést að hluti tóftanna er að hrynja niður í gil.	65
Mynd 33. Teikning af Ingveldarseli, tóft [3382-378] t.v. og tóft [3382-379] t.h.	67
Mynd 34. Horft beint niður á tóftir Ingveldarsels [3382-378]. Vestur snýr upp.....	68
Mynd 35. Horft yfir Ingveldarsel. Stærri tóftin [3382-378] sést fyrir miðju en sú minni [3382-379] t.h.	70
Mynd 36. Leið [3382-357].	71
Mynd 37. Leið [3382-366].	73

Kortaskrá

Kort 1. Skráningarsvæðið er merkt rautt á kortinu.....	2
Kort 2. Skráningarsvæðið nær frá Þingvallavatni og að sveitafélagsmörkum við Ölfus.....	13
Kort 3. Túnakort Villingavatns gert 1918. Kortið snýr nokkurn veginn á þann veg að vestur er upp.....	20
Kort 4. Tún Villingavatns eins og það var teiknað á herforingjaráðskort. Hér má sjá að símalína er merkt inn á kortið sem endar í bænum. Á Villingavatni var símstöð og póststöð. Hér sést einnig mannvirki við heimreiðina [3382-351] sem líklega er tóft [3382-325].	22
Kort 5. Staðsetning fornleifa fyrir norðan þjóðveg.....	27
Kort 6. Leið [3382-324] er merkt inn á herforingjaráðskort. Skjáskot úr kortasjá Landmælinga.....	28
Kort 7. Hleðsla [3382-302] er líklega grunnur af sumarbústað.	37
Kort 8. Áveitugarðar [3382-312] og [3382-327].	39
Kort 9. Leið [3382-321] liggur í gegnum Gamla garð [3382-320]......	44
Kort 10. Minjar við Hringatjörn vestri.	46
Kort 11. Minjar á suðurhluta skráningarsvæðis.	51
Kort 12. Herforingjaráðskort frá 1908 sýnir Klóarstíg [3382-364], hann liggur m.a. um Laxárdal.....	56
Kort 13. Gamlasel [3382-342] og minjar tengdar selinu, hellar og leið.	58
Kort 14. Hleðslur [3382-343] og vörður [3382-361]/[3382-360] á Grjótholti.	60
Kort 15. Botnasel.....	66
Kort 16. Ingveldarsel [3382-378].....	69
Kort 17. Leiðir.....	72

Kort 18. Leiðir á suðurhluta svæðisins.....	74
---	----

Inngangur

Að beiðni Ellerts Marísson fyrir hönd Heartwood Afforested Land ehf., tók Ragnheiður Traustadóttir, fornleifafræðingur, fyrir hönd Antikva ehf., að sér að skrá fornleifar vegna fyrirhugaðrar skógræktar á jörðinni Villingvatn.

Vettvangsskráning fór fram frá því í desember fram í apríl. Skráningin fékk verknúmerið 3382 hjá Minjastofnun Íslands.

Villingavatn hefur verið í byggð að minnsta kosti frá því á 14. öld. Í dag er hluti svæðisins frístundabyggð og einnig er þar enn bújörð. Til stendur að rækta upp skóg á jörðinni. Innan sjálfs skipulagssvæðisins fundust 79 minjar, meðal annars tóftir, hellar, garðlög, áveitur mógrafir, vörður og leiðir. Auk þeirra voru svo skráðar minjar í túninu sem flestar eru þó horfnar.

Skráningin fól í sér athugun á fyrri skráningum, heimildasöfnun, vettvangsskráningu og úrvinnslu, mat á minjum innan skipulagssvæðisins, svo sem hættumat, og skýrslu- og kortagerð. Allar minjar voru mældar upp og staðsettar og við fornleifaskráninguna var farið eftir stöðlum Minjastofnunar Íslands.

Skýrsluhöfundar sáu um vettvangsvinnu og heimildavinnu.

Rúna K. Tetzschner annaðist prófarkalestur.

Með skýrslunni fylgir stafrænn hnitagrunnur.

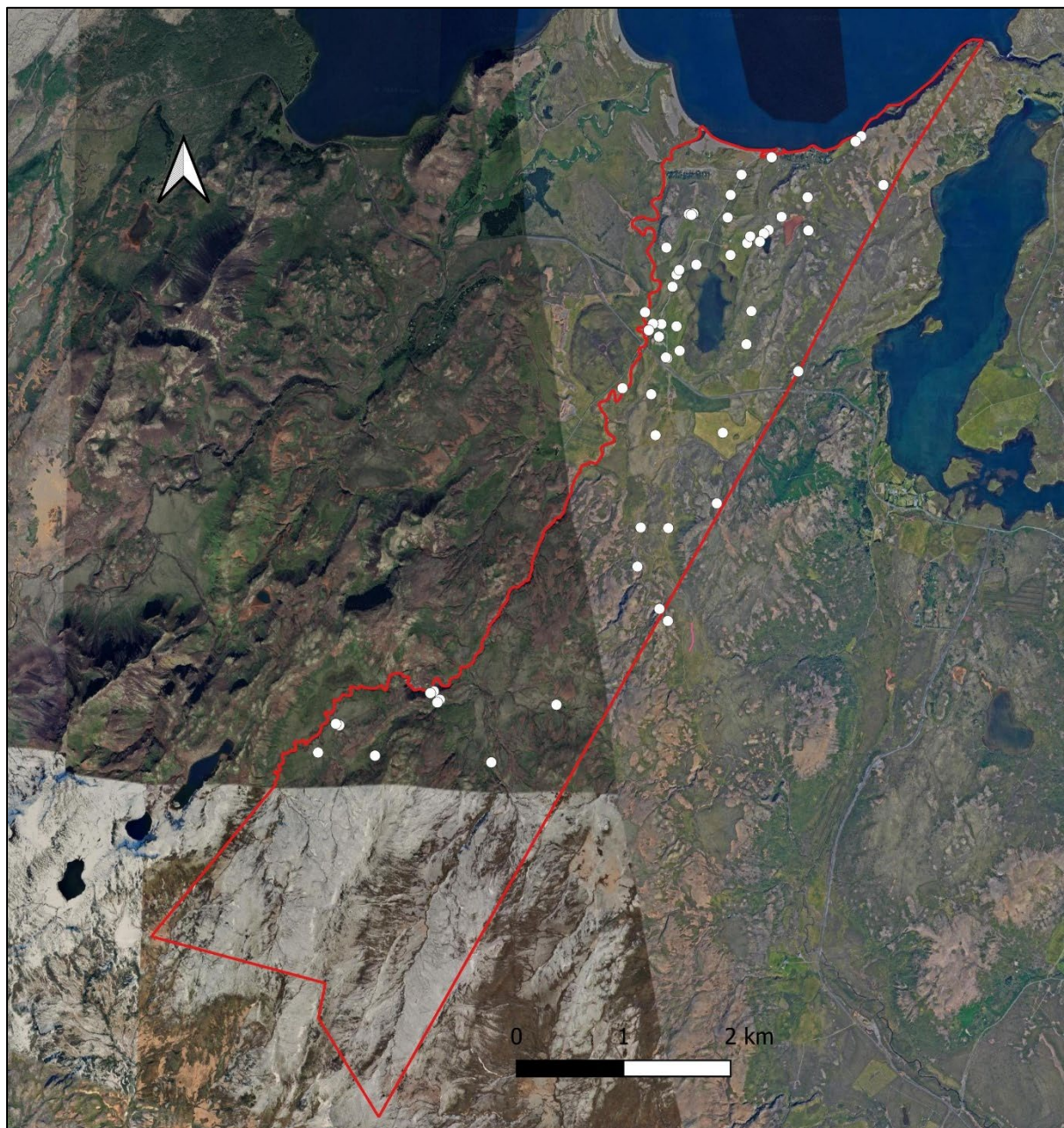
Fornleifaskráning

Svæðisskráning fornleifa í Grafningi fór fram á vegum Fornleifastofnunar Íslands árið 1998 og kom samantekt á niðurstöðum út í skýrslunni *Fornleifar í Grafningi: Nesjar, Hagavík, Krókur, Villingavatn, Bildsfell, Tunga, Hlíð, Stóri-Háls, Litli-Háls og Torfastaðir*.¹ Þörf var á endurskráningu minja á svæðinu þar sem krafist var að minjarnar væru skráðar samkvæmt nýjstu stöðlum Minjastofnunar Íslands. Þær minjar sem höfðu verið skráðar áður fengu allar nýtt númer, en hægt er að sjá gömlu númerin fornleifaskránni. Minjarnar voru staðsettar og mældar upp á vettvangi.

Skráningarsvæðið

Skráningarsvæðið er jörðin Villingavatn. Svæðið afmarkast af Þingvallavatni til norðurs, Villingavatnsá, jörðinni Úlfjótuvatn til austurs og sveitafélagsmörkum við Ölfus til suðurs. Jörðin er áætluð alls um 1700 hektarar að stærð, þar af er um 43,5 hektara ræktað land. Ræktaða svæðið er allt á norðurhluta jarðarinnar, á syðri hluta hennar er fjalllendi. Þá er frístundabyggð nyrst á landareigninni, við Þingvallavatn.

¹ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998.

Kort 2. Skráningarsvæðið nær frá Þingvallavatni og að sveitafélagsmörkum við Ölfus.

Tilgangur fornleifaskráningar

Samkvæmt 4. mgr. 3. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012 (mml.), sem tóku við af þjóðminjalögum nr. 107/2001 1. janúar 2013, njóta fornleifar friðunar og eru þannig verndaðar gegn hvers kyns raski.

Í 3. mgr. 3. gr. mml. eru fornleifar skilgreindar með svofelldum hætti:

„Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

a. búsetulandslag, skráðgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,

b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum og rauðablæstri,

c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,

d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,

e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,

f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,

g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,

h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,

i. skipsflök eða hlutar þeirra.“

Í 21. gr. mml. er kveðið á um verndun fornleifa:

„Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.

Eigendur og ábúendur jarða skulu hlúa að fornleifum á landareignum sínum og viðhalda umhverfi þeirra eftir því sem sanngjarnt getur talist. Minjastofnun Íslands er skylt að veita ráðgjöf og leiðbeiningar í því sambandi.

Minjastofnun Íslands gerir nauðsynlegar ráðstafanir til verndar fornleifum, viðhalds eða endurbóta, en áður skal gera landeiganda eða ábúanda viðvart um þær. Ef nauðsyn krefur lætur Minjastofnun Íslands rannsaka fornleifar með uppgreftri eða á annan hátt.“

Friðhelgi fornleifa er ekki háð því að þær séu þekktar eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar finnast ber að tilkynna það Minjastofnun Íslands, sbr. 38. gr. mml., og án tafar skv. 1. mgr. 23. gr. megi ætla að þær séu í hættu.

Eitt af markmiðum fornleifaskráningar er að sporna við því að minjar verði fyrir skemmdum af gáleysi eða að nauðsynjalausu. Fornleifaskráning kemur að notum í minjavörslu þegar ákvarðanir eru teknar um aðgerðir til verndar einstökum minjastöðum eða minjasvæðum. Auk þess kemur hún að gagni í rannsóknum og kynningum.

Ekki er það síður hagar þeirra sem stýra hvers konar framkvæmdum að eiga aðgang að yfirliti um fornleifar á tilteknu svæði. Segja má að við það vinnist tvennt. Unnt verður að taka tillit til minjanna við skipulagsvinnu og nýta þær til að varðveita sögu staðarins í landslaginu. Einnig má minnka stórlega líkur á að framkvæmdaraðilar rekist í miðjum klíðum á fornleifar sem þeir gerðu sér ekki grein fyrir að gætu verið fyrir hendi en reynist svo nauðsynlegt að rannsaka með tilheyrandi kostnaði og töfum á framkvæmdum.

Björgunaruppgröftur, sem er unninn vegna framkvæmda og undir þrýstingi frá framkvæmdaraðilum, er heldur ekki æskilegur frá sjónarmiði fornleifafræðinnar. Fornleifaskráning sameinar þess vegna hagsmuni fræðigreinarinnar og þeirra sem standa að framkvæmdum.

Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal skv. 16. gr. mml. fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi.

Database view - Grímsnes- og Grafningshreppur Fornleifaskráning	
Object Browser X	
Selection	
Group 'verkefna nr/3382'	
Selection	
342, Sel - Gamla sel, Arkeologiska object	
Attributes	Text Relations Geo Objects Documents Events
Attribute	Value
Id	342
Name	Sel - Gamla sel
Class	Arkeologiska object
eldra_minj_id	ÁR-478:042
minj_id	3382-342
verkefna nr	3382
sérheiti	Gamlasel
bæjarnafn	Villingavatn
jarðatal Johnsen	478
minjaflokkur	selsminjar
tegund	heimild
efni	annað
verndun	fríðað
lengd	11 meter
breidd	5 meter
veggjahæð frá	0.2 m
veggjahæð til	0.4 m
breidd veggjar	1.6 m
umhverfi	gras- og mólendi
Svæði	Seldalur
Túnakort	nei
aldur frá	900
aldur til	1800
skráning	HJH-SN-RT-ÖSÁ
Mæling	uppmæling
heimsótt	07.04.2025
Horfin	nei
horfin_astæða	<None>
hættumat	mikil hætta
hættuorsök	<None>
hætta v. tilefnis	vegna skógræktar
ástand	vel greinanlegar
minjagildi	mjög mikið
verkefni	Fornleifaskráning v/skógræktar
Sveitarf	Grímsnes- og Grafningshreppur
Hlutverk	sel

Mynd 2. Skráningarform í Grímsnes- og Grafningshreppi, fylgir stöðlum Minjastofnunar Íslands.

Skulu skipulagsyfyrvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrár með hliðsjón af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda án undanfarandi fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskráningar. Þegar sérstaklega stendur á getur Minjastofnun Íslands veitt undanþágu fyrir framkvæmdum með tilteknum skilyrðum.

Skipulagsyfirvöld skulu tilkynna Minjastofnun Íslands um gerð skipulagsáætlana og verulegar breytingar á þeim og um gerð skýrslna um mat á umhverfisáhrifum.

Almennt er æskilegt að framkvæmdum sé beint frá minjastöðum en sé þess enginn kostur ber að tilkynna Minjastofnun Íslands um framkvæmdirnar með sannanlegum hætti með minnst fjögurra vikna fyrirvara eins og segir í 23. gr. mml. Enn fremur segir að Minjastofnun Íslands ákveði að undangenginni vettvangsskönnun hvort frekari rannsóknar sé þörf, hvort gera skuli tillögu um friðlýsingu eða hvort fornleifarnar megi víkja og þá með hvaða skilmálum. Óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda fyrir en ákvörðun Minjastofnunar Íslands liggur fyrir.

Í 2. mgr. 28. gr. mml. segir að framkvæmdaraðili greiði kostnað við þær rannsóknir á fornleifum sem Minjastofnun Íslands ákveður að séu nauðsynlegar vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Við allar umfangsmiklar framkvæmdir skal sá sem fyrir þeim stendur bera kostnað af nauðsynlegum rannsóknum og vettvangsskráningu fornleifa.

Fornleifaskráning og aðferðir

Við fornleifaskráninguna voru fornleifar flokkaðar undir jörðina Villingavatn [478]. Fjallað er um hvern minjastað fyrir sig. Ljósmyndir voru teknar og gerð kort auk þess sem minjarnar voru hnitsettar og færðar inn á loftmynd frá Loftmyndum ehf.

Minjanúmer

Minjar eru auðkenndar með númeri og sérheiti þeirra ef finnst, til dæmis Gamli garður „[3382-320]“, síðan er tegund nefnd á eftir númeri til frekari skýringar. Ef stendur *heimild* á eftir númeri þá hafa ekki fundist fornleifar á vettvangi. Fyrsta númer innan hornklofa er númer Minjastofnunar og seinna númer er númer skráningarinnar í landfræðilegum gagnagrunni Antikva yfir fornleifar, örnefni og sögulegar minjar á Suðurlandi.

Tegund, hlutverk og heiti

Tegund og hlutverki minja er eins og venjan er um fornleifaskráningar lýst í fáum orðum, þ.e. hvort um sé að ræða tóftir bæja eða útihúsa, höfn, byrgi, túngarð og þar fram eftir götunum. Stundum sér fornra minja ekki stað í landslaginu þótt þeirra sé getið í heimildum og kunna

margar ástæður að vera fyrir því. Kemur þá fram í fornleifaskránni að „heimild“ sé til um til dæmis stekk. Er leitast við að hafa fornleifaskrána eins nákvæma og kostur er því að leifar fornminja kunna að leynast í jörðu þótt ekki sé unnt að sjá þær með berum augum á yfirborðinu.

Hafi fornminjarnar sérnafn er það sérstaklega skráð en þegar engu slíku er til að dreifa kemur fyrir að hlutverki þeirra sé lýst þar sem heitið stæði annars, til dæmis stekkur [3382-316].

Staðsetning

Tekin voru GPS hnit á öllum sýnilegum minjum eða þær mældar upp með nákvæmu GPS mælingartæki úti á vettvangi og þau færð inn í landupplýsingagrunn. Í sumum tilfellum voru minjarnar horfnar og aðeins þekktar í heimildum, í þeim tilfellum var staðsetning minjanna áætluð. Í hjálagðri fornleifaskrá eru gefin upp hnit í landshnitakerfinu Ísnet 93 þegar við á. Staðsetning þeirra er svo færð inn á loftmynd. Gögnum er einnig skilað í stafrænu formi í landupplýsingakerfi.

Staðhættir og lýsing

Ávallt er greint frá afstöðu skráðra minja í landslaginu, þeim og staðháttum lýst, bæði formi, umfangi og ástandi, og aðrar athugasemdir gerðar þegar þörf krefur, til dæmis vísað í aðrar heimildir.

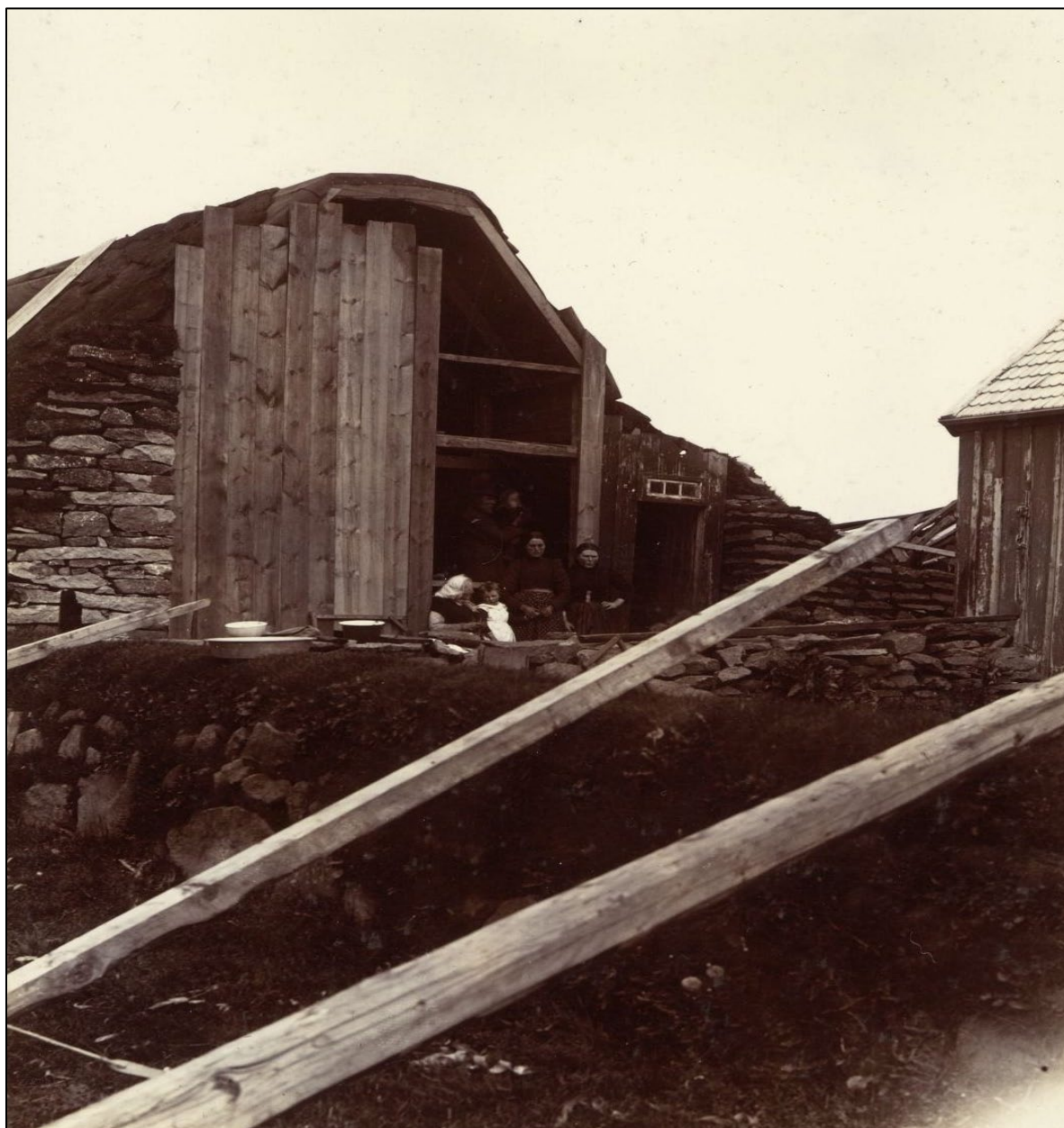
Hættumat

Leitast er við að leggja mat á þá hættu sem að fornleifunum kann að steðja, bæði af völdum náttúru og manna. Þetta er gert til að unnt sé að grípa til viðeigandi ráðstafana liggi minjar undir skemmdum eða geti orðið fyrir raski. Hætta vegna ábúðar þýðir að framkvæmdir eða álag kunni að raska fornminjum. Hætta vegna veðrunar þýðir að fornleifar séu smám saman að mást í burtu fyrir áhrif lofts eða vatns. Hætta vegna landbrots þýðir að fornleifar geti glatast af völdum vatns eða uppblásturs.

Ekki er lagt mat á hættuna þegar einungis er til heimild um fornleifar en þær hafa ekki fundist við vettvangsskráninguna.

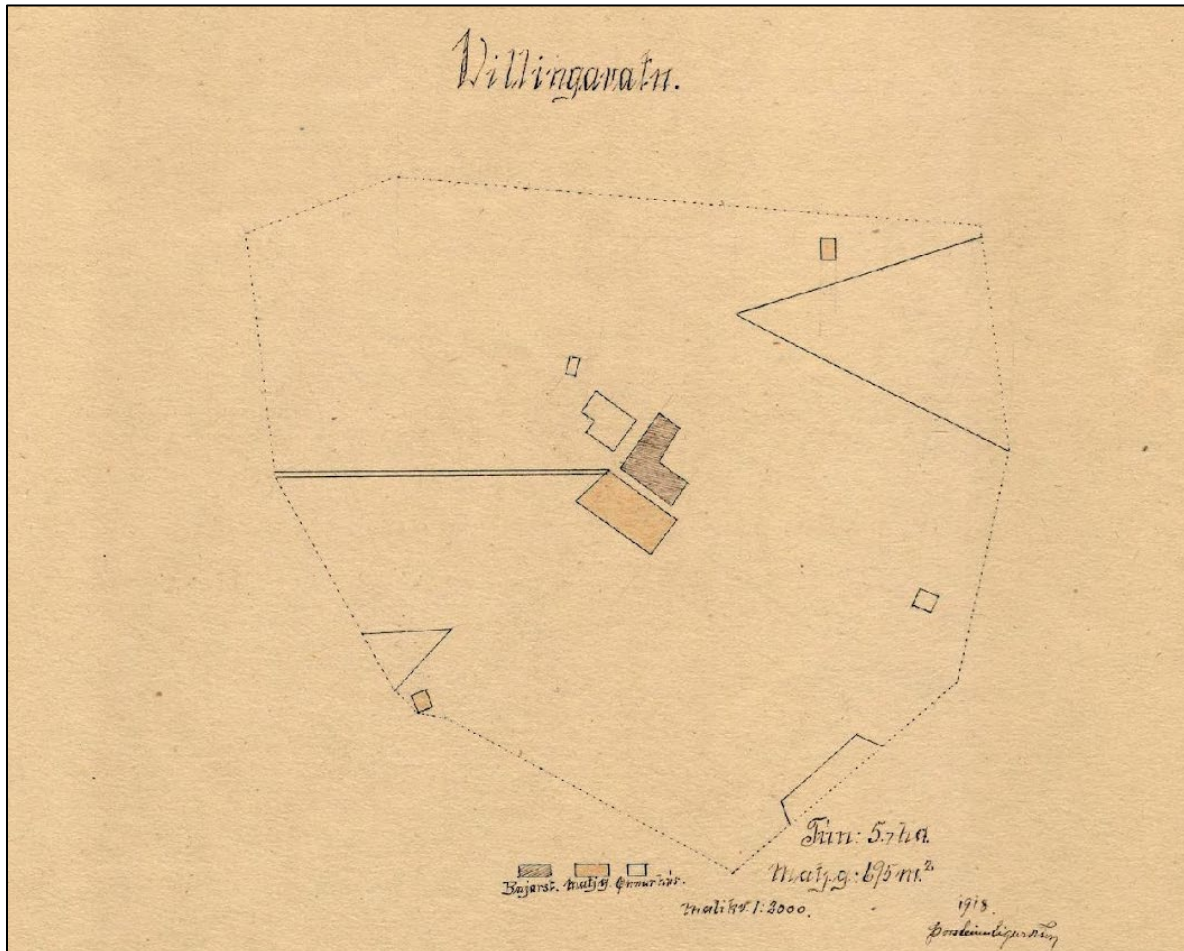
Mótvægisaðgerðir

Ef minjar eru í hættu vegna framkvæmda er lagt til að framkvæmdum sé beint frá minjastaðnum. Ef það er ekki hægt er komið með tillögur að mótvægisaðgerðum. Það er þó alltaf Minjastofnun Íslands sem ákveður hvað þarf að gera og með hvaða hætti.

Mynd 1. Bæjarhúsin á Villingavatni rétt fyrir aldamót, bærinn fór illa í Suðurlandsskjálftanum árið 1896 og stendur viðgerð yfir. Mynd tekin af Frederick W. Warbreck Howell, fengin af www.jstor.org.

Fornleifar á svæðinu

Kort 3. Túnakort Villingavatns gert 1918. Kortið snýr nokkurn veginn á þann veg að vestur er upp.

Villingavatn [3382-478]

Villingavatns er fyrst getið í heimildum árið 1397, þá er jörðin í eigu kirkjunnar á Úlfjótuvatni.² Árið 1706 er eigandinn enn kirkjan á Úlfjótuvatni, jarðadýrleiki var þá 20 hundruð.³ Það sama segir í Jarðabók frá 1847.⁴ Í *Grímsnes og Grafningur byggðasaga* er jörðinni lýst sem allstórri fjallajörð sem liggur móti norðaustri frá Þingvallavatni og út í Ölfusmörk. Þar er sagt frá því að víða sé skjól á jörðinni og beitalandið var gott þar til að mýið

² Íslenskt fornbréfasafn IV, bls. 93.

³ Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, II, 1918-1921, bls. 381.

⁴ J. Johnsen, 1847, bls. 73.

var drepð árið 1959. Þurrland móajörð með melum upp til fjalls en mýri nærri bænum og í kringum Tjörnina. Vallendisblettir eru víða.⁵

Minjar í og við bæjartún

Villingavatn – bæjarstæði [3382-301] – matjurtagarðar [3382-353, 328, 329] – traðir [3382-351] – fjárhús [3382-330] – útihús [3382-331 og 332] – hjallur [3382-333] – smiðja [3382-334] heimildir

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu.⁶

Við bæjarhúsin er teiknaður inn matjurtagarður [3382-353], einnig voru tveir minni matjurtagarðar [3382-328 og 3382-329] við jaðar túnsins. Fjárhús [3382-330] var við bæjarhúsin. Tvö minni útihús [3382-331 og 3382-332] voru á túninu.⁷ Traðir [3382-351] lágu frá bænum og út að veginum. Í örnefnaskrá segir: „Streitur: Túnið suður af bænum, austan við traðirnar“ og „Vesturtún: Suðvestur af bænum. Vestan við traðirnar.“⁸

Samkvæmt örnefnaskrá stóð hjallur [3382-333] í túninu, þar stendur: „Hjallhóll: Smá ávala hóll, rétt vestan við bæinn, þar sem gamli Hjallinn stóð.“⁹ Þar segir einnig frá smiðju [3382-334]: „Smiðjuhóll: Hóll norðan við bæinn, sem bærinn stóð á að nokkru leyti.“¹⁰

Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

⁵ Sigurður Kristinn Hermundarson, 2014, bls. 107.

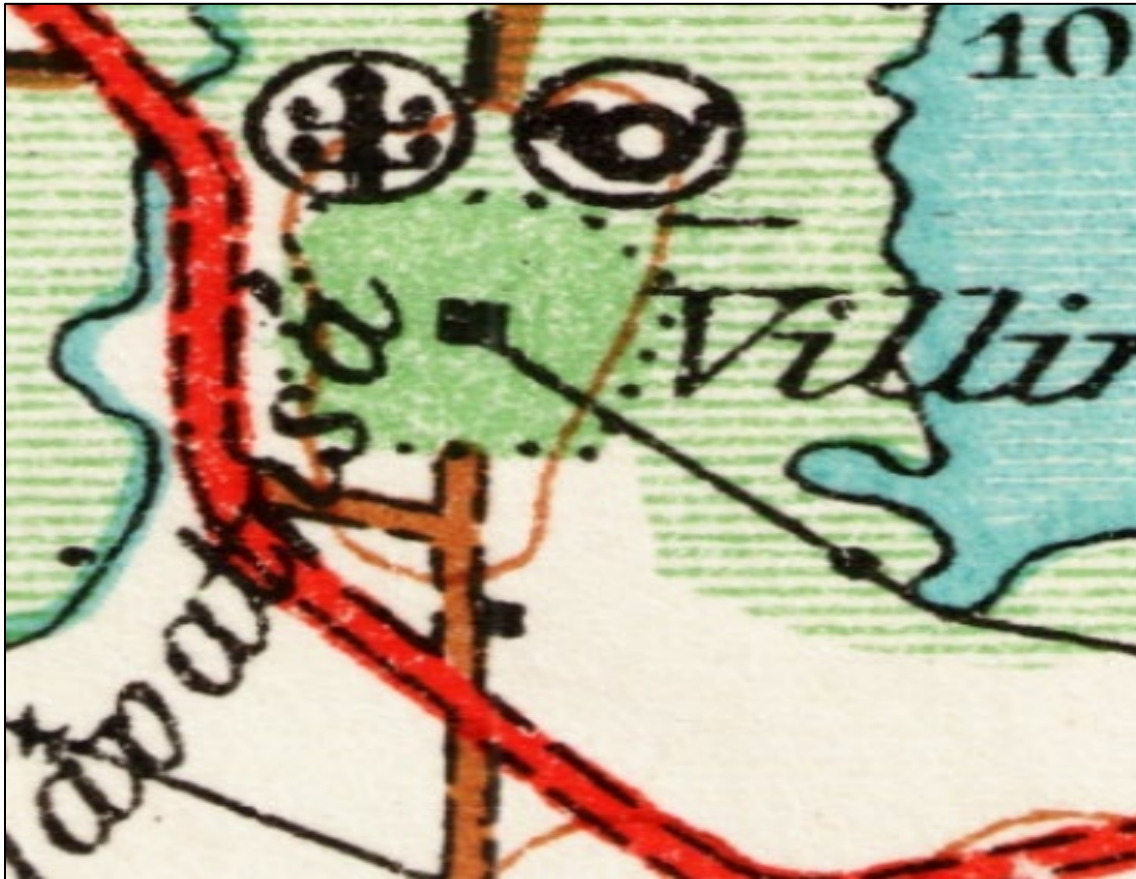
⁶ Sunnlenskar byggðir, 1986, bls. 266.

⁷ Túnakort Villingavatns, 1918.

⁸ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁹ Örnefnaskrá Villingavatn.

¹⁰ Örnefnaskrá Villingavatn.

Kort 4. Tún Villingavatns eins og það var teiknað á herforingjaráðskort. Hér má sjá að símalína er merkt inn á kortið sem endar í bænum. Á Villingavatni var símstöð og póststöð. Hér sést einnig mannvirki við heimreiðina [3382-351] sem líklega er tóft [3382-325].

Vindrafstöð [3382-326] steyptur stöpull og mastur

Fyrir norðan bæinn, innan túns er gömul vindtúrbína [3382-326] sem líklega hefur séð bænum fyrir rafmagni. Ofan á stórum steini er steyptur stöpull og ofan á honum er mastur úr járni og þar er túrbínan áföst. Rafstöðin virðist vera af gerðinni Wincharger, en þær náðu miklum vinsældum í sveitum landsins á fimmta áratug tuttugustu aldarinnar.¹¹ Þessar minjar eru yngri en 100 ára og njóta því ekki verndunar samkvæmt minjalögum.

¹¹ Nokkrar leiðbeiningar um uppsetningu og meðferð vindrafstöðva, 1942, bls. 67-71.

Mynd 2. Vindtúrbína [3382-326] er reist ofan á stórum steini.

Mynd 3. Vegur [3382-340] liggur að vaði [3382-341].

Leið [3382-340] gata

Í örnefnaskrá segir: „Ölfusvatnsmói: Móinn fyrir norðan túnið, þar sem hreppsvegurinn lá.“¹² Vegurinn liggur í boga frá vesturhlið túnsins og niður að vaðinu [3382-341] yfir Villingavatnsánnu. Vegurinn er um 280 m langur.

Ölfusvatnsvað [3382-341] vað

Í örnefnaskrá segir: „Ölfusvatnsvað: Þar sem vegurinn var yfir ána, fyrir norðan túnið.“¹³ Vegur [3382-340] liggur upp að vaðinu austan megin og hinum megin í landi Ölfusvatns er greinilegur vegur einnig.

¹² Örnefnaskrá Villingavatn.

¹³ Örnefnaskrá Villingavatn.

Vatnsból [3382-369] – Leið [3382-355] heimild

Sagt er frá vatnsbóli [3382-369] í örnefnaskrá: „Nautadýjamýri: Mýri við ána fyrir vestan túnið, í þeirri mýri er dý, sem aldrei þrýtur, og aldrei frýs, og var notað fyrir vatnsból.“¹⁴ Ekki sést til vatnsbólsins í dag. Gata [3382-355] lá um Eiturbarð, í örnefnaskrá segir: „Eiturbarð: Gatan lá eftir því þegar sótt var vatn í dýið.“¹⁵

Mynd 4. Stöðulhús [3382-325].

Stöðulhús [3382-325] tóft og rétt - Kvíholt – kvíar? [3382-370] heimild

Utan við túnið rétt við heimreiðina er tóft [3382-325]. Tóftin er 14 x 6,5 m að stærð og er opin til norðurs. Hún er úr torfi og grjóti. Aðhald/rétt [3382-370] er sunnan við tóftina, 10 x 8 m að stærð og er opið til vesturs. Á herforingjaráðskort og á Atlaskorti er hús merkt á þessum stað. Líklega eru þetta tóftir af fjárhúsi.

¹⁴ Örnefnaskrá Villingavatn.

¹⁵ Örnefnaskrá Villingavatn.

Sagt er frá tóft og rétt í örnefnaskrá: „Stöðulhús: Fyrir sunnan túnið við veginn, þar sem réttin er. Stöðulflöt: Fyrir neðan og austan Stöðulhúsið í átt til tjarnarinnar. Gamla réttin: Fyrir sunnan túnið, milli túnsins og Grjóthólsins.“¹⁶

Í örnefnaskrá segir frá örnefninu Kvíholt: „Kvíholt: Fyrir vestan Stöðulhúsið, þar sem vegurinn liggur.“¹⁷ Ekki sést til neinna fornleifa á þessum stað í dag, mögulega er örnefnið komið frá sömu minjum, þ.e. Stöðulhúsi.

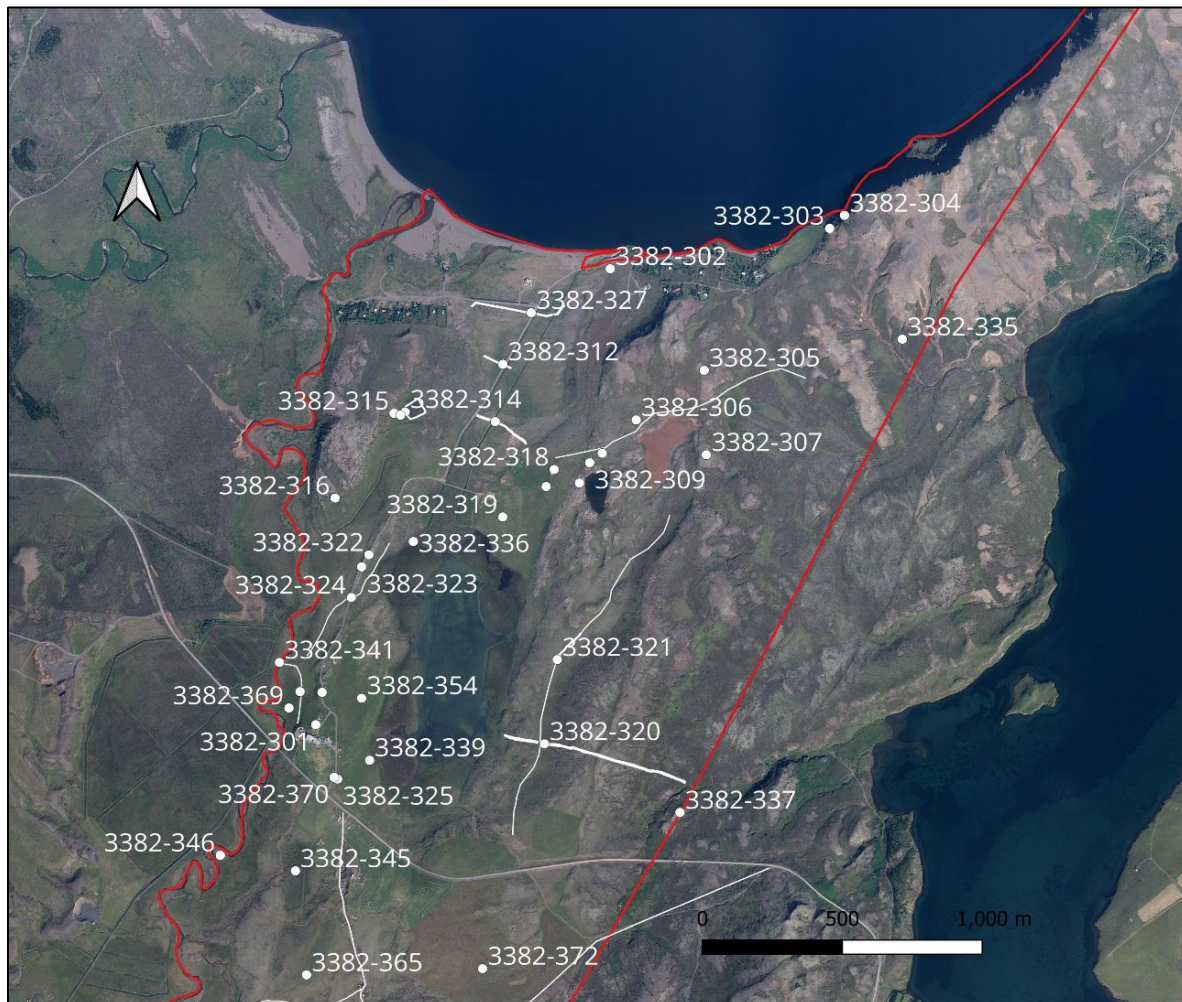

Mynd 5. Túnið á Villingavatni eins og það er í dag, búið er að slétta út flestar minjarnar á því. Þó má sjá fjárhústóft [3382-325] hægra megin við heimreiðina.

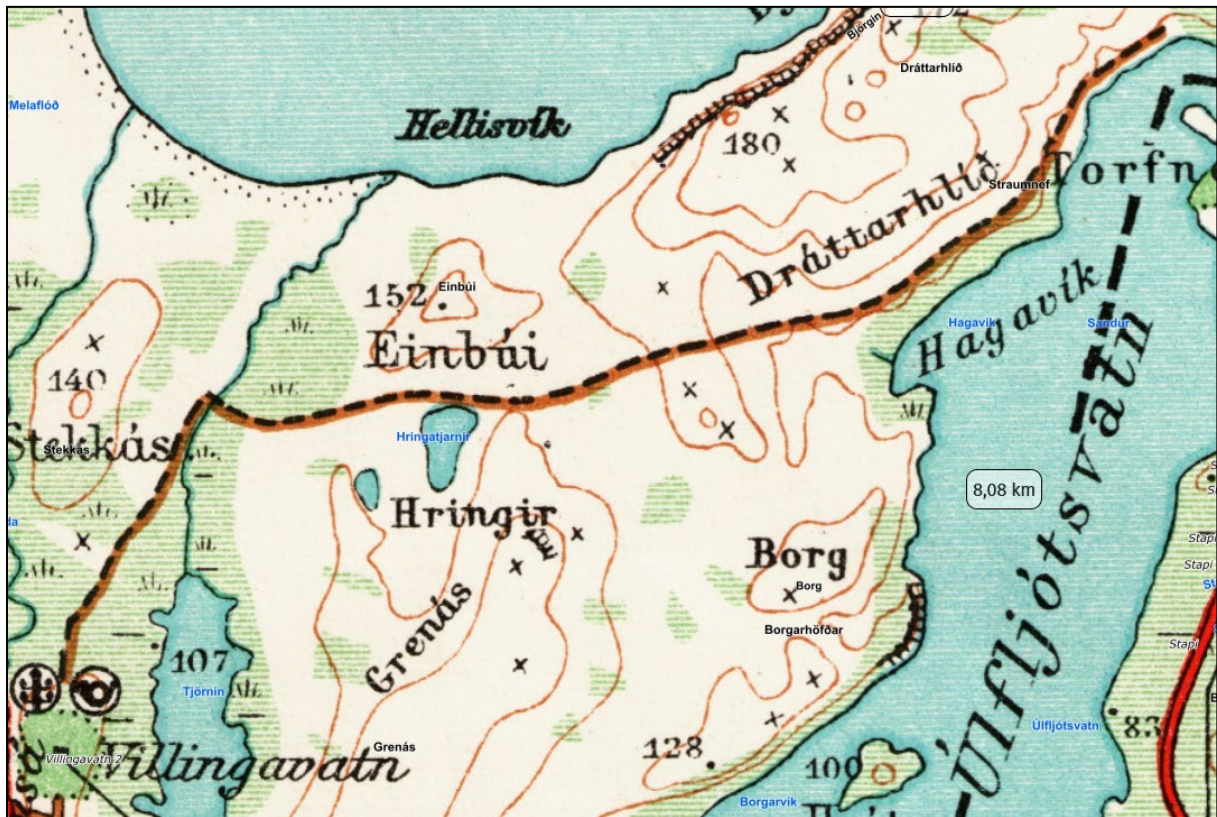
¹⁶ Örnefnaskrá Villingavatn.

¹⁷ Örnefnaskrá Villingavatn.

Minjar utan túns norðan þjóðveg

Kort 5. Staðsetning fornleifa fyrir norðan þjóðveg.

Kort 6. Leið [3382-324] er merkt inn á herforingjaráðskort. Skjáskot úr kortasjá Landmælinga.

Leið [3382-324] gata

Samkvæmt herforingjaráðskorti og Atlaskorti var gata frá túninu og að norðurenda Úlfjótssvatns, þar sem Steingrímsstöð er í dag.¹⁸ Leiðin lá til norðurs frá bænum og í átt að vörðum [3382-322] og [3382-323] þaðan að Skálholtsrima [3382-311], yfir hann og í átt að vörðum [3382-310], [3382-309] og [3382-308]. Gatan liggur fyrir norðan þær og sunnan við vörðu [3382-306], þaðan liggur gatan til austurs út af landareigninni.

Vörður [3382-306], [3382-308], [3382-309], [3382-310], [3382-322] og [3382-323] samgöngubætur

Norðan Tjarnarinnar eru sex vörður sem virðast varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

¹⁸ Herforingjaráðskort, 1908; Kortasjá Landmælinga Íslands.

Mynd 6. Vörður við leið [3382-324].

Mynd 7. Varða [3382-310].

Mynd 8. Skálholtsrimi [3382-311] (fyrir miðri mynd) er hlaðin gata yfir mýrina. Búið er að grafa skurði í gegnum garðinn.

Skálholtsrimi (vegur) [3382-311] gata

200 metra löng hleðsla sem liggur yfir mýrina. Þessar hleðslur eru breiðari en áveitugarðarnir [3382-12 og 3382-27] og eru líklega vegur, en í örnefnalýsingu segir: „Litur út eins og þar hafi verið lagður vegur yfir mýrina, áreiðanlega mjög langt síðan.“¹⁹ Vegurinn er um 2 m breiður þar sem hann er breiðastur og 0,2-0,6 m að hæð. Leið [3382-321] lá sennilega yfir Skálholtsrimann. Fornleifarnar eru mjög líkar garði og því mögulegt að þær hafi þjónað sem áveitugarður ásamt því að vera vegur.

¹⁹ Örnefnaskrá Villingavatn.

Hjáleigupúfa [3382-352] örnefni / heimild

Í örnefnaskrá segir: „Hjáleigupúfa: Einstök þúfa neðst í Lambhústúninu, hefi aldrei heyrt talað um hjáleigu þarna.“²⁰ Staðsetning á örnefninu er ekki alveg ljós og er staðsetning áætluð, ekkert sést til fornleifa. Ekki er minnst á neinar hjáleigur í Jarðabók Árna og Páls né í Jarðatali Johnsen.²¹

Mynd 9. Leið [3382-321].

Leið [3382-321] gata

Leið [3382-321] liggur líklega frá Þjóðveginum og að leið [3382-324] við Einbúa og sameinast henni þar. Leiðin er aðeins sýnileg á köflum en hún liggur sennilega þar sem nú er nýlegri slóði, í gegnum garðlag [3382-320], en fylgir ekki slóðanum meðfram Tjörninni til norðvesturs heldur beygir til norðausturs þar sem hún er sýnileg, þaðan liggur leiðin í átt að vörðu [3382-307] áður en hún sameinast líklega leið [3382-324], en leiðin er frekar óljós á þeim kafla.

²⁰ Örnefnaskrá Villingavatn.

²¹ Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, II, 1918-1921, bls. 381.; J. Johnsen, 1847, bls. 73.

Mynd 10. Varða [3382-307].

Varða [3382-307] samgöngubót

Varðan stendur fyrir sunnan við Hringatjörn eystri og virðist varða leið [3382-321]; hún er um 1,6 m að hæð.

Mynd 11. Hleðslur og bárujárn í fjárhellinum [3382-303].

Fjárhellir [3382-303] hellir og hleðslur

Fjárhellir er staðsettur í 50 m fjarlægð suður af Þingvallavatni. Hlaðið hefur verið fyrir munna hellisins að hluta og inn í honum eru einnig hleðslur þar sem heystæði hefur líklega verið.

Hellirinn er um 10 x 5 m að innanmáli. Inni í hellinum er bárujárn. Í örnefnaskrá segir:

„Fjárhellir er við Þingvallavatn, notaður frá ómunatíð.“²² Samkvæmt ferðabók F.Í var hellirinn seinast notaður árið 1963 og rúmaði 120 kindur.²³

Lambagarður [3382-304] vörslugarður

Í örnefnaskrá segir: „Lambagarður: Hlaðinn varnargarður, frá vatni uppí berg.“²⁴

²² Örnefnaskrá Villingavatn.

²³ Þór Vigfússon, 2003, bls. 155.

²⁴ Örnefnaskrá Villingavatn.

Í skráningu frá 1996 segir frá vörslugarðinum: „Garðurinn er 45 metra langur og 1 metra breiður og er hleðsluhæð mest 0,4 metrar en hleðslur eru nokkuð signar.“²⁵

Þessi garður virðist nú vera horfinn, aðeins sést fyrir spori hans í dag. Svo virðist sem hann hafi allur fallið niður í fjöru, en þar er mikið af grjóti.

Mynd 12. Símonarhellir [3382-371].

Símonarhellir [3382-371] hellir – Letursteinn [3382-373]

Í örnefnaskrá segir: „Símonarhellir: Í berginu við vesturendann á Langapalli.“²⁶ Í örnefnaskrá Úlfjótsvatns er sagt betur frá hellinum: „Þjóðsagnir segja, að í Skinnhúfuhelli hafi búið tröllkona, Skinnhúfa að nafni, og karl hennar, sem Símon hét, hafi búið í öðrum helli, sem við hann er kenndur. Sá hellir er vestan í Skinnhúfubergi, en sá hellir er í Villingavatnslandi.“²⁷

Hellirinn hefur verið notaður sem fjárskýli. Búið er að hlaða grjóti, bæði inni í hellinum og fyrir muna hans.

²⁵ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1996, bls. 60.

²⁶ Örnefnaskrá Villingavatn.

²⁷ Örnefnaskrá Úlfjótsvatn.

Við inngang hellisins er letursteinn, á honum stendur „PM 1919“ mögulega ritað af Þorgrími Magnússyni sem fæddist 1896 á Villingavatni, hann tók við búinu af foreldrum sínum árið 1925.

Mynd 13. Letursteinn er í Símonarhelli, á honum stendur PM 1919.

Mynd 14. Tóft [3382-305] sem er lýst í örnefnaskrá sem heykuml.

Einbúakuml - heykuml [3382-305] tóft

Tóft er staðsett suðaustan við fellið Einbúi, á grónu svæði. Í örnefnaskrá segir: „Kumlið: Heykuml, þar var fé gefið á gadd að vetrinum.“²⁸ Í Sunnlenskum byggðum segir: „Sauðum

²⁸ Örnefnaskrá Villingavatn.

var gefið við Hagavíkurkuml en ánum við Einbúakuml.²⁹ Þaðan hrakti ær í aftaka veðri árið 1866 og drápust margar þar.³⁰

Tóftin er hlaðin úr grjóti og er vel varðveitt og heilleg. Inngangurinn hefur verið á vesturhlið hennar. Tóftin mælist 8 x 5 metrar að utanmáli og um 4 x 2 metrar að innan. Grjóthlaðnir veggirnir eru 1,20–1,40 metrar að breidd og hæð þeirra er á bilinu 0,6–1 metri.

Kort 7. Hleðsla [3382-302] er líklega grunnur af sumarbústað.

Sumarhús? – óþekkt [3382-302] húsgrunnur

Nyrst á skráningarsvæðinu, við frístundabyggðina niður undir Hellisvík, er grasi gróin hleðsla, um 10 x 4 metrar að stærð. Hlutverk hennar er óljóst, en líklegt þykir að um sé að ræða húsgrunn. Hleðslan virðist ekki mjög gömul og gæti hafa tilheyrt einu af sumarhúsunum á svæðinu. Rétt norðan við hleðsluna er hlið, og á loftmynd frá árinu 1989 virðist hús standa á þessum stað. Hleðslan telst ekki til fornleifa.

²⁹ Sunnlenskar byggðir III, 1983, bls. 266.

³⁰ Sigurður Kristinn Hermundarson, 2014, bls. 107.

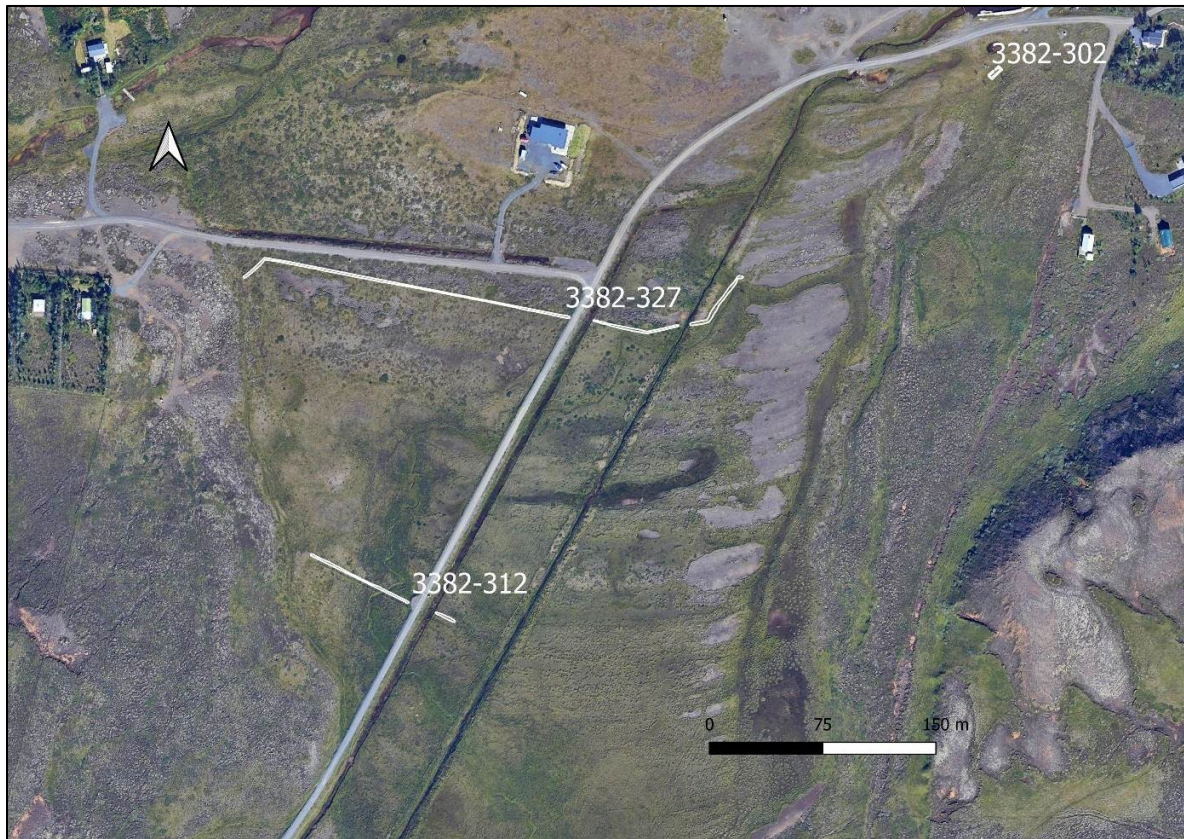
Áveitur [3382-327], [3382-312] og [3382-336] garðlög – skurðir

Mynd 15. Garðlag [3382-327] sést fyrir miðri mynd.

Í örnefnaskrá segir: „Lækurinn: Afrennsli úr Tjörninni, rann norður mýrarsund og engjar og úti Þingvallavatn. Í tíð Magnúsar Magnússonar var grafinn skurður meðfram Helluholti, Gíslapúfu og Stekkásmóa norður í Rás. Þetta var gert til þess að ná vatninu til áveitu á engjarnar, og tókst vel, en eftir það var alltaf talað um gamla og nýja læk. Nú mun sú áveita vera aflögð.“³¹ Magnús þessi var ábúandi frá 1887-1925. Í örnefnaskrá segir einnig: „Mýrarsund; Mýri milli Hellholts að vestan, Borgarholts að austan, og áveitugarður sem liggur yfir mýrina heim við Tjörn að sunnan.“ Einnig segir þar: „Norðastikriki; Suðaustan í Hellholtinu fyrir sunnan Gíslapúfu, þar sem áveitugarður liggur yfir í Borgarholt.“ Einnig:

³¹ Örnefnaskrá Villingavatn.

„Mýrarsund: Mýri milli Hellholts að vestan. Borgarholts að austan, og áveitugarður sem liggur yfir mýrina heim við Tjörn að sunnan.”³²

Kort 8. Áveitugarðar [3382-312] og [3382-327].

Samkvæmt *Sunnlenskum byggðum* var um tvær áveitur að ræða; önnur var forn en hin gerð árið 1926. Þar segir: „Forn áveita var á engjabletti norðaustur við Þingvallavatn. Áveita var gerð kringum tjörnina 1926 sem gaf gott gras 1930-1940. Fór það svo minnkandi og var síðast slegið þar 1956.”³³

Á vettvangi fundust tvö garðlög sem liggja austur-vestur, staðsett suðaustan við Þingvallavatn, eins og lýst er í *Sunnlenskum byggðum*. Bæði eru skorin af vegi. Hið nyrðra [3382-327] sem er um 350 m langt liggur meðfram vegslóða að frístundabyggð og er skorið af

³² Örnefnaskrá Villingavatn.

³³ Sunnlenskar byggðir III, bls. 266.

tveimur vélgröfnum skurðum. Það virðist fremur nýlegt og tengist mögulega sumarbústöðunum á svæðinu og telst þá ekki til fornleifa.

Hitt garðlagið [3382-312] liggur um 210 m sunnar, líka með stefnu austur-vestur. Það er um 108 m langt. Líklega er þetta gamall garður sem hlaðinn hefur verið meðfram fornu áveitunni sem lýst er í *Sunnlenskum byggðum* og örnefnaskrár.

Talsvert sunnar er svo að finna þriðja skurðinn [3382-336] sem liggur frá vesturhluta svokallaðrar Tjarnar, þaðan í boga norður fyrir hana og síðan meðfram gömlum læk, nú vélgröfnum skurði, norður að Þingvallavatni. Skurðurinn [3382-336] sem byrjar í boga við Tjörnina er væntanlega gamla áveitan sem gerð var árið 1926.

Mögulega er Skálholtsrimi [3382-311] einnig hluti af þessu áveitukerfi.

Mynd 16. Mógrafir [3382-314].

Mógrafir [3382-314] niðurgröftur

Mógrafir [3382-314], um 60 x 55 m að stærð eru austan við Stekkásinn. Í örnefnaskrá segir: „Mótak, frá gamalli tíð og allt til 1930 eða þar um bil“.³⁴ Samkvæmt Sigurði Hannessyni heimildarmanni þegar jörðin var skráð árið 1996 var tekinn mór þarna þar til um 1940.³⁵

Garður [3382-313] hleðsla

Suðaustan við mógrafirnar er U-laga garðlag [3382-313], um 11.9 x 1.20 m að stærð, hlaðið úr grjóti. Hlutverk garðlagsins er óþekkt.

Mynd 17. Garðlag [313] er með óljósan tilgang.

³⁴ Örnefnaskrá Villingavatn.

³⁵ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1996, bls. 63.

Óþekkt [3382-315] þúst

Rétt við garðlag [3382-313] er þýfð upphækkun í landslaginu sem gæti verið forn tóft [3382-315]. Þústin er 15 x 9 m að stærð. Ekki er ljóst hvort að um náttúrumyndun er að ræða eða fornleifar. Ef þetta er tóft er hugsanlegt að hún sé með þrjú hól.

Mynd 18. Stekkur [3382-316] er hlaðinn upp við klett og jarðfasta steina.

Stekkur [3382-316] tóft og hleðslur

Stekkur er í Stekkásnum sem er beint norður frá bænum í um 900 m fjarlægð. Í örnefnaskrá segir: “Nokkuð hár ás fyrir vestan engjarnar og norðan Hellholts.” Þar segir einnig:

“Stekkurinn: Sunnan í Stekkásnum, síðasti stekkurinn sem notaður var.”³⁶

Stekkurinn er byggður utan í stóran jarðfastan stein á sléttum, grónum bala í annars grýttri, vindblásinni og þýfðri brekku. Tvö hól eru greinileg. Að norðaustanverðu hefur verið grafið

³⁶ Örnefnaskrá Villingavatn.

inn í brekkuna og hlaðið undir og milli tveggja steina. Þetta hólf er um 3 metra á breidd og mælist bæði 2 og 4 metrar á lengd innanmáls, þar sem einn steinn gengur um 2 metra inn í hólfíð. Vestan við þetta hólf er stærra hólf, sem er alls 2–2,5 x 4,5 metrar að innanmáli og opnast til suðvesturs. Austur frá suðurvegg þeirrar tóftar er stök hleðsla, um 5 metra löng og aðeins 0,1–0,2 metrar á hæð. Hleðslan gæti hafa myndað aðhald að stóra jarðfasta steininum norðaustan við hana.

Stekkurinn í heild sinni mælist um 12 x 8 metrar að utanmáli, og er hleðsluhæðin mest um 0,6 metrar.

Tóftir [3382-344] heimild

Í fornleifaskráningunni frá 1996 voru skráðar tvær tóftir á Stekkásnum. Þeim var lýst svo:

Um 40 metra austur af Villingavatnsánni, 20-25 metra norður af stekknunum á Stekkásnum eru tvær tóftir á grýttu en grónu hæðardragi. Neðarlega í hliðinni er lítil tóft 3x3 að utanmáli 1x2 að innanmáli. Smá grjót sést að innanverðu en engar hleðslur sjáanlegar. Á næsta stalli ofanvið eru nokkrir steinar sem mynda svo reglulegan hring að líklegt er að þar hafi verið eitthvað. Sunnan við steinaröðina eru mjög óglöggar þúfur sem gætu verið enn eldri mannvistaleifar.³⁷

Þrátt fyrir ítrekaða leit fundust þessar tóftir ekki við fornleifaskráninguna 2024 til 2025.

³⁷ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1996, bls. 68.

Kort 9. Leið [3382-321] liggur í gegnum Gamla garð [3382-320].

Gamli garður [3382-320] garðlag

Um 650 m langt garðlag liggur frá austurbakka Villingavatns og að landamerkjum við Úlfljótsvatn. Í örnefnaskrá segir um garðinn: „Gamli garður: Garðlag liggur yfir Grenásinn vestanverðan frá Tjörninni suður í Úlfljótsvatn. Þetta hefir verið mjög mikið mannvirki, því það sem enn sést, er breitt um sig, og bendir til þess að garðurinn hafi verið breiður og mikill, engar sagnir eru tengdar við þennan garð svo vitað sé.“³⁸

Garðurinn er breiður, eða mest um 4 m. Hann virðist vera úr torfi og grjóti. Ekki er ljóst hvaða hlutverki hann þjónaði. Garðurinn er uppblásinn og því ógreinilegur á köflum.

³⁸ Örnefnaskrá Villingavatn.

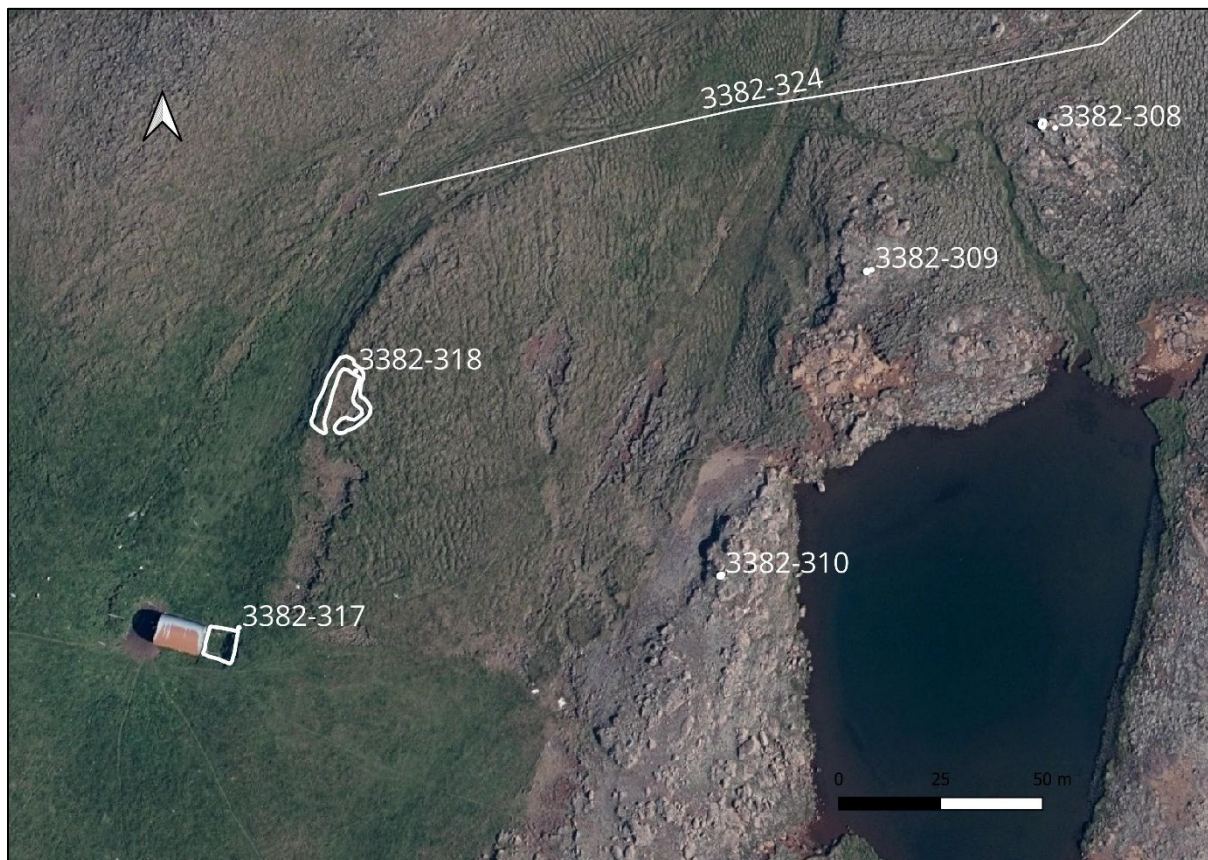

Mynd 19. Húsgrunnur [3382-317] er við uppistandandi bragga.

Steyptur grunnur [3382-317] grunnur

Fyrir norðan Tjörnina er braggi og austan við hann er steypur grunnur [3382-317], um 8 x 8 m að stærð.

Þessar minjar eru yngri en 100 ára og njóta því ekki verndunar samkvæmt minjalögum.

Kort 10. Minjar við Hringatjörn vestri.

Óþekkt [3382-318] tóft

Rétt norðan við bragga og grunn [3382-317] er greinileg tóft, 20 x 12 m að stærð. Tóftin er opin til suðurs og er mögulega með tvö rými. Ekki er ljóst hvert hlutverk tóftarinnar var.

Mynd 20. Tóft [3382-319] er full af steinum í dag.

Óþekkt [3382-319] tóft

Lítill tóft 4,5 x 3 m að stærð. Jarðfastur steinn er í suðurenda tóftarinnar. Búið er að safna fleiri steinum inn í tóftina eftir að hún fór úr notkun, líklega grjót úr engjunum. Ekki er ljóst hvaða tilgangi tóftin þjónaði.

Mynd 21. Hagavíkurkuml [3382-335].

Hagavíkurkuml - heystæði [3382-335] heimild

Í örnefnaskrá segir: „Hagavíkurbrekkur: Gilskornar brekkur suðvestan í Dráttarhlíð. Þar er gamalt kuml sennilega síðan brekkurnar voru grösugri, og hefir þá verið slegið þar, og heyið látið í kumlið og gefið á gadd að vetrinum, því þarna eru oft góðir hagar.“³⁹ Í Sunnlenskum byggðum segir: „Sauðum var gefið við Hagavíkurkuml en ánum við Einbúakuml.“⁴⁰

Tóft er á þessu svæði, upp í brekku og hallar til suðurs. Tóftin er grjóthlaðið með tveimur hólfum sem er innangengt á milli. Hún er 8 x 6 m að stærð.

³⁹ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁴⁰ Sunnlenskar byggðir III, 1983, bls. 266.

Mynd 22. Refagildra á Gildruhóll [3382-337].

Gildruhóll – refagildra [3382-337] hleðsla

Í örnefnaskrá segir: „Gildruhóll: Grjót og klapparhóll fyrir sunnan Grenás, í mörkum milli Villingavatns og Úlfjótsvatns.“⁴¹

Refagildra er á hólnum, hún er enn að mestu uppistandandi.

Gamlastekkatún – stekkur [3382-338] heimild

Í örnefnaskrá segir: „Gamlastekkatún: Grasbrekka fyrir ofan mýrina, og sést móta fyrir stekknunum.“⁴² Stekkurinn fannst ekki við skráninguna. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

⁴¹ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁴² Örnefnaskrá Villingavatn.

Í fornleifaskráningunni árið 1998 er minjunum lýst svo: „Brekka þessi er austur af tjörninni (Villingavatni), og var stekkurinn sunnan við miðja tjörn á vatnsbakkanum. Mikið þýfi á austurbakka tjarnarinnar. Heimildarmaður telur enn sjást til stekkjarsins, en skrásetjari gat ekki greint hann í stórþýfinu.“⁴³

Torfrista [3382-339] heimild

Í örnefnaskrá segir: „Túnvik: Vik fyrir sunnan túnið, milli túnsins og viksins var slétt mýri sem ávallt var blaut, og hálf leiðinleg yfirferðar, var þar góð torfrista.“⁴⁴ Þarna er nú aðeins blaut mýri og ekkert sést til fornleifa. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

Lambhús [3382-354] heimild

Í örnefnaskrá stendur: „Lambhústún: Fyrir norðaustan og austan bæinn, sléttar flatir, en halla þó til vesturs í átt að norðurtúni, og til austurs í átt til tjarnarinnar. Lambhús: Tóft þar sem Lambhústúnið er hæst.“⁴⁵ Ekkert sést til þessa minja í dag. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

Rétt [3382-356] heimild

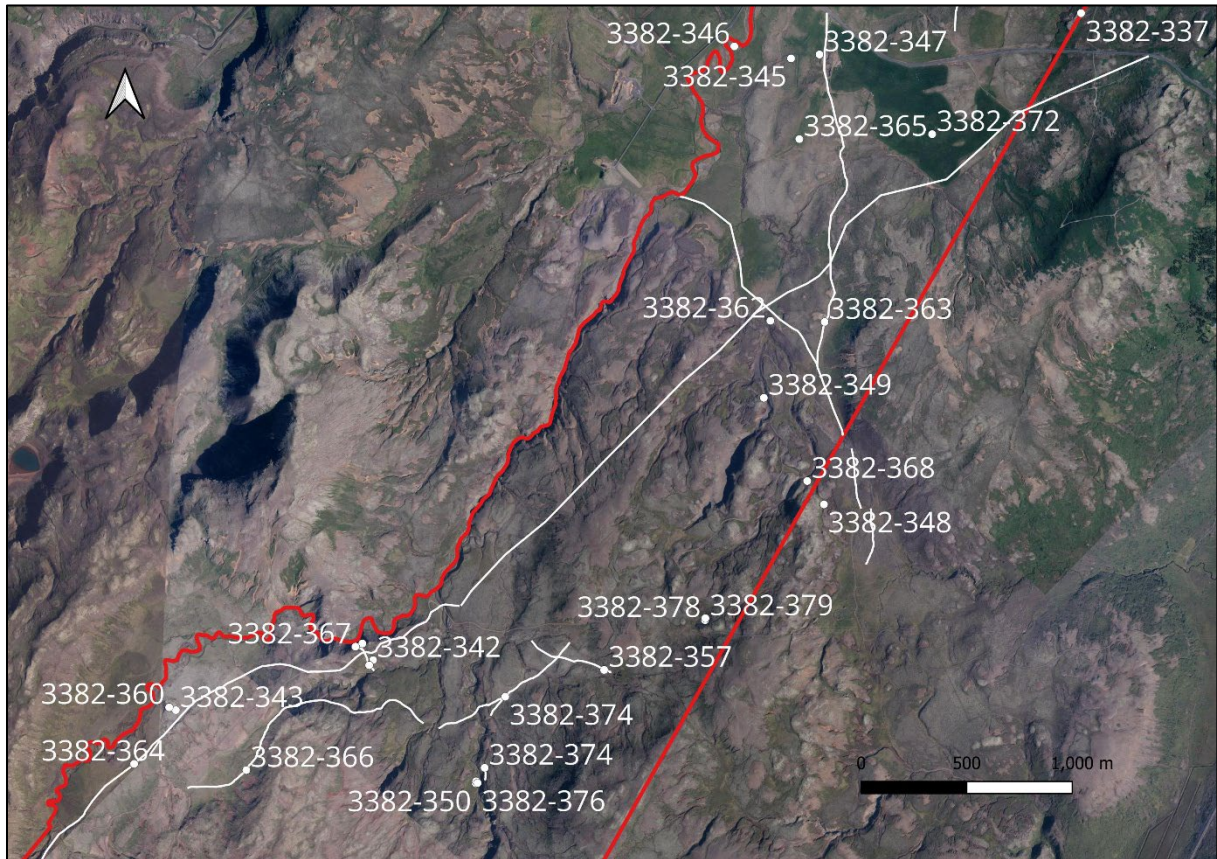
Í örnefnaskrá segir: „Gamla réttin: Fyrir sunnan túnið, milli túnsins og Grjóthólsins.“ Ekkert sést til þessa minja í dag og er staðsetning áætluð.

⁴³ Sædís Gunnarsdóttir og Orri Vésteinsson, 1998, bls. 64.

⁴⁴ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁴⁵ Örnefnaskrá Villingavatn.

Minjar sunnan við þjóðveg

Kort 11. Minjar á suðurhluta skráningarsvæðis.

Stekkjaflatar – stekkur? [3382-372] örnefni

Í örnefnaskrá segir: „Stekkjarflatar: Stórar vallendisflatar, vegurinn liggur yfir þær austast, og ná þær alla leið út að Klyfberagili að suðvestan og Hádegismóum að norðv.“⁴⁶ Þarna er í dag túnflötur sem búið er að slétta og ekki sjást leifar af stekk né öðrum tóftum á svæðinu.

Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

⁴⁶ Örnefnaskrá Villingavatn.

Mynd 23. Horft úr lofti beint niður á Grafarmýri [3382-345]. Mógrafir eru greinilegar beggja vegna við skurðsins.

Grafarmýri – mógrafir [3382-345] niðurgröftur

Sagt er frá mógröfum í örnefnalýsingu: „Grafarmýri: Lítil mýri fyrir vestan Heimastaháls, þar eru nokkrar mógrafir.“⁴⁷ Niðurgreftir eru mjög greinilegir í mýrinni. Þeir sjást vel á flygildismyndum og á loftmynd frá 2004 sést jafnvel enn betur að um er að ræða umfangsmikið mógrafasvæði.

Selnef – sel? [3382-346] örnefni

„Selnefið: Melnef sem nær út í ána, suðvestur af Keldumýri“ segir í örnefnaskrá. Örnefnið bendir til að þarna hafi verið sel en engar tóftir eru á staðnum og engar aðrar heimildir greina frá seli á þessum stað.

⁴⁷ Örnefnaskrá Villingavatn.

Leið [3382-347] gata

Í örnefnaskrá segir: „Holtaskarð: Þar sem gatan er milli Grafarmýrar og Dýjakróka.“⁴⁸ Árið 1998 var götunni lýst svo: „Austur af Grafarmýri liggur gróin gata til norðurs heim að Villingavatni. Þýfður blásinn mói.“⁴⁹ Ekki sést til götunnar við vettvangsathugun, mögulega er þetta þar sem malarvegur er í dag og eru þá sömu minjar og [3382-363].

Leið [3382-363] gata

Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908.⁵⁰ Í örnefnaskrá segir: „Miðháls: Fyrir sunnan Klifberagil, nokkuð brattur, þar liggur gatan út á Harðavöll.“⁵¹ Gatan var skráð árið 1998, þar er henni lýst svo: „Greinilegar götur liggja út á völlinn samhliða vegaslóðanum að réttinni, sem nú er á Selvöllum í landi Úlfjótsvatns.“⁵² Leiðin var mæld upp árið 2008 og fékk þá númerið [1780-3105].⁵³ Gatan var líklega á sama stað og malarvegurinn inn að Selflötum er í dag, leiðin er fyrir utan veginn syðst í landareigninni og í landi Úlfjótsvatns, en þar liggur hún í gegnum hraun.

Leið [3382-368] gata

„Hlíðarskarð: Þar sem gatan liggur út á“⁵⁴ segir í örnefnaskrá. Leiðin er austast á landi Villingavatns, frá grasbala, þar yfir gil og fer þaðan yfir í land Úlfjótsvatns. Þar fer leiðin yfir tóft [3382-348] og heldur áfram. Leiðin var ekki elt lengra.

⁴⁸ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁴⁹ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 67.

⁵⁰ Kortasjá LMÍ.

⁵¹ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁵² Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 67.

⁵³ Minjavefsjá Minjastofnunar Íslands.

⁵⁴ Örnefnaskrá Villingavatn.

Mynd 24. Leið [3382-368].

Leið [3382-362] gata

Leið [3382-362] nær frá Króki, yfir Villingavatnsá og þaðan til suðausturs og þaðan yfir landareignina og á Selflatir í landi Úlfjótswatns. Leiðin mætir leið [3382-363] og sameinast henni á kafla. Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908.⁵⁵

Í örnefnaskrá er sagt frá vegi: "Bognaflöt: Flöt vestur af Votakrök, þar sem gatan er frá Króki suður í Selfataréttir. Leiðin var skráð árið 1998, þá var henni lýst svo: „Gatan liggur upp og suður ekki langt austan við vegaslóðann upp að selflötum. Gatan er greinilegust milli vegarins þar sem afleggjarinn beygir upp í Seldal er og girðingar upp við Úlfjótswatnsfjall. Gatan er vel greinanleg í grösugum bala milli fjallsins og vegarins.“⁵⁶

Leiðin var mæld upp árið 2008 og fékk þá númerið [1780-3112].⁵⁷

Klóarvegur/Klóarstígur - þjóðleið [3382-364] gata

Klóarvegur er gömul þjóðleið milli Grafnings og Ölfuss. Það sést til vegarins á köflum en hann er annars farinn undir línuvegin. Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908.⁵⁸ Hún nær frá Gufudal í Hveragerði, fer þar upp fjallið og kemur inn í landareign Villingavatns fyrir vestan Klóarfjall, fer þar um Tröllaháls og inn Laxárdalinn. Þar næst niður Selás og yfir Villingavatnsá. Þar heldur leiðin til norðvesturs þar til hún mætir leið [3382-362] og seinna leið [3382-363]. Leiðin endar svo við þjóðveginn við Gnipur.

Í Sunnlenskum byggðum er sagt frá leiðinni: „Villingavatn átti sel í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna, sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal.“⁵⁹

Í fornleifaskráningunni árið 1998 er veginum lýst svo: „Þýfður vallendismói er milli selsins og götunnar, vegurinn upp í Seldal liggur samhliða götunum.“⁶⁰ Hluti af leiðinni var mældur upp árið 2008 og fékk þá númerið [1780-3103].⁶¹

⁵⁵ Kortasjá LMÍ.

⁵⁶ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 68.

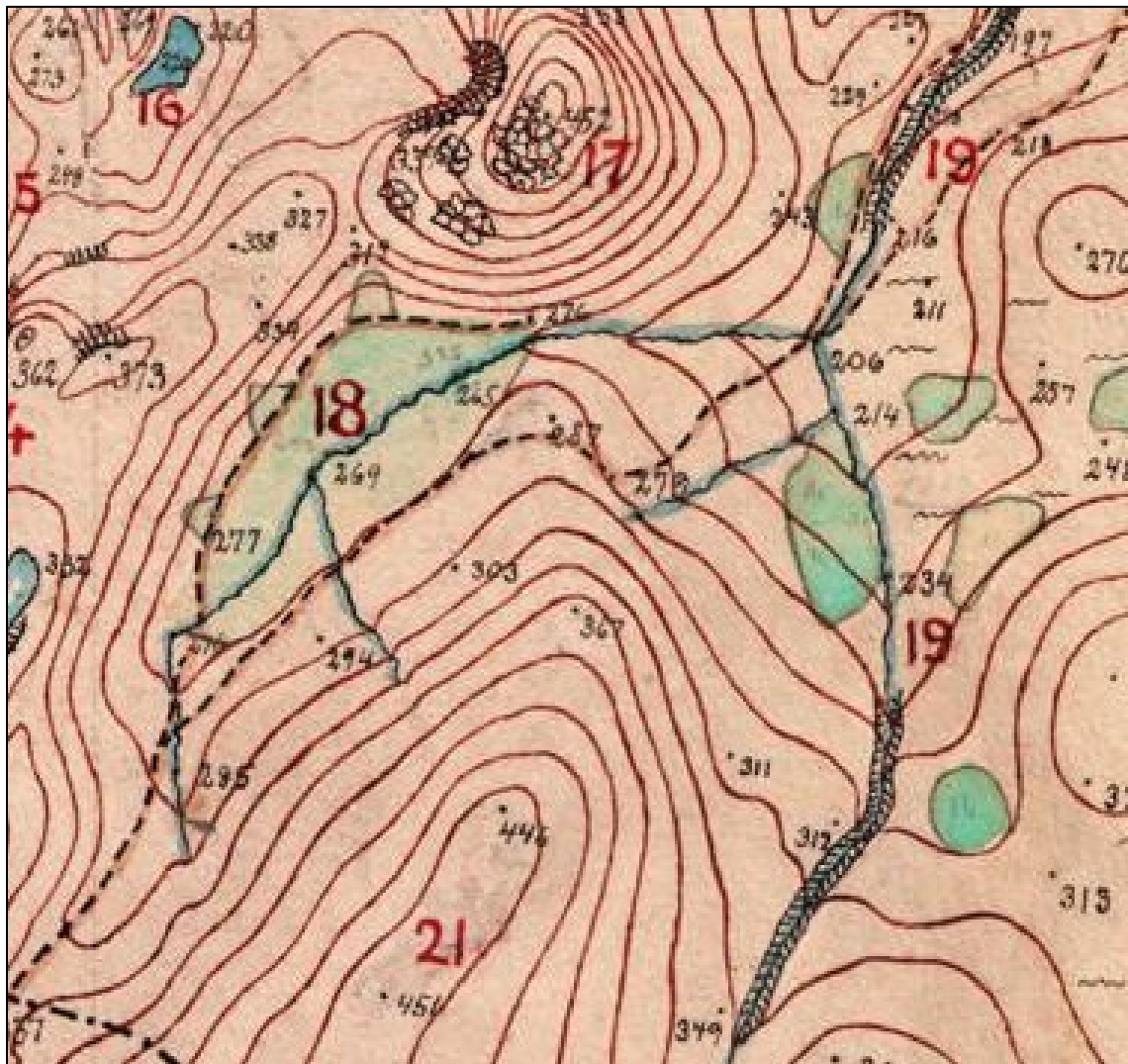
⁵⁷ Minjavefsjá Minjastofnunar Íslands.

⁵⁸ Kortasjá LMÍ.

⁵⁹ Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246.

⁶⁰ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 68-69.

⁶¹ Minjavefsjá Minjastofnunar Ísland.

Kort 12. Herforingjaráðskort frá 1908 sýnir Klóarstíg [3382-364], hann liggur m.a. um Laxárdal.

Leið var svo skráð árið 2021 þegar minjar á jörðinni Króki voru skráðar. Þá var henni lýst svo: „Gatan er rudd og um 2,5-3 m á breidd. Hún var fyrst skráð og GPS mæld 2008 og þá er hún látin liggja austan megin við hólinn rétt suður af bænum, en hún hefur einnig legið vestan við hólinn og er þar mun greinilegri enda er líklegt að þar hafi hún verið endurgerð á seinni tímum. Hinar göturnar austan megin við hólinn eru býsna ógreinilegar og aðeins reiðgötur.“⁶² Þessi lýsing á við leiðina innan landamerkja Króks en leiðin skiptist upp í tvær leiðir við Villingavatnsánnu.

⁶² Bjarni F. Einarsson, 2021, viðauki.

Mynd 25. Gamlasel [3382-342].

Gamlasel [3382-342] tóft

Í örnefnaskrá segir: „Dagmálafjall: Fell fyrir austan Seldal, í mörkum. Eyktarmörk frá Gamlaseli sem var í Gamla-Selgilinu suður undir Botnaflöt, eins og enn sér merki.“⁶³ Enn fremur er sagt frá selinu í Sunnlenskum byggðum: „Villingavatn átti sel í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna [3382-364], sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal. Skúti er í Seldal í gílinu sem kemur úr Laxárdal, og var hann notaður sem geymsla fyrir mjólkurmatinn. Sunnan við selið kemur lækur úr Litla-Laxárdal.“⁶⁴

Selið er staðsett í um 30 m suður af akveginum upp í Laxárdal og um 45 m norður frá læknum frá Litla-Laxárdal. Þar er greinileg tóft sem liggur austur-vestur. Hún er tvíhólfá og inngangur í bæði hólfin er til suðurs. Tóftin er 10 x 5 m að utanmáli. Vegghæð er 0,2-0,4 m. Leið [3382-358] liggur að og framhjá tóftinni og að hellum [3382-359/367].

⁶³ Örnefnaskrá Villingavatn.

⁶⁴ Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246.

Mynd 26. Gamlasel. Hér sést tóft [3382-342] t.v. og tóft [3382-377] t.h.

Gamlasel [3382-377] tóft

Um 15 metrum frá seltóft [3382-342] er þúst sem gæti verið önnur tóft. Hún er væntanlega líka frá mannvirki sem hefur tilheyrt Gamlaseli. Þústin hefur stefnu austur-vestur. Hún er ógreinileg á vettvangi en sést á flygildismynd.

Kort 13. Gamlasel [3382-342] og minjar tengdar selinu, hellar og leið.

Mynd 27. Hellir [3382-367].

Sel – búr [3382-367] og [3382-359] hellar

Í Sunnlenskum byggðum er sagt frá helli: „Villingavatn átti sel [3382-342] í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna, sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal. Skúti er í Seldal í gilinu sem kemur úr Laxárdal, og var hann notaður sem geymsla fyrir mjólkurmatinn. Sunnan við selið kemur lækur úr Litla-Laxárdal.“⁶⁵

Í skráningunni árið 1998 er minjunum lýst svo: „Sunnan undir veginum upp í Laxárdal er smá skúti inn í bergið, sennilega verið sá, um það bil 40 metrum norðvestur af Gamlaseli.“⁶⁶

⁶⁵ Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246.

⁶⁶ Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 70-71.

Þegar svæðið var skoðað fundust tveir hellar sem geta átt við þessa lýsingu. Hellarnir eru á gilsbarmi og opin á þeim báðum snúa til norðurs í átt að gilinu. Hellir [3382-367] er stærri, um 4 x 3 m að stærð en hinn [3382-359] er um 2 x 3 m. Framan við báða hellana er uppsafnaður jarðvegur sem líklega er eftir útmokstur úr hellunum.

Leið [3382-358] gata

Frá ánni sem rennur úr Litla-Laxárdal er leið sem liggur framhjá og að Gamlaseli [3382-342] og þaðan til norðurs áður en leiðin skiptist í tvennt og fer að helli [3382-367] annars vegar og helli [3382-359] hins vegar. Þetta hefur líklega verið leiðin sem farin var frá selinu að ánni annars vegar og að hellunum hins vegar.

Kort 14. Hleðslur [3382-343] og vörður [3382-361]/[3382-360] á Grjótholti.

Mynd 28. Hleðslur [3382-343] voru upp við stóra jarðfasta steina.

Smalabyrgi [3382-343] hleðsla

Í miðjum Laxárdal er lítil hæð sem kallast Grjótholt, sem sker sig út úr landslaginu. Upp á henni eru hleðslur [3382-343] og vörður [3382-360/361].

Hleðslunni er lýst í örnefnaskrá: „Smalaskáli: Grjótholt í Laxárdal. Strákar í yfirsetu höfðu hlaðið skýli þar.“⁶⁷

Stórir sléttir jarðfastir steinar mynda stærstu veggina en á milli þeirra og ofan á þeim eru hleðslur. Einnig sést hleðslugrjót í kringum og inn í mannvirkinu. Alls eru fimm uppistandandi hleðslur. Hver um sig á bilinu 2-3 m löng.

⁶⁷ Örnefnaskrá Villingavatn.

Mynd 29. Vörður [3382-360] og [3382-361].

Vörður [3382-360] og [3382-361] smalavörður – samgöngubót

Um 35 m norðvestan við hleðslu [3382-343] eru tvær vörður sem standa á kletti. Stærri varðan [3382-361] er 0,6 m á hæð og 0,8 m breið og er hún frekar heilleg. Hin varðan [3382-360] er minni, um 0,3 m á hæð. Í skráningunni árið 1998 er aðeins minnst á eina vörðu á þessum stað og því er mögulegt að minni varðan hafi verið hlaðin eftir það.

Líklega eru þetta vörður sem hafa varðað leið [3382-364] sem er um 60 m austar. Einnig er mögulegt að þetta séu smalavörður.

Mynd 30. Tóft [3382-348], hér sést hvernig leið [3382-368] liggur yfir tóftina.

Sel – beitarhús [3382-348] tóft

Tóftin er tvíhólfa og opnast í austur. Nyrðra hólfið er um 8 x 3 m að innanverðu. Það syðra er 9 x 2 m að innanverðu. Mögulega eru tvö rými í syðra hólfinu. Tóftin er 11 x 9 m að utanmáli. Leið [3382-368] liggur yfir tóftina.

Tóftin er utan skráningarsvæðis, um 74 m fjarlægð fyrir austan það, í landi Úlfljótavatns. Búið er að planta trjágróðri í tóftina nýlega.

Mynd 31. Tóft [3382-349].

Stekkur [3382-349] tóft

Tóft úr grjóti. Tóftin er um 40 metra frá veginum upp í Seldal. Hún er 11 x 4,5 m að stærð. Tóftin er með tveimur hólfum. Hún liggur í brekku og er að hluta til hrunin ofan í malarnámu sem er þarna við hlið tóftarinnar og er eitthvað af hleðslugrjóti sem hefur hrunið ofan í námuna. Líklega var þetta stekkur.

Mynd 32. Botnasel, hér sést að hluti tóftanna er að hrynja niður í gil.

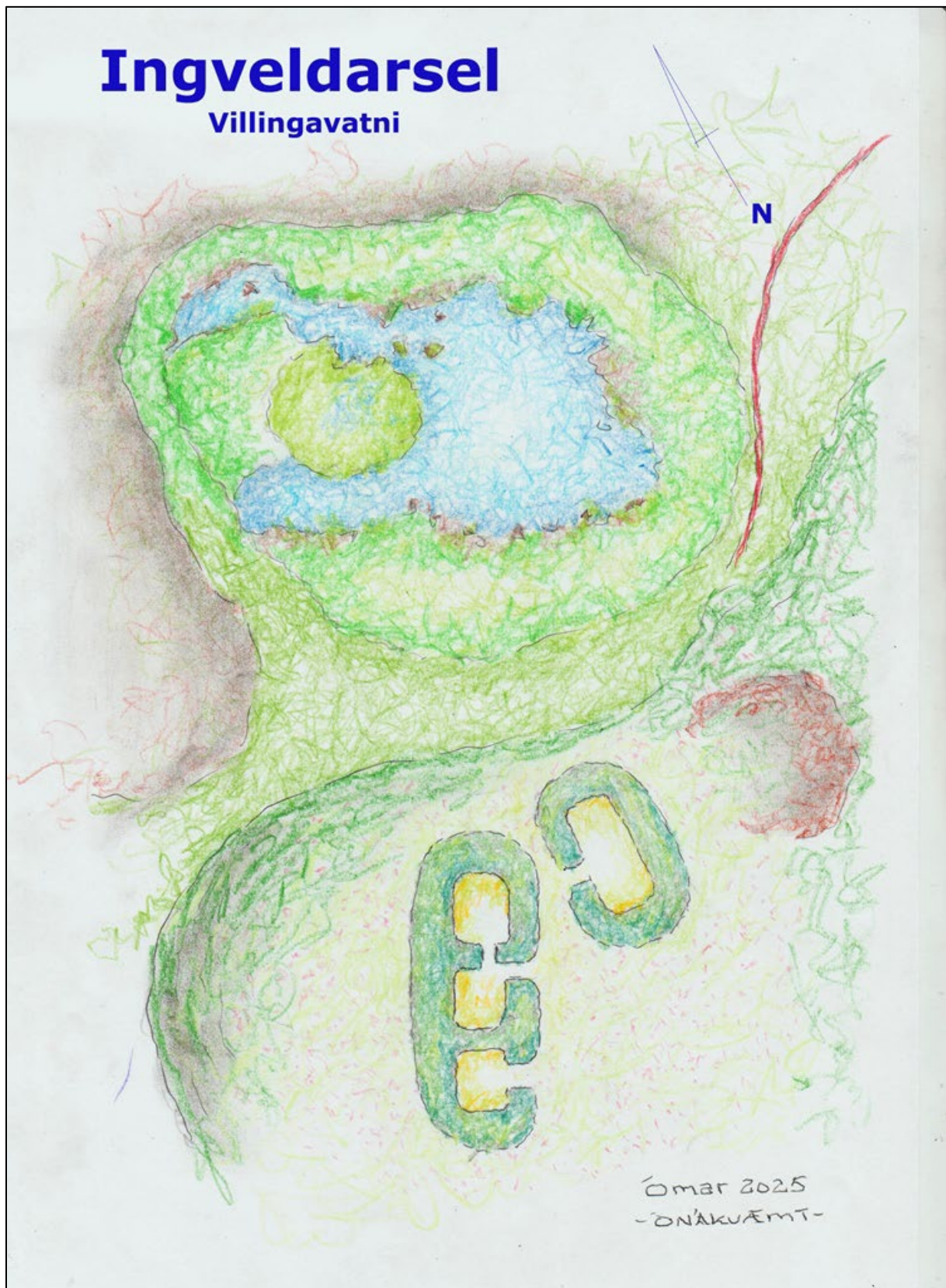
Botnasel [3382-350] [3382-375] og [3382-376] tóftir

Innarlega í Seldal eru þrjár tóftir. Þær eru við bakka árinna, á gilsbarmi og er líklegt að eitthvað af minjunum hafi hrunið ofan í gilið. Ein tóftin [3382-350] er áberandi stærst. Hún er um 12 x 7 m að stærð og með þrjú hólfi. Tvö hólfin opnast til austurs en það þriðja til norðurs.

Kort 15. Botnasel.

Hinar tóftirnar eru norðaustan við þá stærstu og mun nær gílinu. Þær eru báðar með eitt hólfið og er nyrðri tóftin [3382-375] að miklu leyti hrúðin ofan í gilið en hin syðri [3382-376] gæti hrúðin í nágrenni framtíð. Tóft [3382-375] er 5 x 4 m og opin til norðurs. Tóft [3382-376] 9 x 6 m að stærð og er opin til austurs.

Allt tóftasvæðið er 18 x 15 m að stærð. Við norðaustur enda tóftanna rennur lítil lækjarspræna.

Mynd 33. Teikning af Ingveldarseli, tóft [3382-378] t.v. og tóft [3382-379] t.h.

Mynd 34. Horft beint niður á tóftir Ingveldarsels [3382-378]. Vestur snýr upp.

Ingveldarsel [3382-378] tóft

Selstóftir [3382-378] eru í smá halla uppi á Úlfjótssvatns-Selfjalli. Selið hefur verið byggt undir hlið, í skjóli fyrir austanáttinni. Neðan og norðan við er lítil seftjörn.

Tóftin liggur norður-suður og er 12 x 5,5 m að stærð. Hún er með þrjú hólfi og er innangengt á milli þeirra, en einnig eru inngangar beint inn í þau öll utan frá. Veggir tóftanna eru 0,4-0,5 m háir og um 1,6 m breiðir. Rétt norðaustan við þessa tóft er önnur minni tóft [3382-379].

Kort 16. Ingveldarsel [3382-378]

Í örnefnaskrá segir um selið: „Smá starartjörn með mýri í kring, upp af Svartagilsflötum. Síðasta selið sem notað var. [Sennilega kennt við Ingveldi Gíslad., afasystur skrásetjara.]“⁶⁸

Í viðtali Hallfreðs Arnar Eiríkssonar við Guðmund Kolbeinsson frá árinu 1968 ræða þeir um Ingveldarsel.

Svo norðan í Selfjallinu eru aðrar seltættur sem Ingveldarsel heitir og...og þær eru nú alveg greinilegar, þær halda sér svo vel þar, norðan í móti, tætturnar sjást þar enn, það eru þrjú hús sem eru þar [sýgur upp í nefið]. HÖE: það hafa ekki verið neinar sagnir til um þessi sel? GK: nei, það voru nú engvar sérstakar sagnir til um þær nema [hik] Ingveldarsel, það er nú talið að það sé nú náttúrliga kennt við konu, jafnvel Ingveldi sem að bjó á Úlfjótssvatni, fyrir lö...löngu síðan, dugnaðarekkju sem að var þar og...og [hik] hún gerði þar miklar áveitur og hvaðeina en svo halda nú sumir að það sé eftir selráðskonu sem var þarna. Að...að það hafi verið kallað Ingveldarsel ve...vegna hennar, það er náttúrliga ekki gott að segja en það er náttúrliga út af...út af Ingveldi,

⁶⁸ Örnefnaskrá Villingavatn.

komið nafnið á selinu og það heitir enn Ingveldarsel en það þótti nú náttúrulega bratt nokkuð og erfitt að komast upp í þetta Ingveldarsel.⁶⁹

Selið tilheyrði því sennilega Úlfjótssvatni. Árið 2005 var leiðin að selinu skráð á landi Úlfjótssvatns.⁷⁰ Hún er þó ekki sýnileg næst selinu, líklega vegna framkvæmda við línuveginn sem þarna er.

Mynd 35. Horft yfir Ingveldarsel. Stærri tóftin [3382-378] sést fyrir miðju en sú minni [3382-379] t.h.

Ingveldarsel [3382-379] tóft

Fast við norðausturhorn þríhólfa seltóftarinnar [3382-378] er önnur minni tóft [3382-379] sem er 7 x 5 m að stærð. Veggir eru 0,4-0,5 m háir og um 1,6 m breiðir.

⁶⁹ Hljóðskrá: SÁM 89/1842 EF.

⁷⁰ Bjarni F. Einarson, 2005, viðauki.

Mynd 36. Leið [3382-357].

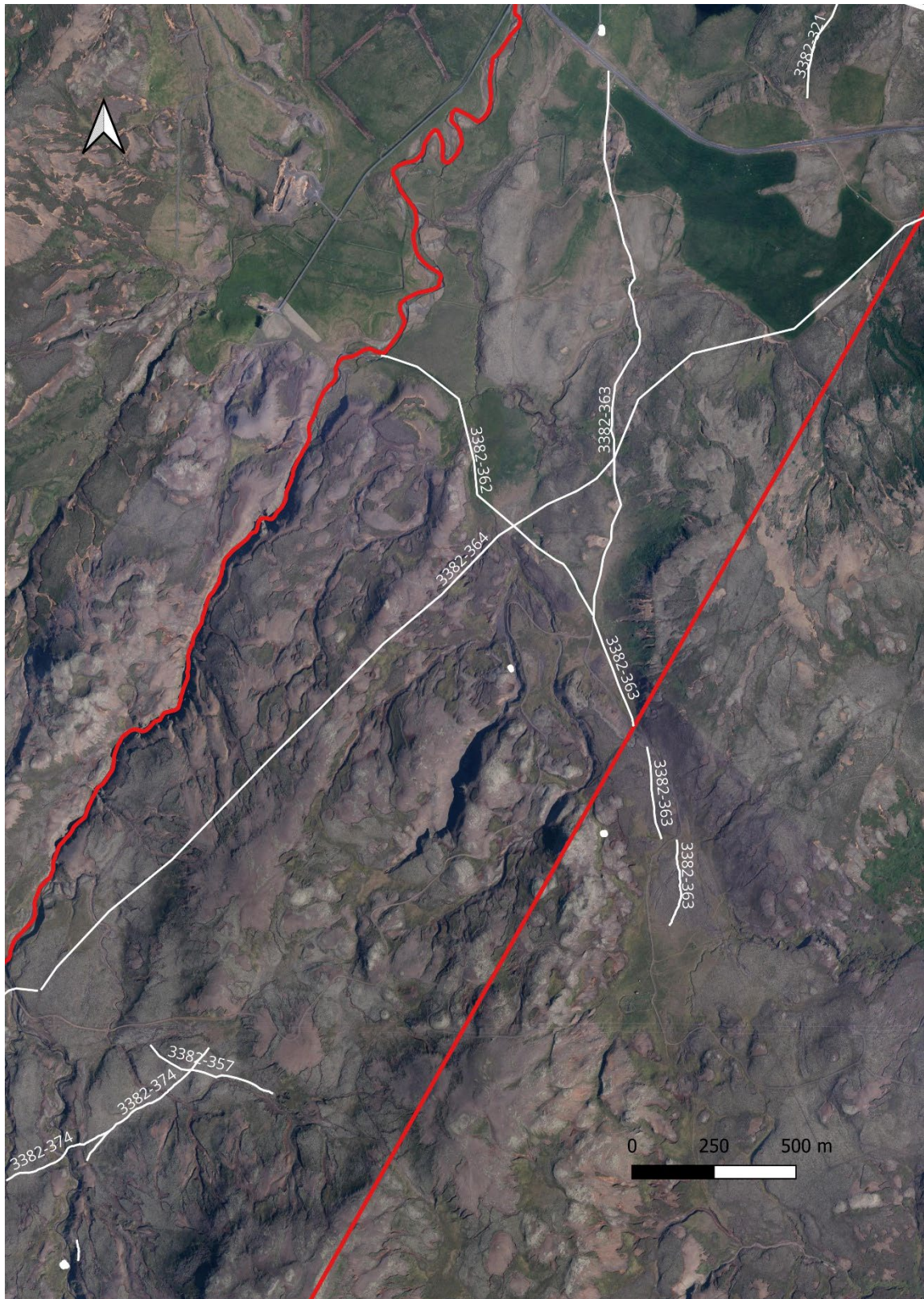
Leið [3382-357] gata

Í dal á milli Úlfljótsvatns-Selfjalls og Dagmálafjalls liggur leið sem er sýnileg á um 414 m kafla. Ekki er ljóst hvert hún lá eða hver tilgangur leiðarinnar er.

Leið [3382-365] gata

Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908.⁷¹ Hún nær frá Króki, yfir Villingavatnsá og austur að vegi [3382-363]. Leiðin er nokkuð greinileg og virðist ennþá vera notuð sem bíslóði.

⁷¹ Kortasjá LMÍ.

Kort 17. Leiðir.

Leið [3382-366] gata

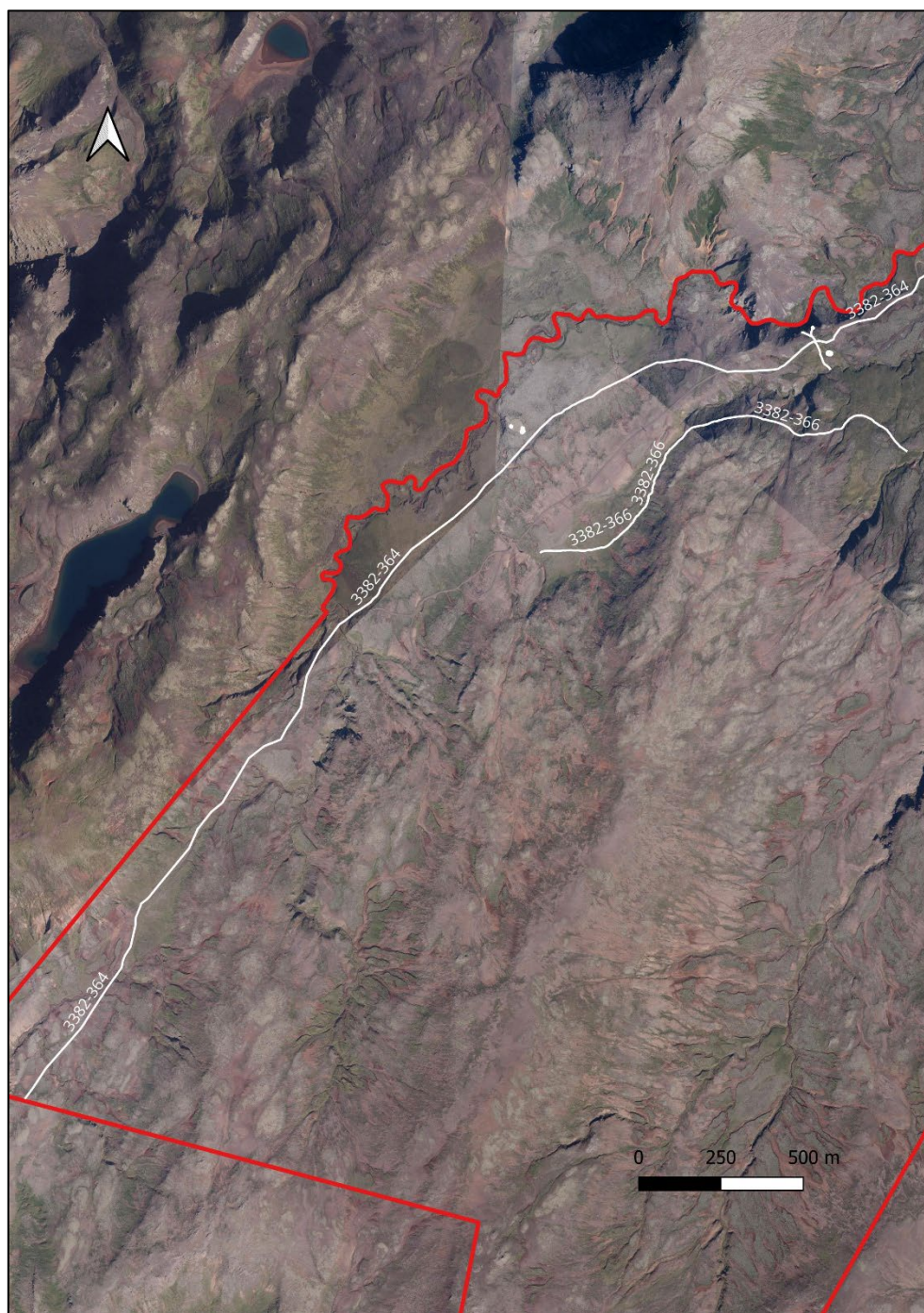
Í austanverðum Laxárdal er troðinn slóði, leiðin er upp við rætur Villingavatns-Selfjalls, ekki er ljóst hvert hlutverk hennar var.

Mynd 37. Leið [3382-366].

Leið [3382-374] gata

Austan við sel [3382-350], en hinum megin við ána er leið sem liggur meðfram henni áður en hún hverfur á kafla en kemur aftur í ljós norðar. Leiðin er samtals um 830 m löng. Líklega er þetta leiðin að selinu.

Kort 18. Leiðir á suðurhluta svæðisins.

Samantekt og niðurstöður

Samtals voru skráðar 79 minjar á fyrirhuguðu skógræktarsvæði en þar af eru 21 horfnar eða einungis þekktar af heimildum.

Búið hefur verið á jörðinni að minnsta kosti frá því miðöldum. Minjar á svæðinu tengjast flestar búskapnum á býlinu og seljabúskap, en eru einnig samgönguminjar.

Í túninu eru flestar minjar horfnar af yfirborði; mögulegt er þó að minjar á túninu leynist undir yfirborðinu. Mælt er með að forðast rask eða plöntun nærri túninu. 17 minjar eru í og við bæjartúnið; allar eru þær horfnar fyrir utan tóft [3382-325] og leiðir [3382-340 og 3382-321]; einnig er vindtúrbína [3382-326] á túninu, en hún telst ekki til fornleifa.

Auk þeirra 17 minja sem eru í túninu eru 35 minjar til viðbótar norðan við þjóðveg, þ.e. samtals 52 minjar. Stekkur [3382-316] hefur talsvert minjagildi þar sem hann er meðal fárra minja sem minna á gamla búskaparhætti, það sama má segja um Fjárhelli [3382-303] og Símonarhelli [3382-371]. Heykuml [3382-305] og [3382-335] hafa nokkurt minjagildi. Minjar um áveitur [3382-312] og [3382-336] eru áhugaverðar vegna þess hve heillegar þær eru en hafa lítið minjagildi. Gamli garður [3382-320] hefur mikið minjagildi þar sem hann er líklega forn. Önnur garðlög teljast með minna minjagildi. Sex vörður eru á svæðinu sem hafa nokkurt minjagildi ásamt leiðinni sem þær varða. Leiðir og mógrafir á svæðinu hafa lítið minjagildi nema hin forna þjóðleið Klóarvegur/Klóarstígur [3382-364]. Heimildir eru um horfnar minjar: torfristu [3382-339], stekk [3382-338], lambhús [3382-354] og rétt [3382-356]. Einnig eru örnefni sem gefa til kynna minjar sem sjást ekki í dag, má þar nefna Hjáleigubúfu [3382-352].

Auk þessa eru 25 minjar sunnan þjóðvegar. Mikilvægastar eru selsminjarnar og þá helst Gamlasel [3382-342/377] og Botnasel [3382-350/365/376] ásamt minjum sem tengjast þeim, þar á meðal hellar [3382-367/359] sem gætu hafa verið matargeymslur. Á svæðinu eru einnig tvær tóftir, [3382-378] og [3382-379], frá svonefndu Ingveldarseli. Öll selin hafa mikið minjagildi. Þarna er auk þess að finna stekk [3382-349] sem með talsvert minjagildi. Smalabyrgi [3382-343] er áhugavert og hefur nokkurt minjagildi. Vörður [3382-360/361] er einu vörðurnar sem fundust á fjallinu og hafa þær nokkurt minjagildi. Alls voru átta leiðir

norðan þjóðvegarins; þær teljast hafa lítið minjagildi. Við Grafamýri [3382-345] sér enn til mógrafa; svæðið hefur þó lítið minjagildi. Á Stekkjaflötum [3382-372] var eitt sinn stekkur en ekki er vitað nákvæmlega hvar hann var þar sem búið er að slétta svæðið.

Allt eru þetta friðaðar minjar fyrir utan minjar [3382-325] og [3382-317] og líklega [3382-302] sem ekki hafa náð 100 ára aldri. Engar minjar eru friðlýstar.

Ekki er víst að allar minjar á svæðinu sjáist á yfirborðinu eða hafi verið skráðar. Ef áður óþekktar fornleifar koma í ljós á framkvæmdasvæðinu ber að stöðva framkvæmdir, varast frekara rask og tilkynna þegar í stað um fundinn til Minjastofnunar Íslands, sbr. 38. gr. mml. Minjastofnun Íslands metur eðli þeirra og umfang og hvort rannsókna sé þörf áður en framkvæmdir halda áfram.

Er því beint til framkvæmdaraðila að reyna að sneiða hjá fornleifum og komast hjá því að raska þeim í lengstu lög. Í 21. gr. mml. segir um verndun fornleifa, að „jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, [megi] enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.“

Heimildir

Bjarni F. Einarsson (2005). *Aðalskráning fornleifa vegna aðalskipulags í landi Úlfljótsvatns í Grafningshreppi í Árnessýslu*. Reykjavík: Fornleifafræðistofan.

Bjarni F. Einarsson (2021). *Fornleifaskráning í landi Króks í Grafningshreppi, Árnessýslu*. Reykjavík: Fornleifafræðistofan.

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns, annað bindi (1918-1921). Kaupmannahöfn: Hið íslenska fræðafjelag í Kaupmannahöfn.

Johnsen, J. (1847). *Jarðatal á Íslandi, með brauðalýsingum, fólkstölu í hreppum og prestaköllum, ágripi úr búnaðartölum 1835-1845, og skýrslum um sölu þjóðjarða í landinu*. Kaupmannahöfn.

Nokkrar leiðbeiningar um uppsetningu og meðferð vindrafstöðva. (Maí 1942). *Freyr: Mánaðarblað um landbúnað*.

Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir (1998) *Fornleifar í Grafningi: Nesjar, Hagavík, Krókur, Villingavatn, Bildsfell, Tunga, Hlíð, Stóri-Háls, Litli-Háls og Torfastaðir*. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands. FS069-98181.

Sigurður Kristinn Hermundarson (2014). *Grafningur og Grímsnes: Byggðasaga*. Reykjavík: Bókaútgáfan Hólar.

Sunnlenskar byggðir III: Laugardalur, Grímsnes, Þingvallasveit, Grafningur, Ölfus, Hveragerði og Selvogur (1983). Búnaðarsamband Suðurlands.

Þór Vigfússon (2003). *Ferðafélag Íslands 2003: Í Árnesþingi vestanverðu*. Reykjavík: Ferðafélag Íslands.

Kort:

Herforingjaráðskort. (1908). Þingvallavatn og Úlfljótsvatn.

Túnakort Villingavatns. (1918).

Vefsíður:

Icelandic and Faroese Photographs of Frederick W.W. Howell.
www.jstor.org/site/cornelluniversitylibrary/icelandic-faroese-photographs-frederickwwhowell/.

Kortasjá Landmælinga Íslands. <https://kortasja.lmi.is/>.

Árnastofnun – Örnefnasafn

Örnefnaskrá Villingavatn – Þorgeir Magnússon skráði 1970.

Örnefnaskrá Úlfjótuvatn – Kolbeinn Guðmundsson skráði 1944.

Hjóðskrár

SÁM 89/1842 EF. Sótt 10.6.2025 á: <https://ismus.is/tjodfraedi/hljodrit/1007540>.

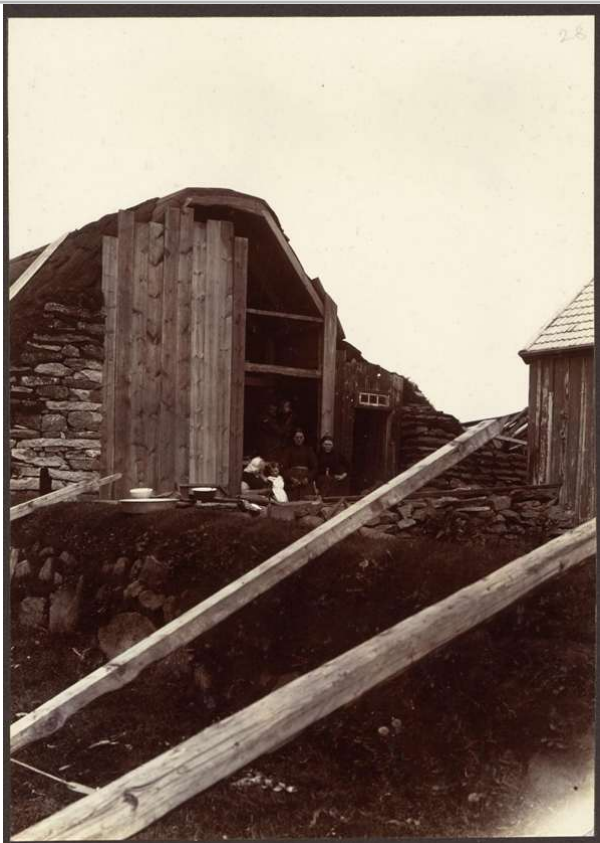
ANTIÐVA EHF 2025

Fornleifaskrá

Villingavatn

Nr.	3382-301	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:001	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Bæjarst./heimild	Hlutverk	Býli	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Villingavatn	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Illgreinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök	vegna ábúðar		
Hætta tilefni	v/skógræktar	Efni	Ekki metið	Aldur frá	900	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397953,670	Isnet N	402289,8350	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918 Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	F.W.W Howell	Mótvægisáðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Við bæjarhúsin er teiknuð inn fleiri mannvirki. Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið: bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

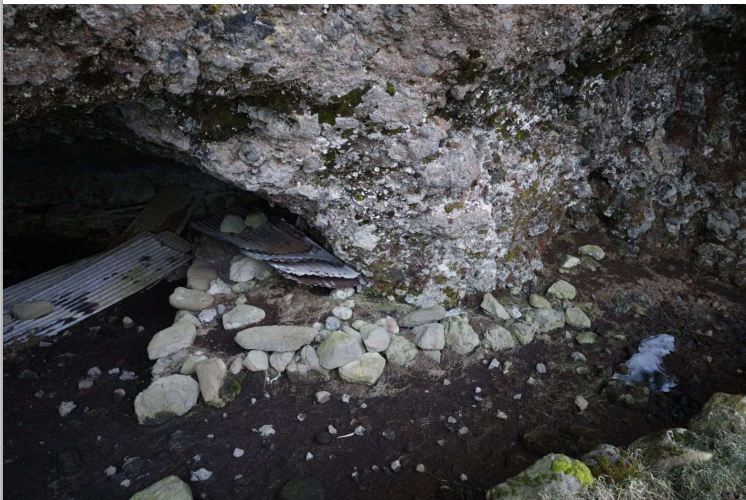
Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-302	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Hellisvík	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Hleðsla	Hlutverk	Húsgrunnur	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Annað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1950	Aldur til	1990
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	10 m	Breidd	4 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	0,8 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399006,326	Isnet N	403965,7289	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Á sumarbústaðasvæði				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Nyrst á skráningarsvæðinu, við frístundabyggðina niður undir Hellisvík, er grasi gróin hleðsla, um 10 x 4 metrar að stærð. Hlutverk hennar er óljóst, en líklegt þykir að um sé að ræða húsgrunn. Hleðslan virðist ekki mjög gömul og gæti hafa tilheyrt einu af sumarhúsunum á svæðinu. Rétt norðan við hleðsluna er hlið, og á loftmynd frá árinu 1989 virðist hús standa á þessum stað. Hleðslan telst ekki til fornleifa.

Nr.	3382-303	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:006	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Hellir; hleðsla	Hlutverk	Fjárskýli	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Hellirinn	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	900	Aldur til	1900
Leid		Horfin	nei	Horfin ástæða			
Lengd	10 m	Breidd	5 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	1,2 m	Breidd veggjar	1,5 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399790,728	Isnet N	404113,984	Heimildir	Þór Vigfússon, 2003, bls. 155.		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Í klettum				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Fjárhellir er staðsettur í 50 m fjarlægð suður af Þingvallavatni. Hlaðið hefur verið fyrir munna hellisins að hluta og inn í honum eru einnig hleðslur þar sem heystæði hefur líklega verið. Hellirinn er um 10 x 5 m að innanmáli. Inni í hellinum er bárujárn. Í örnefnaskrá segir: „Fjárhellir er við Þingvallavatn, notaður frá ómunatíð.“ Samkvæmt ferðabók F.Í var hellirinn seinast notaður árið 1963 og rúmaði 120 kindur.

Nr.	3382-304	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:007	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Garðlag	Hlutverk	Vörslugarður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Lambagarður	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Illgreinanlegur	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða	Hrunið		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar	1		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399843,7220	Isnet N	404162,065	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Í brattri hlíð				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Í örnefnaskrá segir: „Lambagarður: Hlaðinn varnargarður, frá vatni uppí berg.“
Í skráningu frá 1996 segir frá vörslugarðinum: „Garðurinn er 45 metra langur og 1 metra breiður og er hleðsluhæð mest 0,4 metrar en hleðslur eru nokkuð signar.“
Þessi garður virðist nú vera horfinn, aðeins sést fyrir spori hans í dag. Svo virðist sem hann hafi allur fallið niður í fjöru, en þar er mikið af grjóti.

Nr.	3382-305	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:031	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Heygarður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Einbúakuml	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	nei	Horfin ástæða			
Lengd	8 m	Breidd	4,5 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,6 m	Veggjahæð til	1 m	Breidd veggjar	1,6 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399342,19	Isnet N	403592,4550	Heimildir	Sunnlenskar byggðir III, 1983, 266. Sigurður K.Hermundarson, 2014, 107		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir					

Tóft er staðsett suðaustan við fellið Einbúa, á grónu svæði. Í örnefnaskrá segir: „Kumlið: Heykuml, þar var fé gefið á gadd að vetrinum.“ Í Sunnlenskum byggðum segir: „Sauðum var gefið við Hagavíkurkuml en ánum við Einbúakuml.“ Þaðan hrakti ær í aftaka veðri árið 1866 og drápust margar þar.

Tóftin er hlaðin úr grjóti og er vel varðveitt og heilleg. Inngangurinn hefur verið á vesturhlið hennar. Tóftin mælist 8 x 5 metrar að utanmáli og um 4 x 2 metrar að innan. Grjóthlaðnir veggirnir eru 1,20–1,40 metrar að breidd og hæð þeirra er á bilinu 0,6–1 metri.

Nr.	3382-306	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1700	Aldur til	1900
Leid	[3382-324]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	1,2	Hæð		Hleðslu umferð	14 til 15 umferðir
Veggjahæð frá	1,7 m	Veggjahæð til	1,7 m	Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399099,145	Isnet N	403410,2239	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Á kletti				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Nr.	3382-307	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Hringtjörn	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	samgöngubót	Flokkur	samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid	[3382-321]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	11 til 12 umferðir
Veggjahæð frá	1,6 m	Veggjahæð til	1,6 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	399349,826	Isnet N	403282,0580	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Á kletti skammt frá Hringatjörn				
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir					

Varðan stendur fyrir sunnan við Hringatjörn eystri og virðist varða leið [3382-321], hún er um 1,6 m að hæð.

Nr.	3382-308	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid	[3382-324]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	1,7 m	Veggjahæð til	1,8 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398977,9610	Isnet N	403287,6840	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Nr.	3382-309	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1700	Aldur til	1900
Leid	[3382-324]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð	1,5	Hleðslu umferð	13 til 14 umferðir
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398932,9440	Isnet N	403252,8630	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Varðan er byrjuð að falla.

Nr.	3382-310	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktarr		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1700	Aldur til	1900
Leid	[3382-324]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	1	Hæð		Hleðslu umferð	14 til 15 hleðslumferðir
Veggjahæð frá		Veggjahæð til	1,7 m	Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398896,308	Isnet N	403178,03	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Gras, mólendi, mos og klappir				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Nr.	3382-311	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:011	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Gata/Garður	Hlutverk	Leið/garður	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti	Skálholtsrimi	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid	[3382-321]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,3 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398595,2760	Isnet N	403403,95	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

200 metra löng hleðsla sem liggur yfir mýrina. Þessar hleðslur eru breiðari en áveitugarðarnir [3382-12 og 3382-27] og eru líklega vegur, en í örnefnalýsingu segir: „Lítur út eins og þar hafi verið lagður vegur yfir mýrina, áreiðanlega mjög langt síðan.“ Vegurinn er um 2 m breiður þar sem hann er breiðastur og 0,2-0,6 m að hæð. Leið [3382-321] lá sennilega yfir Skálholtsrimann. Fornleifarnar eru mjög líkar garði og því mögulegt að þær hafi þjónað sem áveitugarður ásamt því að vera vegur.

Rannsóknir geta aðeins skorið úr um hvaða hlutverk þetta mannvirki þjónaði.

Nr.	3382-312	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:010	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Garðlag	Hlutverk	Áveita	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1850	Aldur til	1930
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða		
Lengd	115 m	Breidd			Hæð		
				Hleðslu umferð			
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398622,5879	Isnet N	403614,7820	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Gras, mólendi og mýri				
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir					

Í *Sunnlenskum byggðum* og fleiri heimildum er sagt frá tveimur gömlum áveitum. Sú eldri var suðaustan við Þingvallavatn en hin gerð árið 1926: „Forn áveita var á engjabletti norðaustur við Þingvallavatn. Áveita var gerð kringum tjörnina 1926 sem gaf gott gras 1930-1940. Fór það svo minnkandi og var síðast slegið þar 1956.“

Á vettvangi fundust tvö garðlög sem liggja austur-vestur, staðsett suðaustan við Þingvallavatn, eins og lýst er í *Sunnlenskum byggðum*. Bæði eru skorin af vegi.

Syðra garðlagið [3382-312] liggur með stefnu austur-vestur. Það er um 108 m langt. Líklega er þetta gamall garður sem hlaðinn hefur verið meðfram fornu áveitunni sem lýst er í *Sunnlenskum byggðum* og örnefnaskrá.

Nr.	3382-313	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:029	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Hleðsla	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1800	Aldur til	1930
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	12 m	Breidd	0,5 m	Hæð	0,4 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	0,5 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398256,9060	Isnet N	403427,908	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Suðaustan við mógrafir [3382-314] er U-laga garðlag [3382-313], um 11.9 x 1.20 m að stærð, hlaðið úr grjóti. Hlutverk garðlagsins er óþekkt.

Nr.	3382-314	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:013	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Niðurgröftur	Hlutverk	mógrafir	Flokkur	Efnistaka og nýting		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	60 m	Breidd	55 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398273,2789	Isnet N	403439,533	Heimildir	Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1996, bls. 63. Örnefnaskrá Villingavatn.		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir					

Mógrafir [3382-314], um 60 x 55 m að stærð eru austan við Stekkásinn. Í örnefnaskrá segir: „Mótak, frá gamalli tíð og allt til 1930 eða þar um bil“. Samkvæmt Sigurði Hannessyni heimildarmanni þegar jörðin var skráð árið 1996 var tekinn mór þarna þar til um 1940.

Nr.	3382-315	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Þúst - tóft	Hlutverk	Óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Illgreinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf?	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	15 m	Breidd	9 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398233,5150	Isnet N	403434,5690	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Rétt við garðlag [3382-313] er þýfð upphækkun í landslaginu sem gæti verið forn tóft [3382-315]. Þústin er 15 x 9 m að stærð. Ekki er ljóst hvort að um náttúrumyndun er að ræða eða fornleifar. Ef um tóft er að ræða er hugsanlegt að hún sé með þrjú hólfi.

Nr.	3382-316	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:012	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Stekkás	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Stekkur	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	12 m	Breidd	8 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	1 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398022,7860	Isnet N	403123,0339	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Stekkur er í Stekkásnum sem er beint norður frá bænum í um 900 m fjarlægð. Í örnefnaskrá segir: “Nokkuð hár ás fyrir vestan engjarnar og norðan Hellholts.” Þar segir einnig: “Stekkurinn: Sunnan í Stekkásnum, síðasti stekkurinn sem notaður var.” Stekkurinn er byggður utan í stóran jarðfastan stein á sléttum, grónum bala í annars grýttri, vindblásinni og þýfðri brekku. Tvö hólf eru greinileg. Að norðaustanverðu hefur verið grafið inn í brekkuna og hlaðið undir og milli tveggja steina. Þetta hólf er um 3 metra á breidd og mælist bæði 2 og 4 metrar á lengd innanmáls, þar sem einn steinn gengur um 2 metra inn í hólfíð. Vestan við þetta hólf er stærra hólf, sem er alls 2–2,5 x 4,5 metrar að innanmáli og opnast til suðvesturs. Austur frá suðurvegg þeirrar tóftar er stök hleðsla, um 5 metra löng og aðeins 0,1–0,2 metrar á hæð. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-317	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Steyptur grunnur	Hlutverk	Óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Annað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Steypa	Aldur frá	1945	Aldur til	
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	8 m	Breidd	8 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4 m	Veggjahæð til	1 m	Breidd veggjar	0,2 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398777,5819	Isnet N	403164,9959	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Fyrir norðan Tjörnina er braggi og austan við hann er steypur grunnur [3382-317], um 8 x 8 m að stærð.
Þessar minjar eru yngri en 100 ára og njóta því ekki verndunar samkvæmt minjalögum.

Nr.	3382-318	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	20 m	Breidd	12 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,3 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398806,2430	Isnet N	403227,9450	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Rétt norðan við bragga og grunn [3382-317] er greinileg tóft, 20 x 12 m að stærð. Tóftin er opin til suðurs og er mögulega með tvö rými. Ekki er ljóst hvert hlutverk tóftarinnar var.

Nr.	3382-319	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478		
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva		
Tegund	Tóft	Hlutverk	Óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar				
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar				
Ástand	Illgreinanlegar		Hættumat	Hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni	Vegna skógræktar		Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900	
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða				
Lengd	5,3 m	Breidd	3,4 m	Hæð				Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,1 m	Veggjahæð til	0,2 m	Breidd veggjar		0,5 m			
Mæling	Uppmæling		Túnakort	Nei		Verkefna nr MÍ		3382	
Isnet E	398621,853		Isnet N	403053,4540		Heimildir			
Minjagildi	Lítið		Umhverfi						
Ljósmyndari	HJH		Mótvægisaðgerðir						

Lítill tóft 4,5 x 3 m að stærð. Jarðfastur steinn er í suðurenda tóftarinnar. Búið er að safna fleiri steinum inn í tóftina eftir að hún fór úr notkun, líklega grjót úr engjunum. Ekki er ljóst hvaða tilgangi tóftin þjónaði.

Nr.	3382-320	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:015	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Garðlag	Hlutverk	Garður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Gamli Garður	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1800	
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	650 m	Breidd	4 m	Hæð			Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,5 m	Breidd veggjar	4 m			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382			
Isnet E	398771,26	Isnet N	402219,402	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Frá Tjörninni og að landamerkjum					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir						

Um 650 m langt garðlag liggur frá austurbakka Villingavatns og að landamerkjum við Úlfjótssvatn. Í örnefnaskrá segir um garðinn: „Gamli garður: Garðlag liggur yfir Grenásinn vestanverðan frá Tjörninni suður í Úlfjótssvatn. Þetta hefir verið mjög mikið mannvirki, því það sem enn sést, er breitt um sig, og bendir til þess að garðurinn hafi verið breiður og mikill, engar sagnir eru tengdar við þennan garð svo vitað sé.“

Garðurinn er breiður, eða mest um 4 m. Hann virðist vera úr torfi og grjóti. Ekki er ljóst hvaða hlutverki hann þjónaði. Garðurinn er uppblásinn og því ógreinilegur á köflum.

Nr.	3382-321	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekkiskráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	1,3 km	Breidd	2 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398816,9710	Isnet N	402529,016	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Leið [3382-321] liggur líklega frá þjóðveginum og að leið [3382-324] við Einbúa og sameinast henni þar. Leiðin er aðeins sýnileg á köflum en hún liggur sennilega þar sem nú er nýlegri slóði, í gegnum garðlag [3382-320], en fylgir ekki slóðanum meðfram Tjörninni til norðvesturs heldur beygir til norðausturs þar sem hún er sýnileg, þaðan liggur leiðin í átt að vörðu [3382-307] áður en hún sameinast líklega leið [3382-324], en leiðin er frekar óljós á þeim kafla.

Nr.	3382-322	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:046	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	2 m	Hæð	1,6 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398143,353	Isnet N	402914,4029	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Við veg				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324].. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Nr.	3382-323	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:044	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	óþekkt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	heillegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid	[3382-324]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	1,4 m	Hæð	1,5 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398117,7619	Isnet N	402870,076	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Sex vörður [3382-306, 3382-308, 3382-309, 3382-310, 3382-322 og 3382-323] eru á svæðinu norðan Tjarnarinnar og varða leið [3382-324]. Allar eru þær svipaðar að stærð, um 1,5-1,8 m að hæð.

Nr.	3382-324	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	2,5 km	Breidd	1-2 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398080,619	Isnet N	402757,3520	Heimildir	Herforingjaráðskort 1908 Kortasjá Landmælinga Íslands		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Samkvæmt herforingjaráðskorti og Atlaskorti var gata frá túninu og að norðurenda Úlfjótsvatns, þar sem Steingrímsstöð er í dag. Leiðin lá til norðurs frá bænum og í átt að vörðum [3382-322 og 3382-323] þaðan að Skálholtsrima [3382-311], yfir hann og í átt að vörðum [3382-310, 3382-309 og 3382-308]. Gatan liggur fyrir norðan þær og sunnan við vörðu [3382-306], þaðan liggur gatan til austurs út af landareigninni.

Nr.	3382-325	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:028	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Fjárhús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Stöðulhús	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1700	Aldur til	1930
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	22 m	Breidd	8 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4 m	Veggjahæð til	1 m	Breidd veggjar	1,6 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398031,5480	Isnet N	402090,1290	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Mikið heilegar minjar	Umhverfi	Utan við tún, gras og mólendi				
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir					

Utan við túnið rétt við heimreiðina er tóft [3382-325]. Tóftin er 14 x 6,5 m að stærð og er opin til norðurs. Hún er úr torfi og grjóti. Aðhald/rétt [3382-370] er sunnan við tóftina, 10 x8 m að stærð og er opið til vesturs.

Á herforingjaráðskort og á Atlaskorti er hús merkt á þessum stað. Líklega eru þetta tóftir af fjárhúsi.

Sagt er frá tóft og rétt í örnefnaskrá: „Stöðulhús: Fyrir sunnan túnið við veginn, þar sem réttin er. Stöðulflöt: Fyrir neðan og austan Stöðulhúsið í átt til tjarnarinnar. Gamla réttin: Fyrir sunnan túnið, milli túnsins og Grjóthólsins.“

Nr.	3382-326	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Stöpull - mastur	Hlutverk	Vindrafstöð	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	annað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Járn	Aldur frá	1940	Aldur til	1970
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	1 m	Hæð	4 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397976,3769	Isnet N	402408,8539	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Fyrir norðan bæinn, innan túns er gömul vindtúrbína [3382-326] sem líklega hefur séð bænum fyrir rafmagni. Ofan á stórum steini er steypdur stöpull og ofan á honum er mastur úr járn og þar er túrbínan áföst. Rafstöðin virðist vera af gerðinni Wincharger, en þær náðu miklum vinsældum í sveitum landsins á fimmta áratug tuttugustu aldarinnar. Þessar minjar eru yngri en 100 ára og njóta því ekki verndunar samkvæmt minjalögum.

Nr.	3382-327	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Garðlag	Hlutverk	Áveita	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	annað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	350 m	Breidd	1, 2 m	Hæð	0,4 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	1,2 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398724,135	Isnet N	403804,1070	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Við sumarbústaðabyggð				
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir					

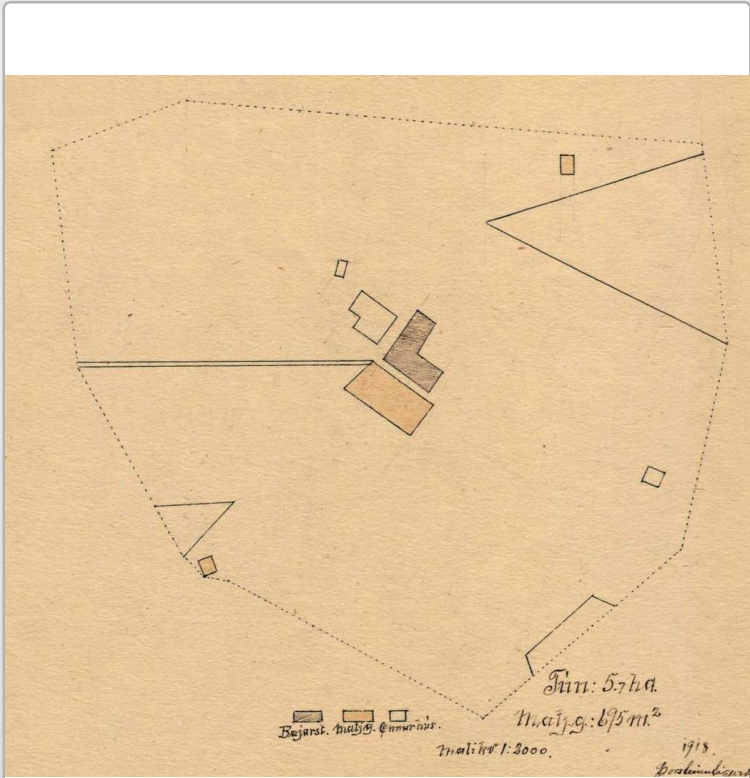

Í *Sunnlenskum byggðum* og fleiri heimildum er sagt frá tveimur gömlum áveitum. Sú eldri var suðaustan við Þingvallavatn en hin gerð árið 1926: „Forn áveita var á engjabletti norðaustur við Þingvallavatn. Áveita var gerð kringum tjörnina 1926 sem gaf gott gras 1930-1940. Fór það svo minnkandi og var síðast slegið þar 1956.“

Á vettvangi fundust tvö garðlög sem liggja austur-vestur, staðsett suðaustan við Þingvallavatn, eins og lýst er í *Sunnlenskum byggðum*. Bæði eru skorin af vegi. Hið nyrðra [3382-327] sem er um 350 m langt liggur meðfram vegslóða að fristundabyggð og er skorið af tveimur vélgröfnum skurðum.

Þetta garðlag virðist fremur nýlegt og tengist mögulega sumarbústöðunum á svæðinu og telst þá ekki til fornleifa.

Nr.	3382-328	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimtaún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Matjurtagarður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar:		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	Vegna ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Ekki metið	Aldur frá	1750	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398018,1680	Isnet N	402136,5260	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisáðgerðir					

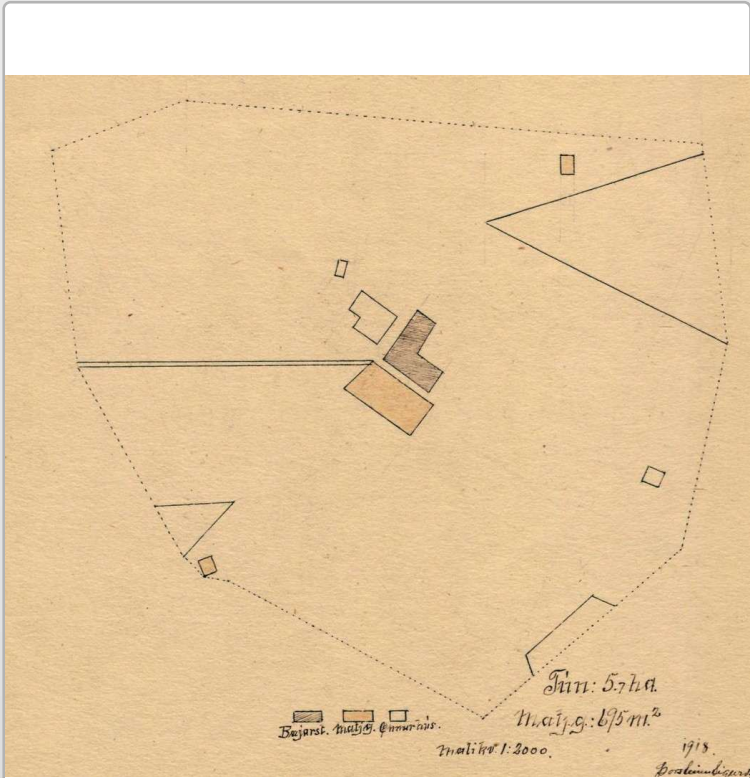

Við bæjarhúsin er teiknaður inn matjurtagarður [3382-353], einnig voru tveir minni matjurtagarðar [3382-328 og 3382-329] við jaðar túnsins.

Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

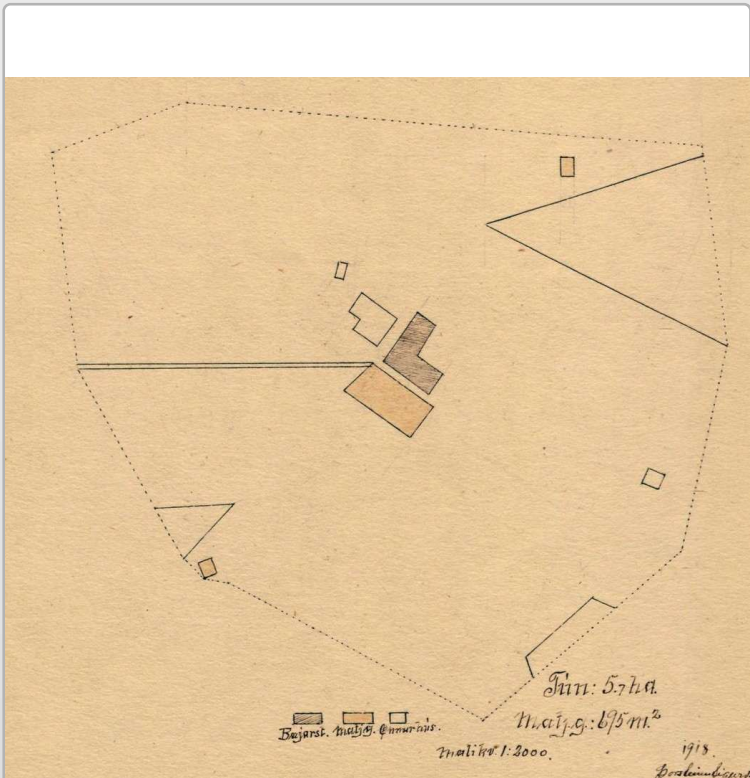
Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-329	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Matjurtagarður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	v ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	annað	Aldur frá	1750	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort 1918	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397896,7210	Isnet N	402389,4959	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisáðgerðir					

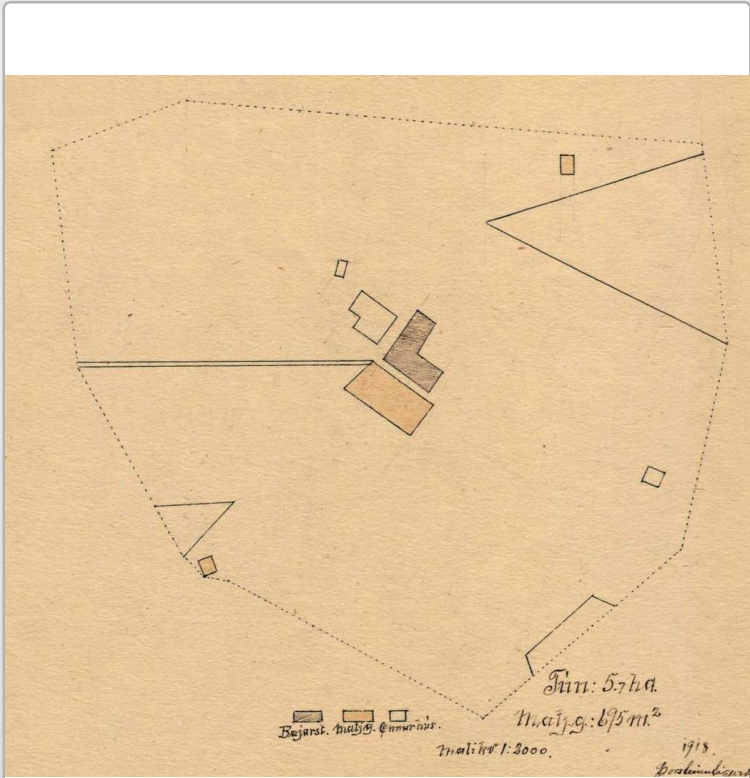
Við bæjarhúsin er teiknaður inn matjurtagarður [3382-353], einnig voru tveir minni matjurtagarðar [3382-328 og 3382-329] við jaðar túnsins. Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-330	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:002	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Fjárhús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Ekki metið	Aldur frá	1500	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort 1918	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397931,1919	Isnet N	402275,4739	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisáðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Fjárhús [3382-330] var við bæjarhúsin. Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-331	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:003	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Útihús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil	Hættuorsök	Vegna ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Annað	Aldur frá	1750	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397918,4639	Isnet N	402263,8059	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisaðgerðir					

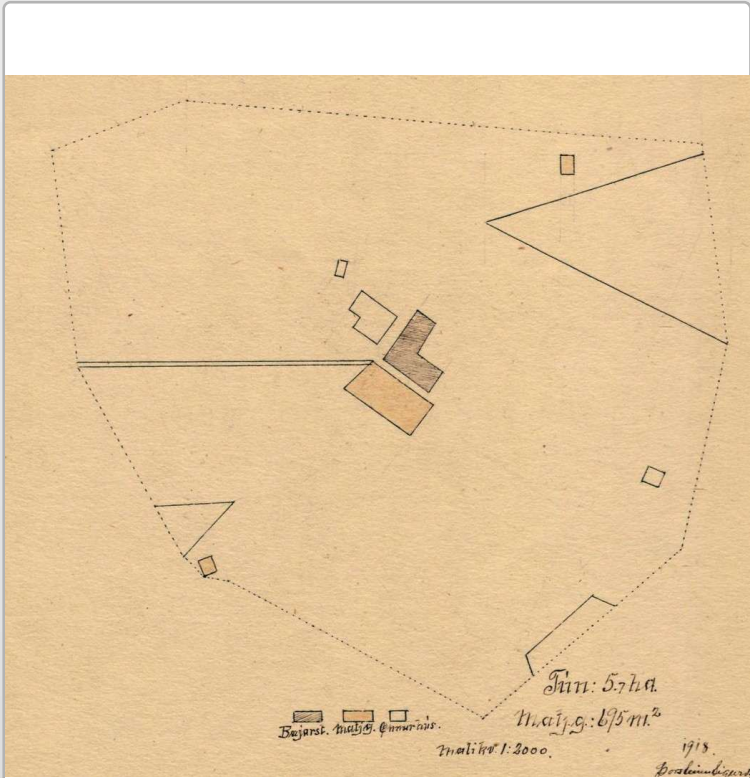

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Tvö minni útihús [3382-331 og 3382-332] voru á túninu.

Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

Sjá nánar í skýrslu.

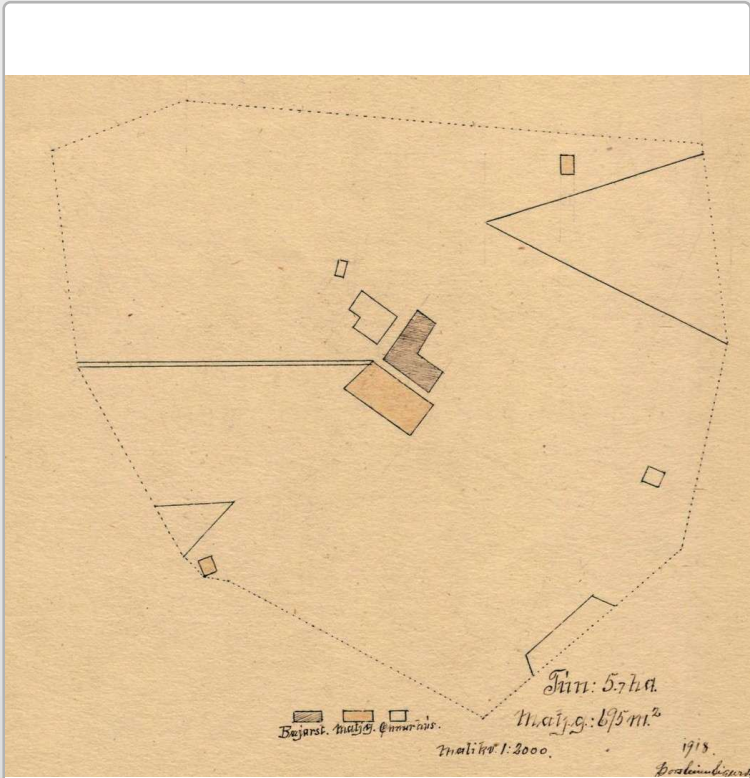
Nr.	3382-332	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:004	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Útihús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	Vegna ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Annað	Aldur frá	1750	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398015,516	Isnet N	402362,4490	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisáðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Tvö minni útihús [3382-331 og 3382-332] voru á túninu. Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

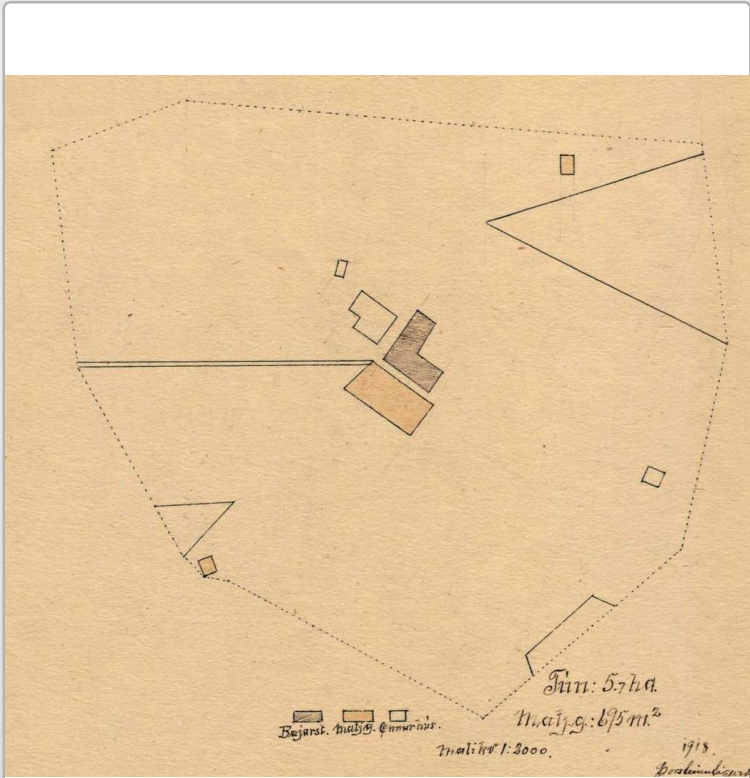
Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-333	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:026	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Hjallur	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Hjallhóll	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikill hætta	Hættuorsök	v ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1750	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort 1918	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397919,5250	Isnet N	402299,8690	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisáðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Samkvæmt örnefnaskrá stóð hjallur [3382-333] í túninu, þar stendur: „Hjallhóll: Smá ávala hóll, rétt vestan við bæinn, þar sem gamli Hjallinn stóð.“ Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-334	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:023	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Smiðja	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Smiðjuhóll	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	v ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1750	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort 1918	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397959,3	Isnet N	402317,9010	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi					
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisaðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu.

Í örnefnaskrá segir frá smiðju [3382-334] í túninu: „Smiðjuhóll: Hóll norðan við bæinn, sem bærinn stóð á að nokkru leyti.“ Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-335	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:008	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Hagavíkurbre	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Heystæði	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Hagavíkurkuml	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1700	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	8 m	Breidd	6 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0.2 m	Veggjahæð til	0.6 m	Breidd veggjar	2 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	400050,5630	Isnet N	403706,86	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Í örnefnaskrá segir: „Hagavíkurbrekkur: Gilskornar brekkur suðvestan í Dráttarhlíð. Þar er gamalt kuml sennilega síðan brekkurnar voru grösugri, og hefir þá verið slegið þar, og heyið látið í kumlið og gefið á gadd að vetrinum, því þarna eru oft góðir hagar.“ Í Sunnlenskum byggðum segir: „Sauðum var gefið við Hagavíkurkuml en ánum við Einbúakuml.“ Tóft er á þessu svæði, upp í brekku og hallar til suðurs. Tóftin er grjóthlaðið með tveimur hólfum sem er innangengt á milli. Hún er 8 x 6 m að stærð.

Nr.	3382-336	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:009	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Niðurgroftur	Hlutverk	Áveita	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1920	Aldur til	1970
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398302,4110	Isnet N	402963,14	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Í *Sunnlenskum byggðum* og fleiri heimildum er sagt frá tveimur gömlum áveitum. Sú eldri var suðaustan við Þingvallavatn en hin gerð árið 1926: „Forn áveita var á engjabletti norðaustur við Þingvallavatn. Áveita var gerð kringum tjörnina 1926 sem gaf gott gras 1930-1940. Fór það svo minnkandi og var síðast slegið þar 1956.“

Skurður [3382-336] liggur frá vesturhluta svokallaðrar Tjarnar, þaðan í boga norður fyrir hana og síðan meðfram gömlum læk, nú vélgröfnum skurði, norður að Þingvallavatni.

Skurðurinn [3382-336] sem byrjar í boga við Tjörnina er væntanlega gamla áveitan sem gerð var árið 1926.

Nr.	3382-337	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:016	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Hleðsla	Hlutverk	Refagildra	Flokkur	Veiðiminjar		
Sérheiti	Gildruhóll	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	900	Aldur til	1900
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E		Isnet N		Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Mosi				
Ljósmyndari	ÓSÁ	Mótvægisáðgerðir					

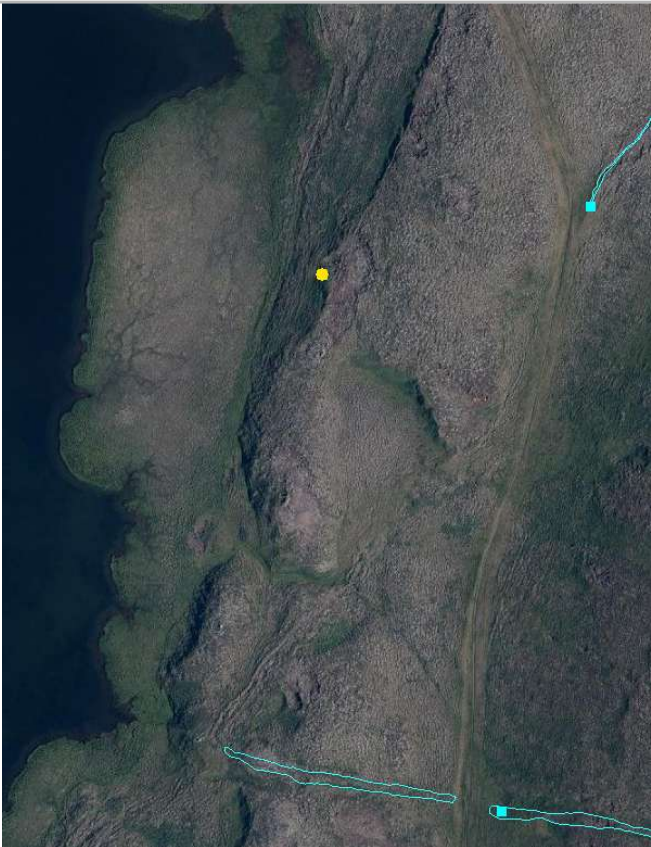

Í örnefnaskrá segir: „Gildruhóll: Grjót og klapparhóll fyrir sunnan Grenás, í mörkum milli Villingavatns og Úlfjótsvatns.“

Refagildra er á hólnum, hún er enn að mestu uppistandandi.

Nr.	3382-338	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:017	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Stekkur	Flokkur	Búestuminjar		
Sérheiti	Gamlastekkatún	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Sést ekki	Hættumat		Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Annað	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398679,66	Isnet N	402493,6080	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn Sædis Gunnarsdóttir og Orri		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi				
Ljósmyndari	Loftmynd		Mótvægisaðgerðir				

Í örnefnaskrá segir: „Gamlastekkatún: Grasbrekka fyrir ofan mýrina, og sést móta fyrir stekknun.“

Í fornleifaskráningunni árið 1998 er minjunum lýst svo: „Brekka þessi er austur af tjörninni (Villingavatni), og var stekkurinn sunnan við miðja tjörn á vatnsbakkanum. Mikið þýfi á austurbakka tjarnarinnar. Heimildarmaður telur enn sjást til stekkjarins, en skrásetjari gat ekki greint hann í stórþýfinu.“

Stekkurinn fannst ekki við skráninguna. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

Hann fannst ekki við eldri skráningu.

Nr.

3382-339

Bæjarnafn

Villingavatn

Gömul nr.

ÁR-478:018

Jarðatalsnr.

478

Svæði

Sveitafélag

Gríms. og Grafn.

Dagur

13.12.24

Skráning

Antikva

Tegund

Heimild

Hlutverk

Torfrista

Flokkur

efnistaka og nýting

Sérheiti

Verndun

Friðað

Verkefni

Skráning vegna skógræktar

Ástand

Sést ekki

Hættumat

Hætta

Hættuorsök

Hætta tilefni

Vegna skógræktar

Efni

Aldur frá

900

Aldur til

1900

Leid

Horfin

Já

Horfin ástæða

Lengd

Breidd

Hæð

Hleðslu umferð

Veggjahæð frá

Veggjahæð til

Breidd veggjar

Mæling

Loftmynd

Túnakort

Nei

Verkefna nr MÍ

3382

Isnet E

398146,4170

Isnet N

402159,2420

Heimildir

Örnefnaskrá Villingavatn

Minjagildi

Ekki metið

Umhverfi

Gras og mólendi

Ljósmyndari

Loftmynd

Mótvægisaðgerðir

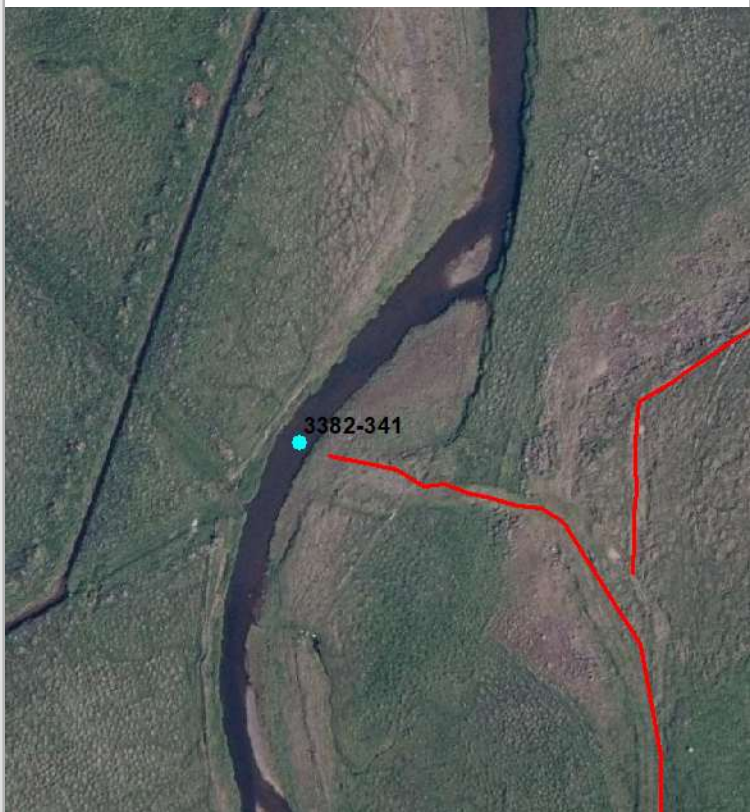
Í örnefnaskrá segir: „Túnvík: Vik fyrir sunnan túnið, milli túnsins og viksins var slétt mýri sem ávallt var blaut, og hálf leiðinleg yfirferðar, var þar góð torfrista.“ Þarna er nú aðeins blaut mýri og ekkert sést til fornleifa. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

Nr.	3382-340	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:020	Jarðatalsnr.	478		
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva		
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar				
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar				
Ástand	Greinanlegar		Hættumat	Hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni	Vegna skógræktar		Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900	
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða				
Lengd	280 m	Breidd		Hæð		Hleðslu umferð			
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar					
Mæling	Uppmæling		Túnakort	Nei		Verkefna nr MÍ		3382	
Isnet E	397897,6149		Isnet N	402411,3780		Heimildir			Örnefnaskrá Villingavatn
Minjagildi	Lítið		Umhverfi						
Ljósmyndari			Mótvægisaðgerðir						

Í örnefnaskrá segir: „Ölfusvatnsmói: Móinn fyrir norðan túnið, þar sem hreppsvegurinn lá. “ Vegurinn liggur í boga frá vesturhlið túnsins og niður að vaðinu [3382-341] yfir Villingavatnsánnu. Vegurinn er um 280 m langur.

Nr.	3382-341	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:021	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.12.24	Skráning	Antikva
Tegund	Vað	Hlutverk	Vað	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti	Ölfusvatnsvað	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand		Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni		Efni	Annað	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397823,8960	Isnet N	402518,7959	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Vað í á			
Ljósmyndari	Loftmynd		Mótvægisaðgerðir				

Í örnefnaskrá segir: „Ölfusvatnsvað: Þar sem vegurinn var yfir ána, fyrir norðan túnið.“ Vegur [3382-340] liggur upp að vaðinu austan megin og hinum megin í landi Ölfusvatns er greinilegur vegur einnig.

Nr.	3382-342	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:042	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Gamlasel	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1800	
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	11 m	Breidd	5 m	Hæð				
Veggjahæð frá		0,2 m	Veggjahæð til		0,4 m	Breidd veggjar		1,6 m
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382			
Isnet E	395904,864	Isnet N	398899,973	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn; Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246			
Minjagildi	Mjög mikið	Umhverfi	Gras og mólendi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir						

Í örnefnaskrá segir: „Dagmálafjall: Fell fyrir austan Seldal, í mörkum. Eyktarmörk frá Gamlaseli sem var í Gamla-Selgílinu suður undir Botnaflöt, eins og enn sér merki.“ Enn fremur er sagt frá selinu í Sunnlenskum byggðum: „Villingavatn átti sel í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna [3382-364], sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal. Skúti er í Seldal í gílinu sem kemur úr Laxárdal, og var hann notaður sem geymsla fyrir mjólkurmatinn. Sunnan við selið kemur lækur úr Litla-Laxárdal.“

Selið er staðsett í um 30 m suður af akveginum upp í Laxárdal og um 45 m norður frá læknum frá Litla-Laxárdal. Tóftin er greinileg og liggur austur-vestur. Hún er tvíhólfa og inngangur í bæði hólfin er til suðurs. Tóftin er 11 x 5 m að utanmáli. Vegg hæð er 0,2-0,4 m.

Leið [3382-358] liggur að og framhjá tóftinni og að hellum [3382-359/367].

Nr.	3382-343	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:043	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Laxárdalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Hleðsla	Hlutverk	Smalabyrgi	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Smalaskáli	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4 m	Veggjahæð til	0,6 m	Breidd veggjar	0,8 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	394965,7430	Isnet N	398661,37	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Í miðjum Laxárdal er lítil hæð sem kallast Grjótholt, sem sker sig út úr landslaginu. Upp á henni eru hleðslur [3382-343] og vörður [3382 -360/361]. Hleðslunni er lýst í örnefnaskrá: „Smalaskáli: Grjótholt í Laxárdal. Strákar í yfirsetu höfðu hlaðið skýli þar.“ Stórir sléttir jarðfastir steinar mynda stærstu veggina en á milli þeirra og ofan á þeim eru hleðslur. Einnig sést hleðslugrjót í kringum og inn í mannvirkinu. Alls eru fimm uppistandandi hleðslur. Hver um sig á bilinu 2-3 m löng.

Nr.

3382-344

Bæjarnafn

Villingavatn

Gömul nr.

ÁR-478:038

Jarðatalsnr.

478

Svæði

Stekkás

Sveitafélag

Gríms. og Grafn.

Dagur

07.04.25

Skráning

Antikva

Tegund

Heimild

Hlutverk

Óþekkt

Flokkur

Búsetuminjar

Sérheiti

Verndun

Friðað

Verkefni

Skráning vegna skógræktar

Ástand

Sést ekki

Hættumat

Hættuorsök

Hætta tilefni

Efni

Aldur frá

800

Aldur til

1900

Leid

Horfin

Já

Horfin ástæða

Lengd

Breidd

Hæð

Hleðslu umferð

Veggjahæð frá

Veggjahæð til

Breidd veggjar

Mæling

Loftmynd

Túnakort

Nei

Verkefna nr MÍ

3382

Isnet E

398020,587

Isnet N

403149,3680

Heimildir

Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1996, bls. 68.

Minjagildi

Ekki metið

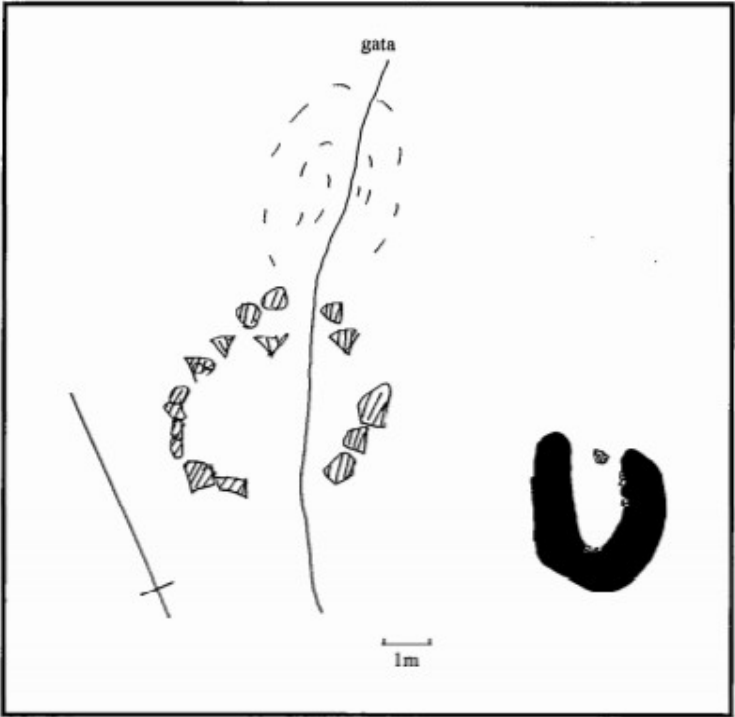
Umhverfi

Á Stekkás

Ljósmyndari

FSI 1996

Mótvægisáðgerðir

Í fornleifaskráningunni frá 1996 voru skráðar tvær tóftir á Stekkásnum. Þeim var lýst svo:

Um 40 metra austur af Villingavatnsánni, 20-25 metra norður af stekknunum á Stekkásnum eru tvær tóftir á grýttu en grónu hæðardragi. Neðarlega í hlíðinni er lítil tóft 3x3 að utanmáli 1x2 að innanmáli. Smá grjót sést að innanverðu en engar hleðslur sjáanlegar. Á næsta stelli ofanvið eru nokkrir steinar sem mynda svo reglulegan hring að líklegt er að þar hafi verið eitthvað. Sunnan við steinaröðina eru mjög óglöggar þúfur sem gætu verið enn eldri mannvistaleifar.

Þrátt fyrir ítrekaða leit fundust þessar tóftir ekki við fornleifaskráninguna 2024 til 2025.

Nr.	3382-345	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:033	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Niðurgreftir	Hlutverk	Mógrafir	Flokkur	Efnistaka og nýting		
Sérheiti	Grafarmýri	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397880,8719	Isnet N	401752,5090	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi	Í mýri				
Ljósmyndari	LOftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Sagt er frá mógröfum í örnefnalýsingu:
„Grafarmýri: Lítil mýri fyrir vestan Heimastaháls,
þar eru nokkrar mógrafir.“ Niðurgreftir eru mjög
greinilegir í mýrinni og sjást vel á
flygildismyndum. Á loftmynd frá 2004 sést
jafnvel enn betur að um er að ræða
umfangsmikið mógrafasvæði.

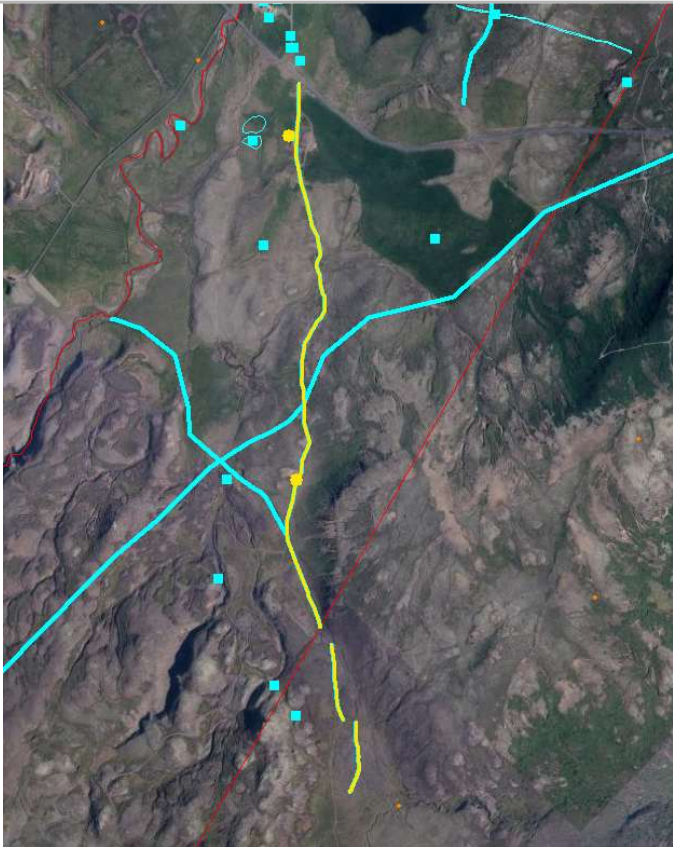
Nr.	3382-346	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:034	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Örnefni	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Selnef	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	já ?	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling		Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397612,406	Isnet N	401809,7359	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Gras og mólendi			
Ljósmyndari	Loftmynd		Mótvægisaðgerðir				

„Selnefið: Melnef sem nær út í ána, suðvestur af Keldumýri“ segir í örnefnaskrá. Örnefnið bendir til að þarna hafi verið sel en engar tóftir eru á staðnum og engar aðrar heimildir greina frá seli á þessum stað.

Staðsetning þar sem örnefnið er staðsett.

Nr.	3382-347	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:035	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin		Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort		Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398016,0790	Isnet N	401771,0250	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn; Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 67.		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Í örnefnaskrá segir: „Holtaskarð: Þar sem gatan er milli Grafarmýrar og Dýjakróka.“ Árið 1998 var götunni lýst svo: „Austur af Grafarmýri liggur gróin gata til norðurs heim að Villingavatni. Þýfður blásinn mói.“ Ekki sést til götunnar við vettvangsathugun, mögulega er þetta þar sem malarvegur er í dag og eru þá sömu minjar og [3382-363].

Nr.	3382-348	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:050	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Beitarhús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	11 m	Breidd	9 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,6 m	Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398036,4	Isnet N	399635,473	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir					

Tóftin er tvíhólfa og opnast í austur. Nyrðra hólfið er um 8 x 3 m að innanverðu. Það syðra er 9 x 2 m að innanverðu. Mögulega eru tvö rými í syðra hólfinu. Tóftin er 11 x 9 m að utanmáli. Leið [3382-368] liggur yfir tóftina. Tóftin er utan skráningarsvæðis, um 74 m fjarlægð fyrir austan það, í landi Úlfjótsvatns. Búið er að planta trjágróðri í tóftina nýlega.

Nr.	3382-349	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:051	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Hleðsla	Hlutverk	Stekkur	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	Jarðsig		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,2 m	Veggjahæð til	0,4 m	Breidd veggjar	1 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397752,163	Isnet N	400142,6720	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

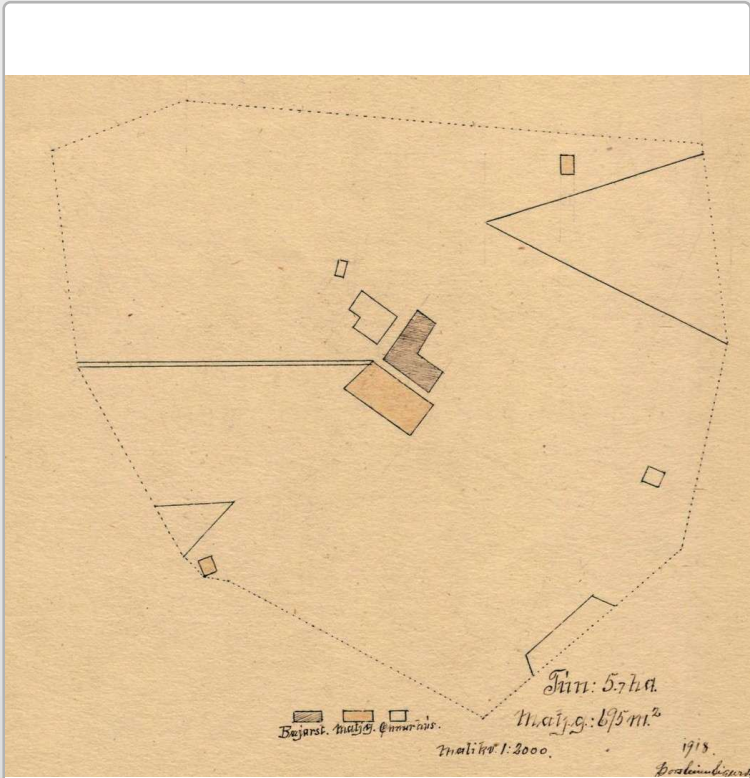
Tóft úr grjóti. Tóftin er um 40 metra frá veginum upp í Seldal. Hún er 11 x 4,5 m að stærð. Tóftin er með tveimur hólfum. Hún liggur í brekku og er að hluta til hrunin ofan í malarnámu sem er þarna við hlið tóftarinnar og er eitthvað af hleðslugrjóti sem hefur hrunið ofan í námuna. Líklega var þetta stekkur.

Nr.	3382-350	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:052	Jarðatalsnr.	478	
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva	
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar			
Sérheiti	Botnasei	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar			
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hættu	Hættuorsök	Vegna rofs			
Hættu tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjótt	Aldur frá	900	Aldur til	1800	
Leið	[374]	Horfin	Nei	Horfin ástæða				
Lengd	12	Breidd	7	Hæð				
Veggjahæð frá		0.5	Veggjahæð til		0.6	Breidd veggjar		1.5
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr	MÍ	3382		
Isnet E	396386,467	Isnet N	398314,623	Heimildir				
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Gras og mólendi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir						

Innarlega í Seldal eru þrjár tóftir. Þær eru við bakka árinna, á gilsbarmi og er líklegt að eitthvað af minjunum hafi hrúnað ofan í gilið. Ein tóftin [3382-350] er áberandi stærst. Hún er um 12 x 7 m að stærð og með þrjú hól. Tvö hólfin opnast til austur en það þriðja til norðurs. Hinar tóftirnar eru minni, staðsettar norðaustan við þá stærstu og mun nær giliinu. Allt tóftasvæðið er 18 x 15 m að stærð. Við norðaustur enda tóftanna rennur lítil lækjarspræna. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-351	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:025	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Traðir	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	v ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1920
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort	Túnakort	Já	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397939,6780	Isnet N	402204,4089	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918 Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Garðlönd og tún			
Ljósmyndari	Túnakort		Mótvægisáðgerðir				

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Traðir [3382-351] lágu frá bænum og út að veginum. Í örnefnaskrá segir: „Streitur: Túnið suður af bænum, austan við traðirnar“ og „Vesturtún: Suðvestur af bænum. Vestan við traðirnar.“ Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.

3382-352

Bæjarnafn

Villingavatn

Gömul nr.

ÁR-478:024

Jarðatalsnr.

478

Svæði

Sveitafélag

Gríms. og Grafn.

Dagur

07.04.25

Skráning

Antikva

Tegund

Heimild

Hlutverk

Örnefni

Flokkur

Búsetuminjar

Sérheiti

Hjáleigupúfa

Verndun

Friðað

Verkefni

Skráning vegna skógræktar

Ástand

Sést ekki

Hættumat

Hættuorsök

Hætta tilefni

Efni

Annað

Aldur frá

1500

Aldur til

1900

Leid

Horfin

Já

Horfin ástæða

Lengd

Breidd

Hæð

Hleðslu umferð

Veggjahæð frá

Veggjahæð til

Breidd veggjar

Mæling

Loftmynd

Túnakort

NEi

Verkefna nr MÍ

3382

Isnet E

398153,701

Isnet N

402377,7289

Heimildir

Örnefnaskrá Villingavatn

Minjagildi

Ekki metið

Umhverfi

Garðlönd og tún

Ljósmyndari

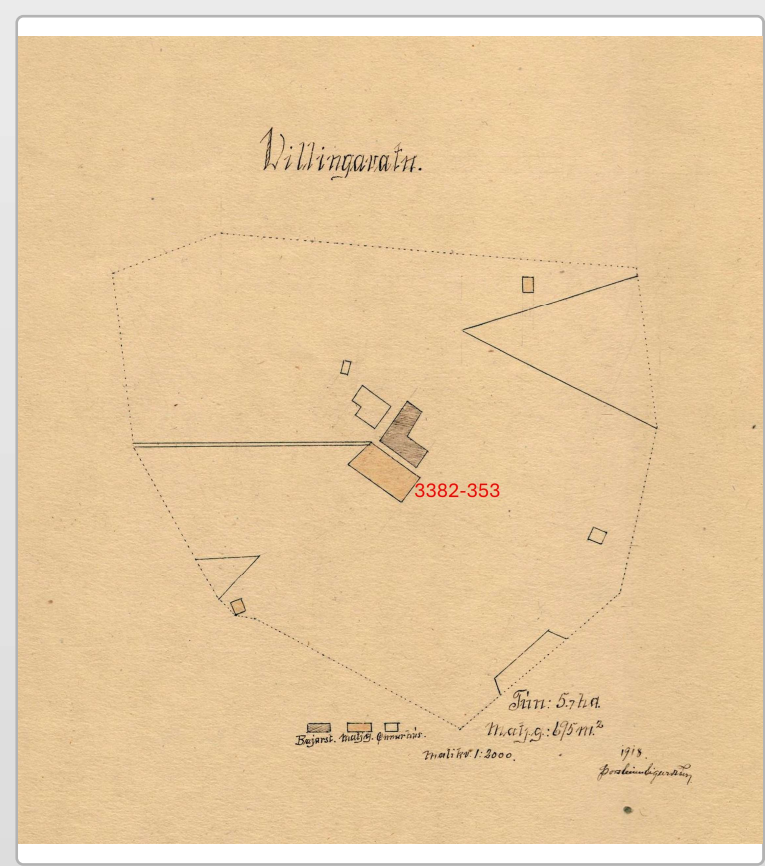
Loftmynd

Mótvægisáðgerðir

Í örnefnaskrá segir: „Hjáleigupúfa: Einstök þúfa neðst í Lambhústúninu, hefi aldrei heyrt talað um hjáleigu þarna.“ Staðsetning á örnefninu er ekki alveg ljós og er staðsetning áætluð, ekkert sést til fornleifa. Ekki er minnst á neinar hjáleigur í Jarðabók Árna og Páls né í Jarðatali Johnsen.

Nr.	3382-353	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Heimatún	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Matjurtagarður	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök	vegna ábúðar		
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	annað	Aldur frá	1750	Aldur til	1930
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða	Sléttað yfir		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Túnakort	Túnakort	Túnakort 1918	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397972,027	Isnet N	402273,352	Heimildir	Túnakort Villingavatns 1918		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Garðlönd og tún				
Ljósmyndari	Túnakort	Mótvægisaðgerðir					

Á túnakorti frá árinu 1918 eru bæjarhús [3382-301] teiknuð inn í miðju túni. Uppistandandi steinsteypt hús var byggt árið 1970 líklega á sama stað og eldri bæjarhús stóðu. Við bæjarhúsin er teiknaður inn matjurtagarður [3382-353]. Ekkert sér til þessa minja í dag, nýjar byggingar eru komnar á túnið; bær, fjárhús og hlaða og þá er búið að slétta túnið, en leifar af minjunum eru líklega ennþá neðanjarðar.

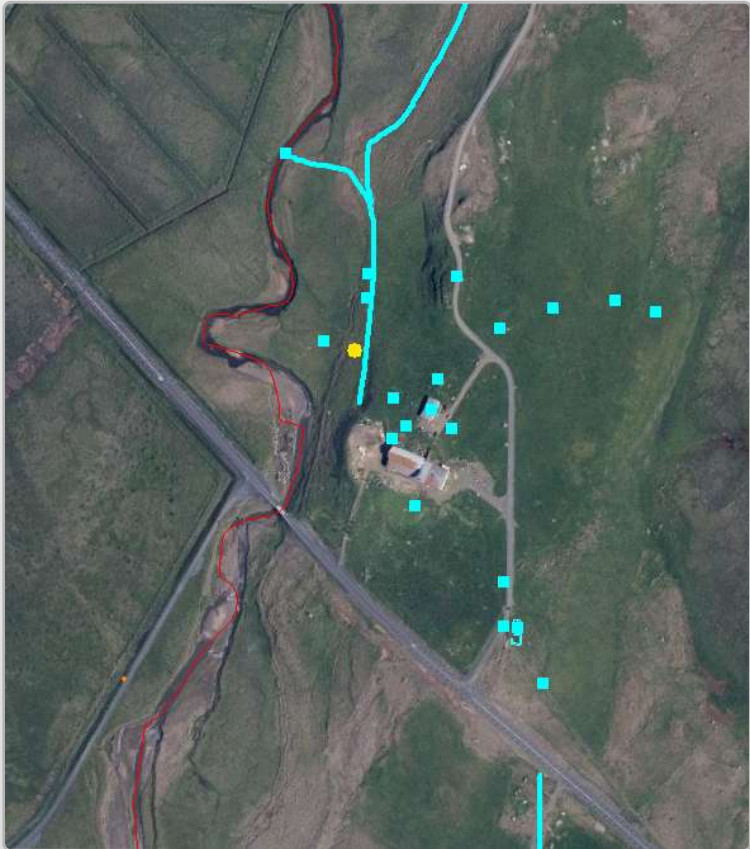
Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-354	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:019	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Lambhús	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Lambhús	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling		Túnakort		Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398117,5520	Isnet N	402387,24	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Gras og mólendi			
Ljósmyndari		Mótvægisaðgerðir					

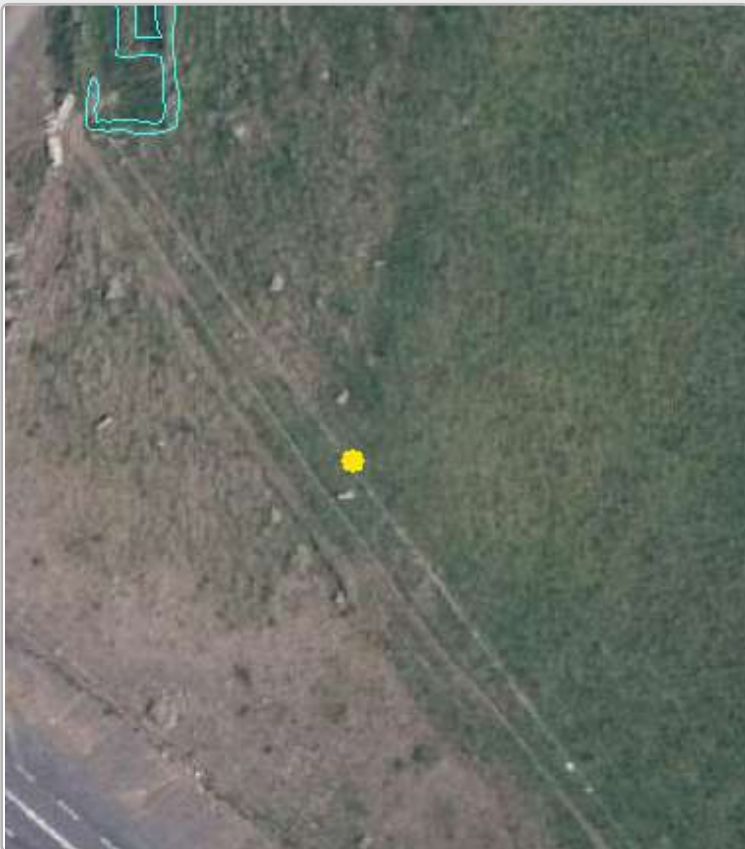
Í örnefnaskrá stendur: „Lambhústún: Fyrir norðaustan og austan bæinn, sléttar flatir, en halla þó til vesturs í átt að norðurtúni, og til austurs í átt til tjarnarinnar. Lambhús: Tóft þar sem Lambhústúnið er hæst.“ Ekkert sést til þessa minja í dag. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.

Nr.	3382-355	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:027	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat		Hættuorsök			
Hætta tilefni		Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397886,147	Isnet N	402342,462	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Garðlönd og túna			
Ljósmyndari	Loftmynd		Mótvægisáðgerðir				

Sagt er frá vatnsbóli [3382-369] í örnefnaskrá:
„Nautadýjamýri: Mýri við ána fyrir vestan túnið, í þeirri mýri er dý, sem aldrei þrýtur, og aldrei frýs, og var notað fyrir vatnsból.“ Ekki sést til vatnsbólsins í dag. Gata [3382-355] lá um Eiturbarð, í örnefnaskrá segir: „Eiturbarð: Gatan lá eftir því þegar sótt var vatn í dýið.“

Nr.	3382-356	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:028	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Rétt	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Gamla réttin	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat		Hættuorsök			
Hætta tilefni		Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398053,2029	Isnet N	402045,4739	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	Loftmynd	Mótvægisaðgerðir					

Í örnefnaskrá segir: „Gamla réttin: Fyrir sunnan túnið, milli túnsins og Grjóthólsins.“ Ekkert sést til þessa minja í dag og er staðsetning áætluð.

Nr.	3382-357	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	396995,304	Isnet N	398852,2729	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Í dal á milli Úlfjótsvatns-Selfjalls og Dagmálafjalls liggur leið sem er sýnileg á um 414 m kafla. Ekki er ljóst hvert hún lá eða hver tilgangur leiðarinnar er.

Nr.	3382-358	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0	Breidd veggjar	0		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	395882,2320	Isnet N	398874,27	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir					

Frá ánni sem rennur úr Litla-Laxárdal er leið sem liggur framhjá og að Gamlaseli [3382-342] og þaðan til norðurs áður en leiðin skiptist í tvennt og fer að helli [3382-367] annars vegar og helli [3382-359] hins vegar. Þetta hefur líklega verið leiðin sem farin var frá selinu að ánni annars vegar og að hellunum hins vegar.

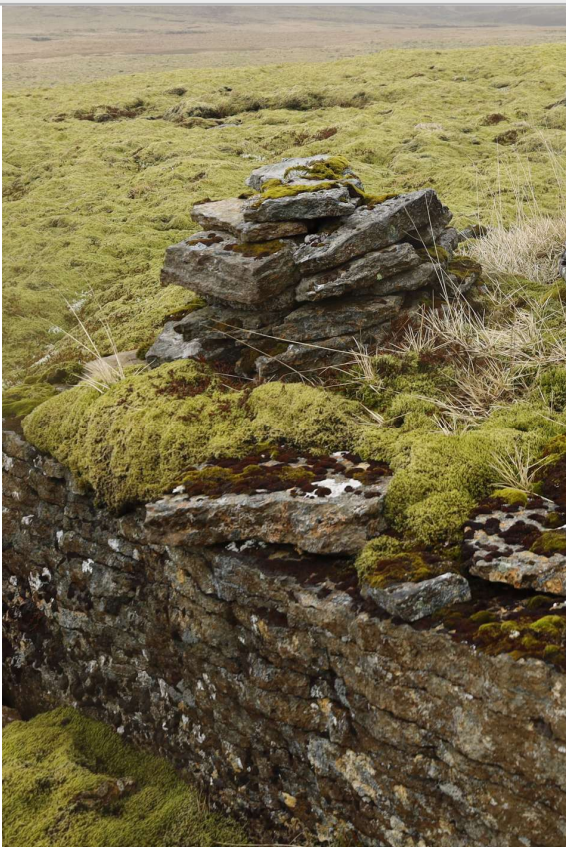
Nr.	3382-359	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:048	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Hellir	Hlutverk	Sel; búr	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Hellir	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	2	Breidd	3	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	395849,592	Isnet N	398977,4010	Heimildir	Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246.		
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi	Hellir, gras,				
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir					

Í Sunnlenskum byggðum er sagt frá helli: „Villingavatn átti sel [3382-342] í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna, sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal. Skúti er í Seldal í gilinu sem kemur úr Laxárdal, og var hann notaður sem geymsla fyrir mjólkurmatinn. Sunnan við selið kemur lækur úr Litla-Laxárdal.“ Í skráningunni árið 1998 er minjunum lýst svo: „Sunnan undir veginum upp í Laxárdal er smá skúti inn í bergið, sennilega verið sá, um það bil 40 metrum norðvestur af Gamlaseli.“ Þegar svæðið var skoðað fundust tveir hellar sem geta átt við þessa lýsingu. Hellarnir eru á gilsbarmi og opin á þeim báðum snúa til norðurs í átt að gilinu. Hellir [3382-367] er stærri, um 4 x 3 m að stærð en hinn [3382-359] er um 2 x 3 m. Framan við báða hellana er uppsafnaður jarðvegur sem líklega er eftir útmokstur úr hellunum.

Nr.	3382-360	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:049	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Í Grjótholti	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid	[3382-364]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	0,5 m	Hæð	0,3 m	Hleðslu umferð	4 til 5 umferðir
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	394933,342	Isnet N	398676,0420	Heimildir			
Minjagildi	Nokkur	Umhverfi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisáðgerðir					

Um 35 m norðvestan við hleðslu [3382-343] eru tvær vörður sem standa á kletti. Stærri varðan [3382-361] er 0,6 m á hæð og 0,8 m breið og er hún frekar heilleg. Hin varðan [3382-360] er minni, um 0,3 m á hæð. Í skráningunni árið 1998 er aðeins minnst á eina vörðu á þessum stað og því er mögulegt að minni varðan hafi verið hlaðin eftir það. Líklega eru þetta vörður sem hafa varðað leið [3382-364] sem er um 60 m austar. Einnig er mögulegt að þetta séu smilavörður.

Nr.	3382-361	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:049	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Í Grjótholti	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Varða	Hlutverk	Samgöngubót	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti	Grjótholt	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Grjót	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid	[3382-364]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd	0,8 m	Hæð	0,6 m	Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	394934,1990	Isnet N	398674,6529	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Um 35 m norðvestan við hleðslu [3382-343] eru tvær vörður sem standa á kletti. Stærri varðan [3382-361] er 0,6 m á hæð og 0,8 m breið og er hún frekar heilleg. Hin varðan [3382-360] er minni, um 0,3 m á hæð. Í skráningunni árið 1998 er aðeins minnst á eina vörðu á þessum stað og því er mögulegt að minni varðan hafi verið hlaðin eftir það. Líklega eru þetta vörður sem hafa varðað leið [3382-364] sem er um 60 m austar. Einnig er mögulegt að þetta séu smilavörður.

Nr.	3382-362	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:040	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Illgreinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæld	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397783,228	Isnet N	400508,239	Heimildir	Herforingjaráðskort 1908; Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 68		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	Herforing.	Mótvægisaðgerðir					

Leið [3382-362] nær frá Króki, yfir Villingavatnsá og þaðan til suðausturs og þaðan yfir landareignina og á Selflatir í landi Úlfljótsvatns. Leiðin mætir leið [3382-363] og sameinast henni á kafla. Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908.

Í örnefnaskrá er sagt frá vegi: "Bognaflöt: Flöt vestur af Votakrók, þar sem gatan er frá Króki suður í Selfataréttir. Leiðin var skráð árið 1998, þá var henni lýst svo: „Gatan liggur upp og suður ekki langt austan við vegaslóðann upp að selflötum. Gatan er greinilegust milli vegarins þar sem afleggjarinn beygir upp í Seldal er og girðingar upp við Úlfljótsvatnsfjall. Gatan er vel greinanleg í grösugum bala milli fjallsins og vegarins.“

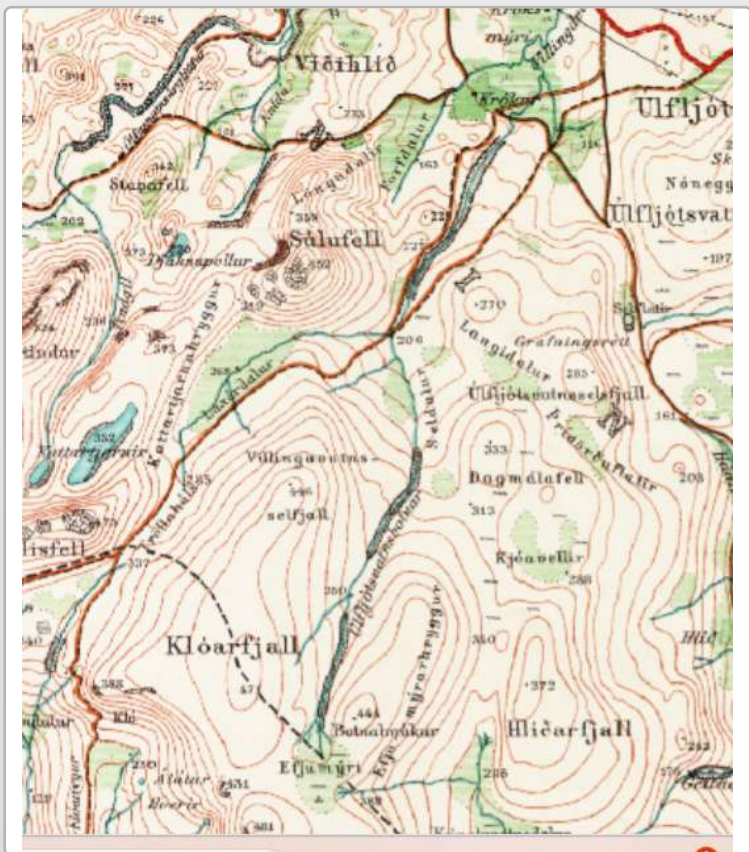
Leiðin var mæld upp árið 2008 og fékk þá númerið [1780-3112].

Nr.	3382-363	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:036	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæld	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398040,4469	Isnet N	400502,5260	Heimildir	Herforingjaráðskort 1908; Orri Vésteinsson og Sædís Gunnarsdóttir, 1998, bls. 67.		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari		Mótvægisáðgerðir					

Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908. Í örnefaskrá segir: „Miðháls: Fyrir sunnan Klifberagil, nokkuð brattur, þar liggur gatan út á Harðavöll.“ Gatan var skráð árið 1998, þar er henni lýst svo: „Greinilegar götur liggja út á völinn samhliða vegaslóðanum að réttinni, sem nú er á Selvöllum í landi Úlfjótssvatns.“ Leiðin var mæld upp árið 2008 og fékk þá númerið [1780-3105]. Gatan var líklega á sama stað og malarvegurinn inn að Selflötum er í dag, leiðin er fyrir utan veginn syðst í landareigninni og í landi Úlfjótssvatns, en þar liggur hún í gegnum hraun.

Nr.	3382-364	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:041	Jarðatalsnr.	478	
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva	
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar			
Sérheiti	Klóarvegur	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar			
Ástand	Vel greinanlegar		Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar		Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid	Nokkurt		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð		
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0	Breidd veggjar		0		
Mæling	Uppmæling		Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ		3382	
Isnet E	394767,63	Isnet N	398406,38	Heimildir	Herforingjaráðskort 1908; Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246			
Minjagildi	Nokkurt		Umhverfi					
Ljósmyndari	Herforing.		Mótvægisáðgerðir					

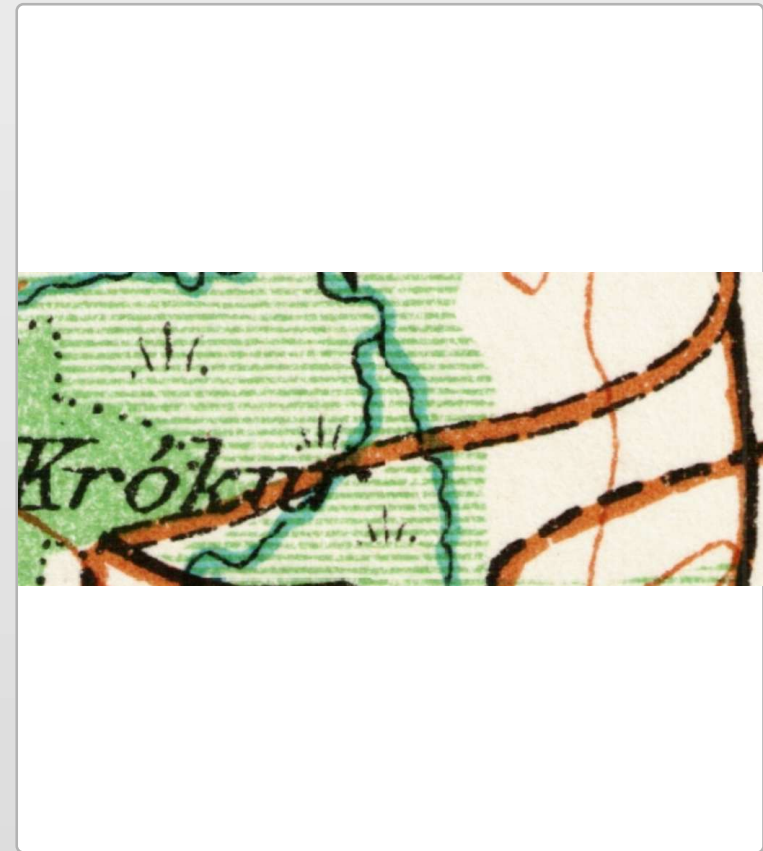
Klóarvegur er gömul þjóðleið milli Grafnings og Ölfuss. Það sést til vegarins á köflum en hann er annars farinn undir línuveginn. Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908. Hún nær frá Gufudal í Hveragerði, fer þar upp fjallið og kemur inn í landareign Villingavatns fyrir vestan Klóarfjall, fer þar um Tröllaháls og inn Laxárdalinn. Þar næst niður Selás og yfir Villingavatnsá. Þar heldur leiðin til norðvesturs þar til hún mætir leið [3382-362] og seinna leið [3382-363]. Leiðin endar svo við þjóðveginn við Gnípur.

Í Sunnlenskum byggðum er sagt frá leiðinni: „Villingavatn átti sel í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna, sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal.“

Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-365	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæld	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397920,5449	Isnet N	401370,1660	Heimildir	Herforingjaráðskort 1908		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	Herforingjar.	Mótvægisaðgerðir					

Leiðin er merkt inn á herforingjaráðskort frá 1908. Hún nær frá Króki, yfir Villingavatnsá og austur að vegi [3382-363]. Leiðin er nokkuð greinileg og virðist ennþá vera notuð sem bíslóði.

Nr.	3382-366	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	395299,5339	Isnet N	398376,974	Heimildir			
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

Í austanverðum Laxárdal er troðinn slóði, leiðin er upp við rætur Villingavatns-Selfjalls, ekki er ljóst hvert hlutverk hennar var.

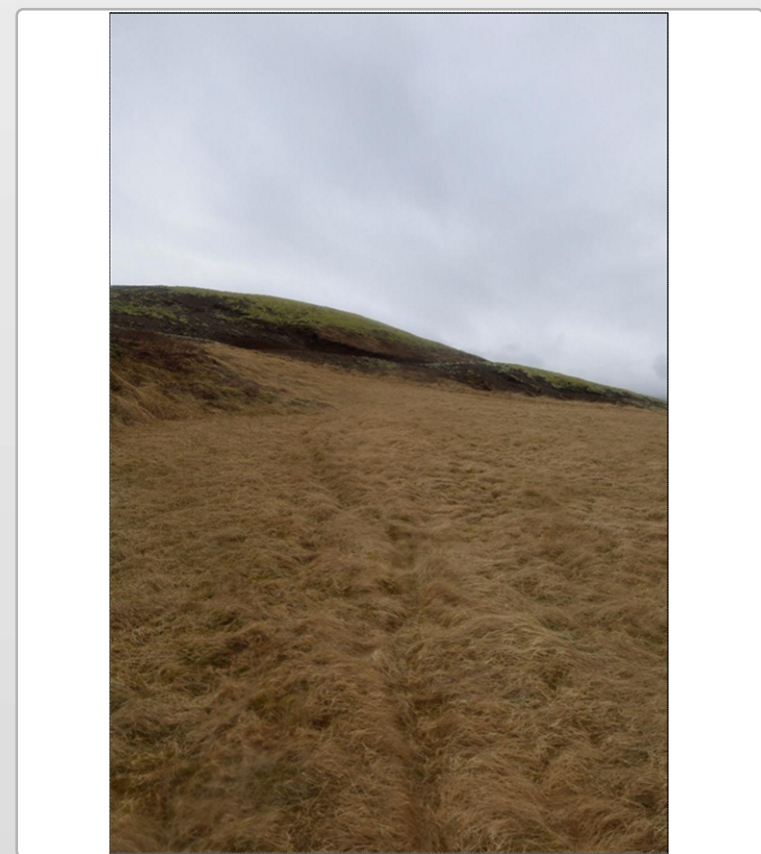
Nr.	3382-367	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:048	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Hellir	Hlutverk	Sel; búr	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	900	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	395817,0740	Isnet N	398962,386	Heimildir	Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246. OV & SG.1998		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Í Sunnlenskum byggðum er sagt frá helli: „Villingavatn átti sel [3382-342] í Seldal á vallendisflöt sem snýr móti suðri, rétt við götuna, sem liggur úr Seldal upp í Laxárdal. Skúti er í Seldal í gilinu sem kemur úr Laxárdal, og var hann notaður sem geymsla fyrir mjólkurmatinn. Sunnan við selið kemur lækur úr Litla-Laxárdal.“ Í skráningunni árið 1998 er minjunum lýst svo: „Sunnan undir veginum upp í Laxárdal er smá skúti inn í bergið, sennilega verið sá, um það bil 40 metrum norðvestur af Gamlaseli.“ Þegar svæðið var skoðað fundust tveir hellar sem geta átt við þessa lýsingu. Hellarnir eru á gilsbarmi og opin á þeim báðum snúa til norðurs í átt að gilinu. Hellir [3382-367] er stærri, um 4 x 3 m að stærð en hinn [3382-359] er um 2 x 3 m. Framan við báða hellana er uppsafnaður jarðvegur sem líklega er eftir útmokstur úr hellunum.

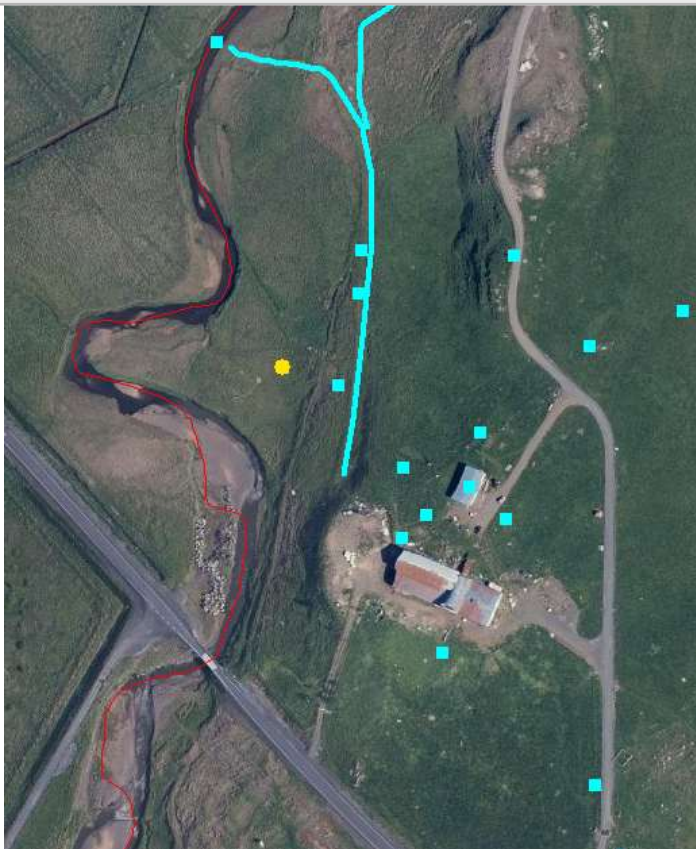
Nr.	3382-368	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0	Veggjahæð til	0	Breidd veggjar	0		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397957,8819	Isnet N	399748,325	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Lítið	Umhverfi					
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisaðgerðir					

„Hlíðarskarð: Þar sem gatan liggur út á“ segir í örnefnaskrá. Leiðin er austast á landi Villingavatns, frá grasbala, þar yfir gil og fer þaðan yfir í land Úlfjótsvatns. Þar fer leiðin yfir tóft [3382-348] og heldur áfram. Leiðin var ekki elt lengra.

Nr.	3382-369	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:022	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Vatnsból	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397857,9579	Isnet N	402351,158	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Gras og mólendi			
Ljósmyndari	Loftmynd		Mótvægisáðgerðir				

Sagt er frá vatnsbóli [3382[-369] í örnefnaskrá: „Nautadýjamýri: Mýri við ána fyrir vestan túnið, í þeirri mýri er dý, sem aldrei þrýtur, og aldrei frýs, og var notað fyrir vatnsból.“ Ekki sést til vatnsbólsins í dag. Gata [3382-355] lá um Eiturbarð, í örnefnaskrá segir: „Eiturbarð: Gatan lá eftir því þegar sótt var vatn í dýið.“

Nr.	3382-370	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:030	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Kvíar	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Kvíholt	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Annað	Aldur frá	800	Aldur til	1900
Leid			Horfin	Já	Horfin ástæða		
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398018,9930	Isnet N	402096,44	Heimildir			
Minjagildi	Ekki metið		Umhverfi	Grsa og mólendi			

Ljósmyndari		Mótvægisaðgerðir	
-------------	--	------------------	--

	Í örnefnaskrá segir frá örnefninu Kvíholt: „Kvíholt: Fyrir vestan Stöðulhúsið, þar sem vegurinn liggur.“17 Ekki sést til neinna fornleifa á þessum stað í dag, mögulega er örnefnið komið frá sömu minjum, þ.e. Stöðulhúsi. Sjá en frekar um minjar [3382-325] Utan við túnið rétt við heimreiðina er tóft [3382 -325]. Tóftin er 14 x 6,5 m að stærð og er opin til norðurs. Hún er úr torfi og grjóti. Aðhald/rétt [3382-370] er sunnan við tóftina, 10 x8 m að stærð og er opið til vesturs. Á herforingjaráðskort og á Atlaskorti er hús merkt á þessum stað. Líklega eru þetta tóftir af fjárhúsi. Sagt er frá tóft og rétt í örnefnaskrá: „Stöðulhús: Fyrir sunnan túnið við veginn, þar sem réttin er. Stöðulflöt: Fyrir neðan og austan Stöðulhúsið í átt til tjarnarinnar. Gamla réttin: Fyrir sunnan túnið, milli túnsins og Grjóthólsins.“
--	---

Nr.	3382-371	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:045	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Þingvallavatn	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	10.12.25	Skráning	Antikva
Tegund	Hellir	Hlutverk	Fjárskýli	Flokkur	Útileguminjar		
Sérheiti	Símonarhellir	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Greinanlegar	Hættumat	engin hættu	Hættuorsök			
Hætta tilefni		Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1930
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	400937,1689	Isnet N	405043,462	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Helli				
Ljósmyndari	ÓSÁ	Mótvægisáðgerðir					

Í örnefnaskrá segir: „Símonarhellir: Í berginu við vesturendann á Langapalli.“ Í örnefnaskrá Úlfjótssvatns er sagt betur frá hellinum: „Þjóðsagnir segja, að í Skinnhúfuhelli hafi búið tröllkona, Skinnhúfa að nafni, og karl hennar, sem Símon hét, hafi búið í öðrum helli, sem við hann er kenndur. Sá hellir er vestan í Skinnhúfubergi, en sá hellir er í Villingavatnslandi.“

Hellirinn hefur verið notaður sem fjárskýli. Búið er að hlaða grjóti, bæði inni í hellinum og fyrir muna hans.

Við inngang hellisins er letursteinn, á honum stendur „ÞM 1919“ mögulega ritað af Þorgrími Magnússyni sem fæddist 1896 á Villingavatni, hann tók við búinu af foreldrum sínum árið 1925.

Nr.	3382-372	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:032	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	13.03.25	Skráning	Antikva
Tegund	Heimild	Hlutverk	Stekkur	Flokkur	Búsetuminjar		
Sérheiti	Stekkjjarflatir	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Sést ekki	Hættumat	Hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni		Aldur frá	1500	Aldur til	1900
Leid		Horfin	Já	Horfin ástæða			
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar			
Mæling	Loftmynd	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	398549,9490	Isnet N	401393,1369	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn		
Minjagildi	Ekki metið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari		Mótvægisaðgerðir					

	Í örnefnaskrá segir: „Stekkjjarflatir: Stórar valllendisflatir, vegurinn liggur yfir þær austast, og ná þær alla leið út að Klyfberagili að suðvestan og Hádegismóum að norðv.“ Þarna er í dag túnflötur sem búið er að slétta og ekki sjást leifar af stekk né öðrum tóftum á svæðinu. Staðsetning er áætluð út frá heimildum.
--	---

Nr.	3382-373	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður		Jarðatalsnr.	478
Svæði	Símonarhellir	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva	
Tegund	Áletrun/letursteinn	Hlutverk	Kennimark	Flokkur	Kennimark			
Sérheiti		Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar			
Ástand	Vel greinanlegar	Hættumat	Engin hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni		Efni	Grjót	Aldur frá	1919	Aldur til	1919	
Leid		Horfin	Nei	Horfin ástæða				
Lengd		Breidd		Hæð		Hleðslu umferð		
Veggjahæð frá		Veggjahæð til		Breidd veggjar				
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382			
Isnet E	400937,1689	Isnet N	405043,462	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Í helli					
Ljósmyndari	ÓSÁ	Mótvægisáðgerðir						

Í örnefnaskrá segir: „Símonarhellir: Í berginu við vesturendann á Langapalli.“ Í örnefnaskrá Úlfjótsvatns er sagt betur frá hellinum: „Þjóðsagnir segja, að í Skinnhúfuhelli hafi búið tröllkona, Skinnhúfa að nafni, og karl hennar, sem Símon hét, hafi búið í öðrum helli, sem við hann er kenndur. Sá hellir er vestan í Skinnhúfubergi, en sá hellir er í Villingavatnslandi.“ Við inngang hellisins er letursteinn, á honum stendur „PM 1919“ mögulega ritað af Þorgrími Magnússyni sem fæddist 1896 á Villingavatni, hann tók við búinu af foreldrum sínum árið 1925.

Nr.	3382-374	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva
Tegund	Gata	Hlutverk	Leið	Flokkur	Samgönguminjar		
Sérheiti	Við Botnasel	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Troðningur	Aldur frá	900	Aldur til	1900
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða		
Lengd	830 m	Breidd			Hæð		
				Hleðslu umferð			
Veggjahæð frá			Veggjahæð til			Breidd veggjar	
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	396428.918	Isnet N	398388.100	Heimildir			
Minjagildi	Nokkurt		Umhverfi	Gras, mólendi og melar			
Ljósmyndari	HJH		Mótvægisaðgerðir				

Austan við sel [3382-350], en hinum megin við ána er leið sem liggur meðfram henni áður en hún hverfur á kafla en kemur aftur í ljós norðar. Leiðin er samtals um 830 m löng. Líklega er þetta leiðin að selinu.

Nr.	3382-375	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:052	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Botnasei	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hættu	Hættuorsök	Vegna rofs		
Hættu tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjótt	Aldur frá	900	Aldur til	1800
Leid	[374]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	5 m	Breidd	6 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,3 m	Veggjahæð til	0,6 m	Breidd veggjar	1,6 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	396388.656	Isnet N	398323.853	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Innarlega í Seldal eru þrjár tóftir. Þær eru við bakka árinna, á gilsbarmi og er líklegt að eitthvað af minjunum hafi hrúnið ofan í gilið. Ein tóftin [3382-350] er áberandi stærst. Hinar tóftirnar eru norðaustan við þá stærstu og mun nær giliinu. Þær eru báðar með eitt hólft og er nyrðri tóftin [3382-375] að miklu leyti hrúnin ofan í gilið en hin syðri [3382-376] gæti hrúnið í náinni framtíð. Tóft [3382-375] er 5 x 4 m og opin til norðurs. Tóft [3382-376] 9 x 6 m að stærð og er opin til austurs. Allt tóftasvæðið er 18 x 15 m að stærð. Við norðaustur enda tóftanna rennur lítil lækjarspræna.

Nr.	3382-376	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	ÁR-478:052	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	12.05.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Botnasei	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hættu	Hættuorsök	Vegna rofs		
Hættu tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjótt	Aldur frá	900	Aldur til	1800
Leið	[374]	Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	9 m	Breidd	6 m	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4 m	Veggjahæð til	0,8 m	Breidd veggjar	1,8 m		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	396395.492	Isnet N	398315.824	Heimildir			
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Gras og mólendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Innarlega í Seldal eru þrjár tóftir. Þær eru við bakka árinna, á gilsbarmi og er líklegt að eitthvað af minjunum hafi hrúnað ofan í gilið. Ein tóftin [3382-350] er áberandi stærst. Hinar tóftirnar eru norðaustan við þá stærstu og mun nær giliinu. Þær eru báðar með eitt hólft og er nyrðri tóftin [3382-375] að miklu leyti hrúnað ofan í gilið en hin syðri [3382-376] gæti hrúnað í náninni framtíð. Tóft [3382-375] er 5 x 4 m og opin til norðurs. Tóft [3382-376] 9 x 6 m að stærð og er opin til austurs. Allt tóftasvæðið er 18 x 15 m að stærð. Við norðaustur enda tóftanna rennur lítil lækjarspræna. Sjá nánar í skýrslu.

Nr.	3382-377	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði	Seldalur	Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	07.04.25	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Gamlasel	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		

Ástand	Illgreinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök				
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	900	Aldur til	1800	
Leid			Horfin	Nei	Horfin ástæða			
Lengd	12	Breidd	6	Hæð				
Veggjahæð frá				Veggjahæð til			Breidd veggjar	
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382			
Isnet E	395929.323	Isnet N	3988892.6	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn; Sunnlenskar byggðir III, 1983. bls. 246			
Minjagildi	Mjög mikið	Umhverfi	Gras og mólendi					
Ljósmyndari	SN	Mótvægisaðgerðir						

Um 15 metrum frá seltóft [3382-342] er þúst sem gæti verið önnur tóft. Hún er væntanlega líka frá mannvirki sem hefur tilheyrt Gamlaseli. Þústin hefur stefnu austur-vestur. Hún er ógreinileg á vettvangi en sést á flygildismynd.

Nr.	3382-378	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	06.06.	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Ingveldarsel	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	900	Aldur til	1800
Leid		Horfin		Horfin ástæða			
Lengd	12	Breidd	5,5	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4	Veggjahæð til	0,5	Breidd veggjar	1,6		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ	3382		
Isnet E	397473.466	Isnet N	399088.845	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn Hjóðskrá: SÁM 89/1842 EF		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Moslendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Selstóftir [3382-378] eru í smá halla uppi á Úlfjótsvatns-Selfjalli. Selið hefur verið byggt undir hlíð, í skjóli fyrir austanáttinni. Neðan og norðan við er lítil seftjörn. Tóftin liggur norður-suður og er 12 x 5,5 m að stærð. Hún er með þrjú hólfi og er innangengt á milli þeirra, en einnig eru inngangar beint inn í þau öll utan frá. Veggir tóftanna eru 0,4-0,5 m háir og um 1,6 m breiðir. Rétt norðaustan við þessa tóft er önnur minni tóft [3382-379].

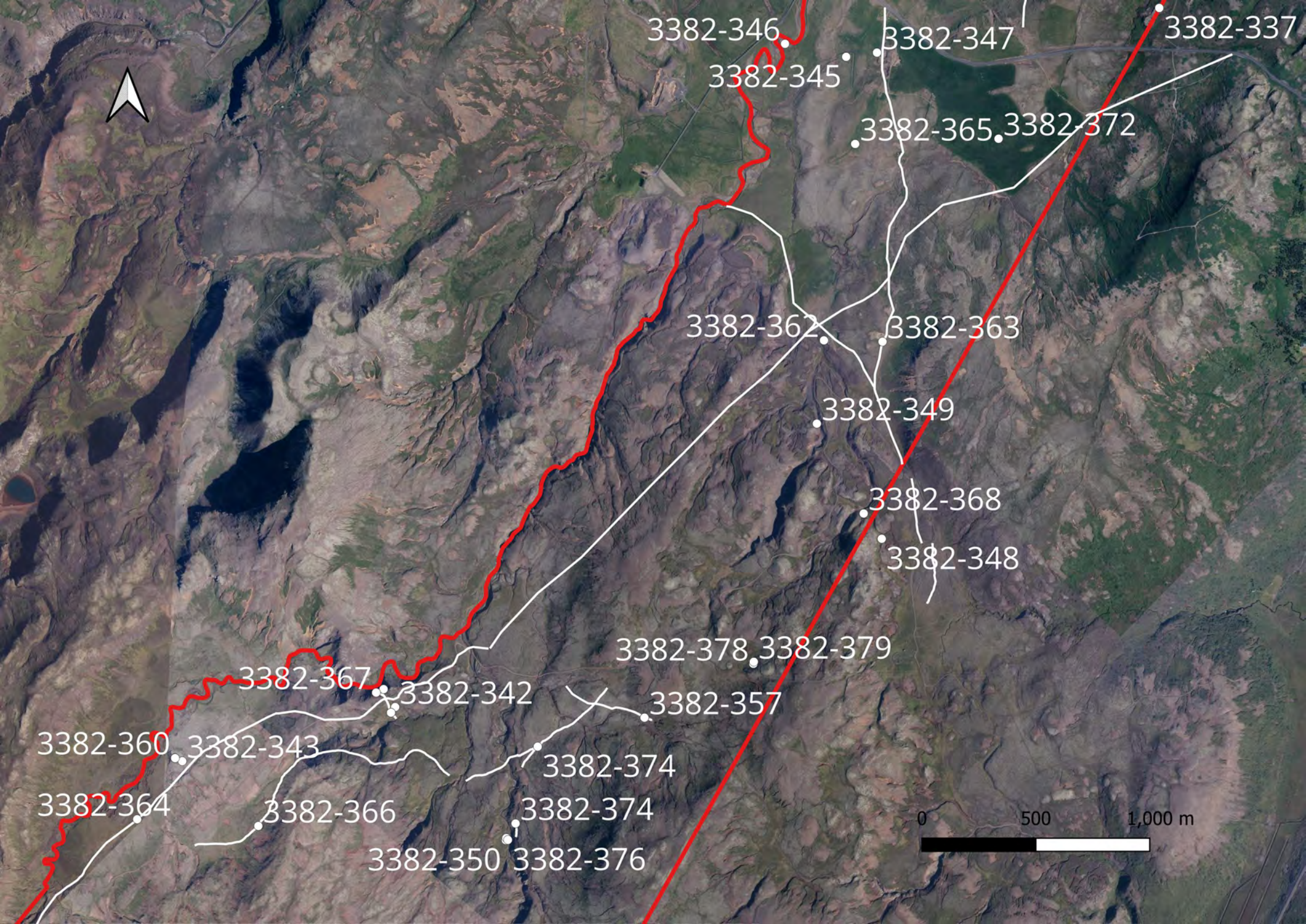
Í örnefnaskrá segir um selið: „Smá starartjörn með mýri í kring, upp af Svartagilsflötum. Síðasta selið sem notað var. [Sennilega kennt við Ingveldi Gíslad., afasystur skrásetjara.]“

Nr.	3382-379	Bæjarnafn	Villingavatn	Gömul nr.	Ekki skráð áður	Jarðatalsnr.	478
Svæði		Sveitafélag	Gríms. og Grafn.	Dagur	06.06.	Skráning	Antikva
Tegund	Tóft	Hlutverk	Sel	Flokkur	Selsminjar		
Sérheiti	Ingveldarsel	Verndun	Friðað	Verkefni	Skráning vegna skógræktar		
Ástand	Greinanlegar	Hættumat	Mikil hætta	Hættuorsök			
Hætta tilefni	Vegna skógræktar	Efni	Torf og grjót	Aldur frá	900	Aldur til	1800
Leid		Horfin		Horfin ástæða			
Lengd	7	Breidd	5	Hæð		Hleðslu umferð	
Veggjahæð frá	0,4	Veggjahæð til	0,5	Breidd veggjar	1,6		
Mæling	Uppmæling	Túnakort	Nei	Verkefna nr MÍ			
Isnet E	399097.211	Isnet N	397475.228	Heimildir	Örnefnaskrá Villingavatn Hjóðskrá: SÁM 89/1842 EF		
Minjagildi	Mikið	Umhverfi	Moslendi				
Ljósmyndari	HJH	Mótvægisáðgerðir					

Rétt norðaustan við seltóft [3382-378] er önnur minni tóft [3382-379] sem er 7 x 5 m að stærð. Veggir eru 0,4-0,5 m háir og um 1,6 m breiðir.

3382-2

3382-27

3382-12

3382-5

3382-15
3382-14
3382-13

3382-11

3382-6

3382-8

3382-7

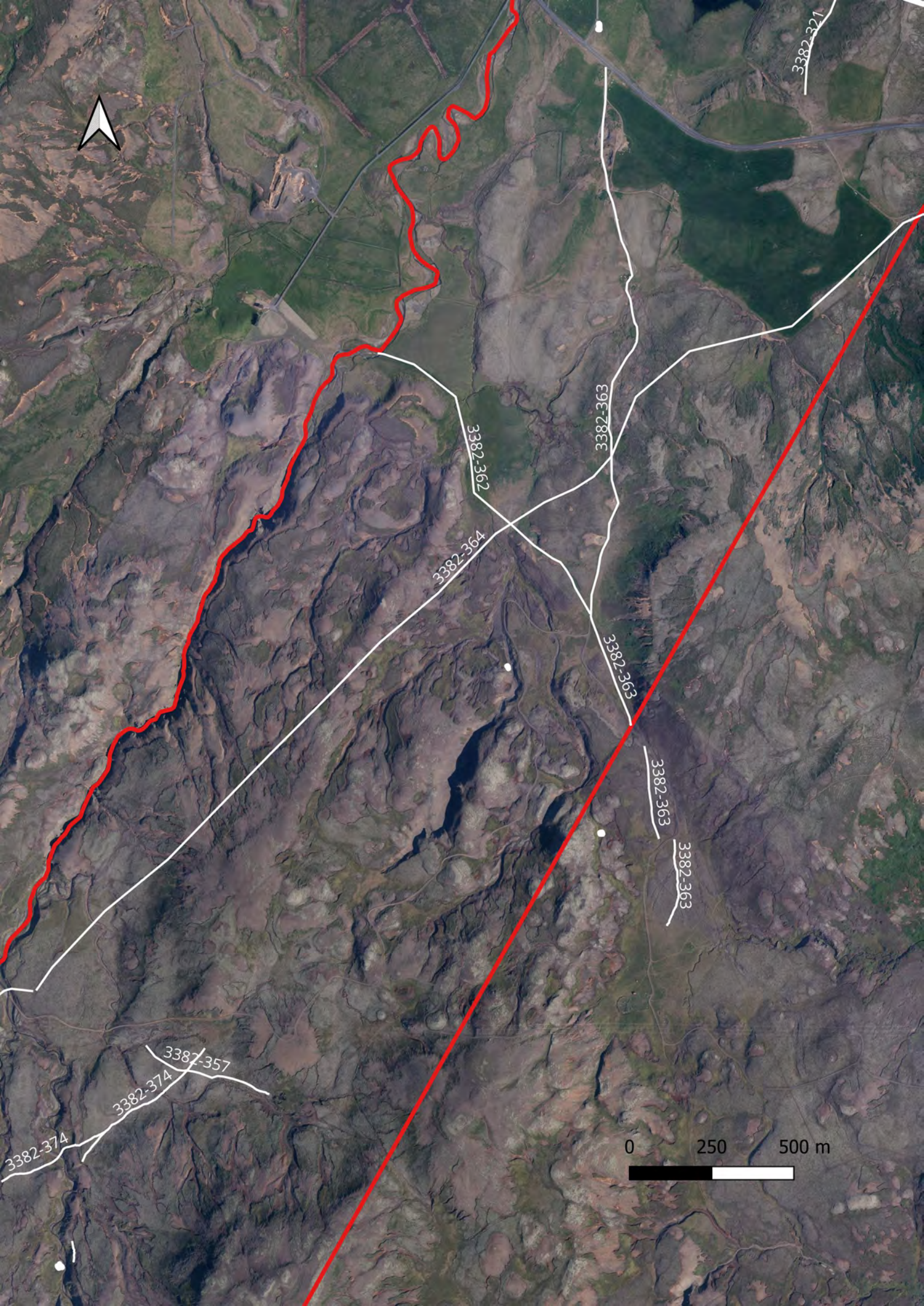
3382-9

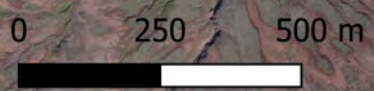
3382-18

3382-17

3382-10

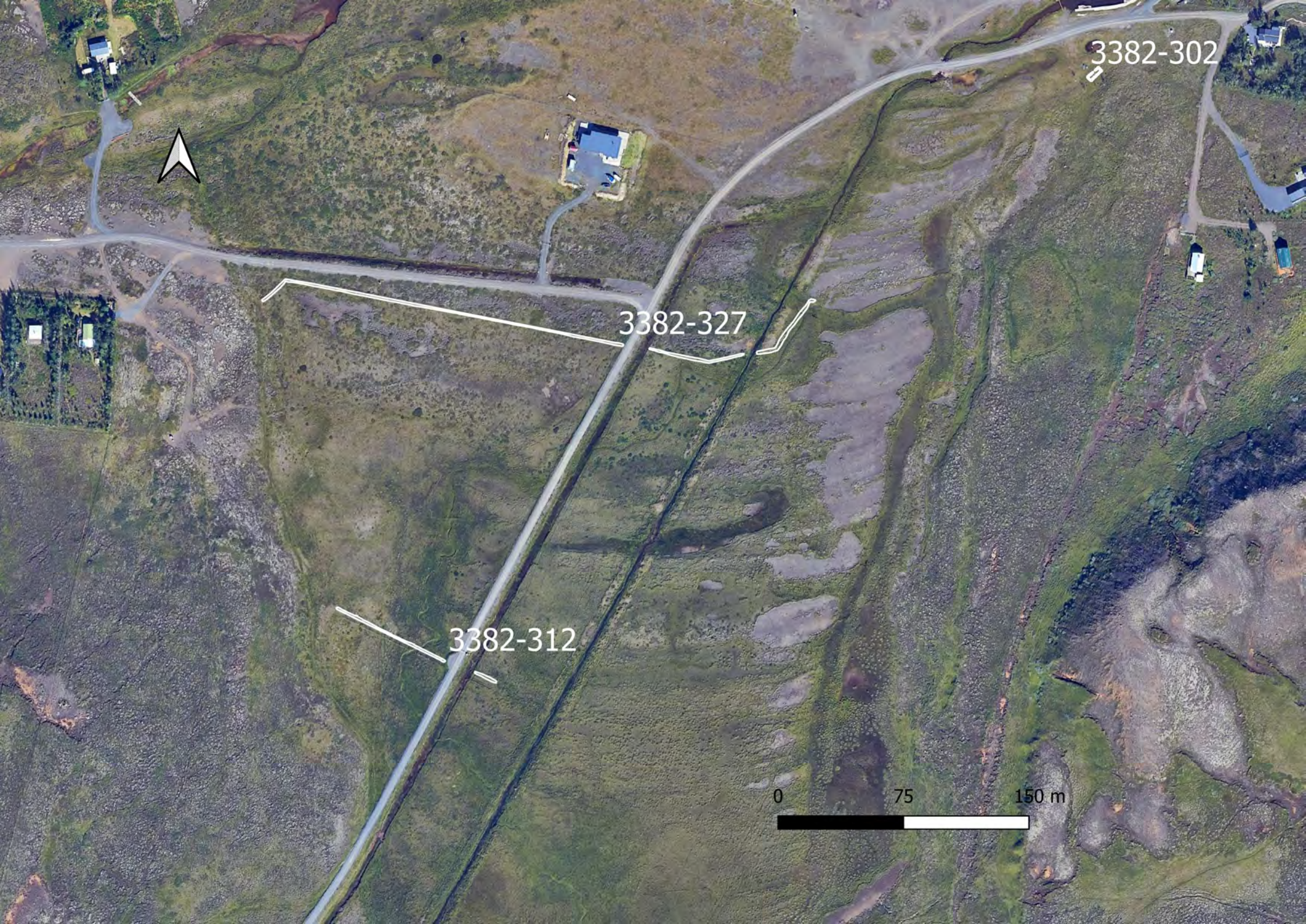
3382-364

3382-364

3382-366

3382-366

3382-364

3382-302

3382-327

3382-312

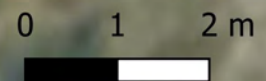
0 75 150 m

3382-302

0 1 2 m

A horizontal scale bar with black and white segments, indicating a length of 2 meters.

3382-314

3382-315

3382-313

0 10 20 m

A horizontal scale bar with three segments. The first segment is black and labeled '0'. The second segment is white and labeled '10'. The third segment is black and labeled '20 m'.

3382-324

3382-308

3382-309

3382-318

3382-310

3382-317

0 25 50 m

3382-319

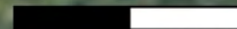
0 1 2 m

A horizontal scale bar with a black segment on the left and a white segment on the right, indicating a length of 2 meters.

3382-325

0 2.5 5 m

3382-327

0

75

150 m

3382

0 2.5 5 m

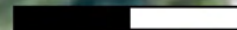
3382-5

0 2.5 5 m

3382-16

0 2.5 5 m

3382-320

3382-321

0 75 150 m

3382-374

3382-375

3382-350 3382-376

0 5 10 m

3382-375

3382-350

3382-376

0 5 10 m

3382-359

3382-367

3382-358

3382-358

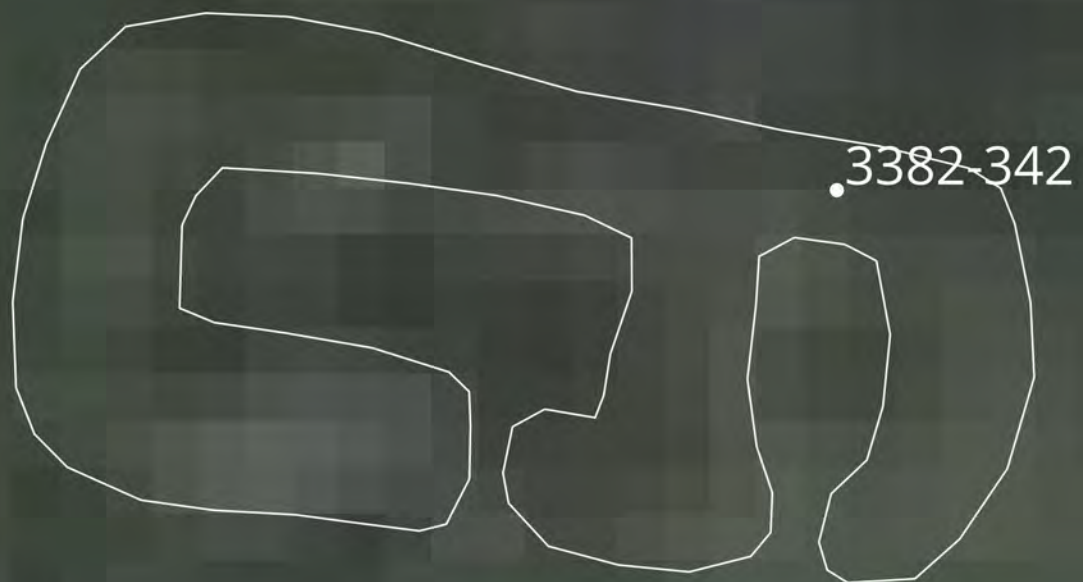
3382-364

3382-358

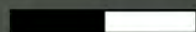
3382-342

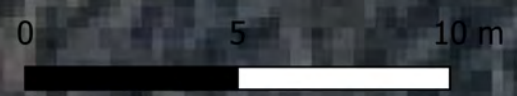
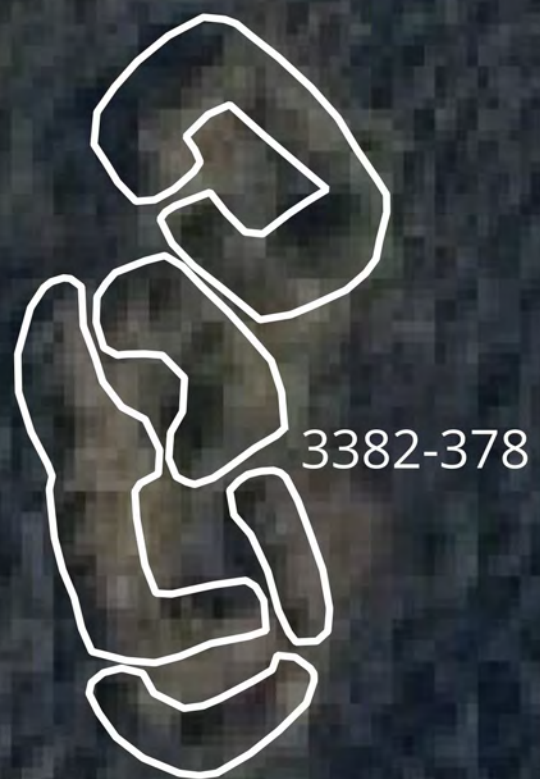
3382-377

0 10 20 m

0 1 2 m

3382-360
3382-361

3382-343

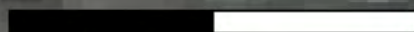
3382-343

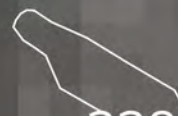
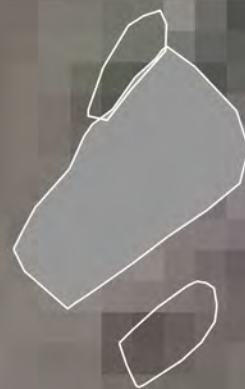
3382-343

3382-343

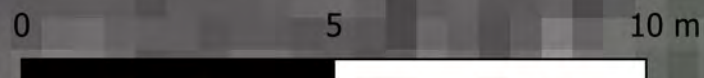
3382-343

0 5 10 m

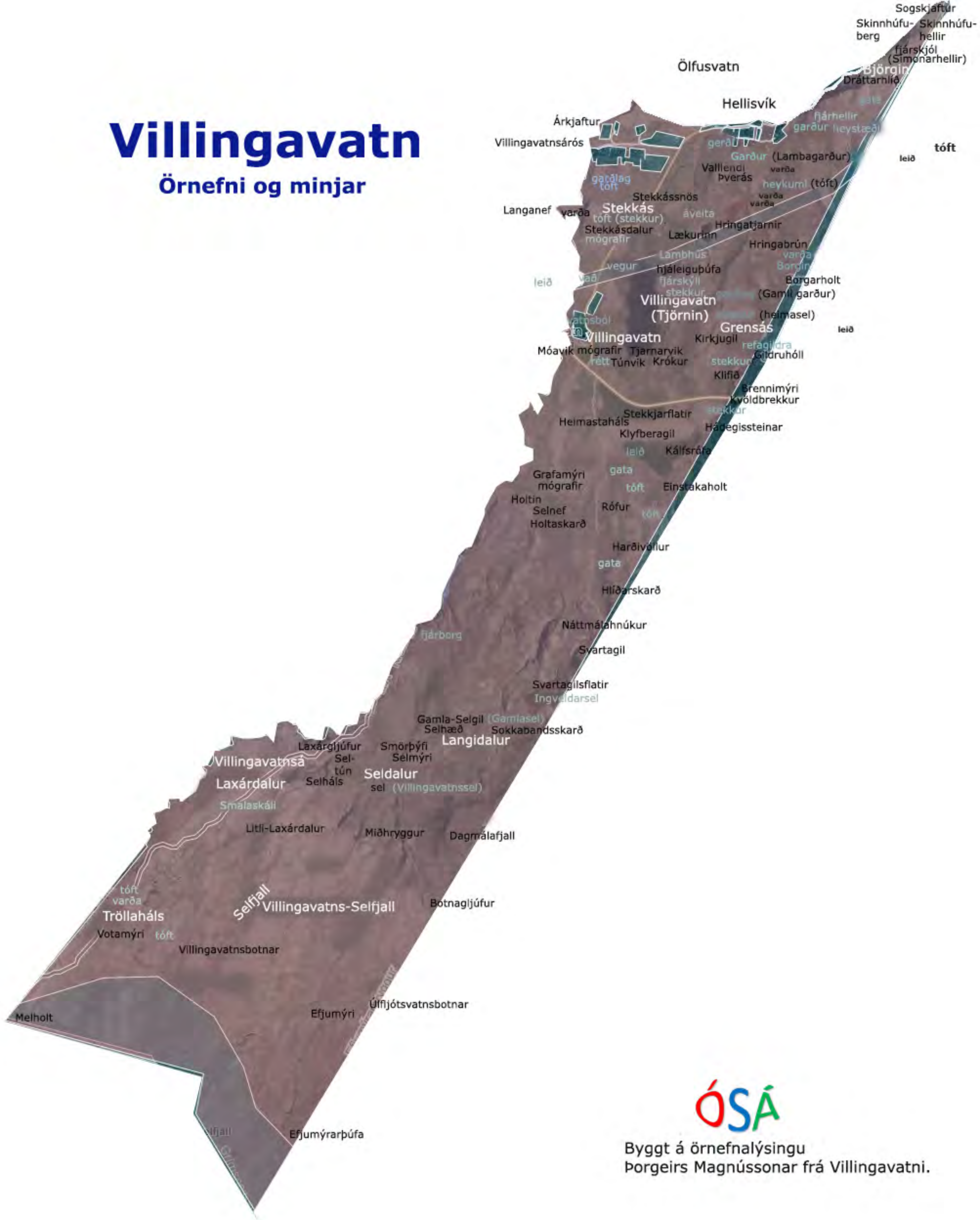

• 3382-343

Villingavatn

Örnefni og minjar

ÓSÁ

Byggt á örnefnalýsingu
Þorgeirs Magnússonar frá Villingavatni.

ANTIKA EHF.

Kort friðhelgunarsvæði

Fornleifaskráning Villingavatn 2025

3382-344

3382-316

3382-319

3382-336

3382-322

3382-323

3382-324

3382-324

0

100

200 m

3382-304

3382-303

3382-335

3382-324

0 100 200 m

3382-334

3382-301

3382-330

3382-353

3382-331

3382-351

3382-328

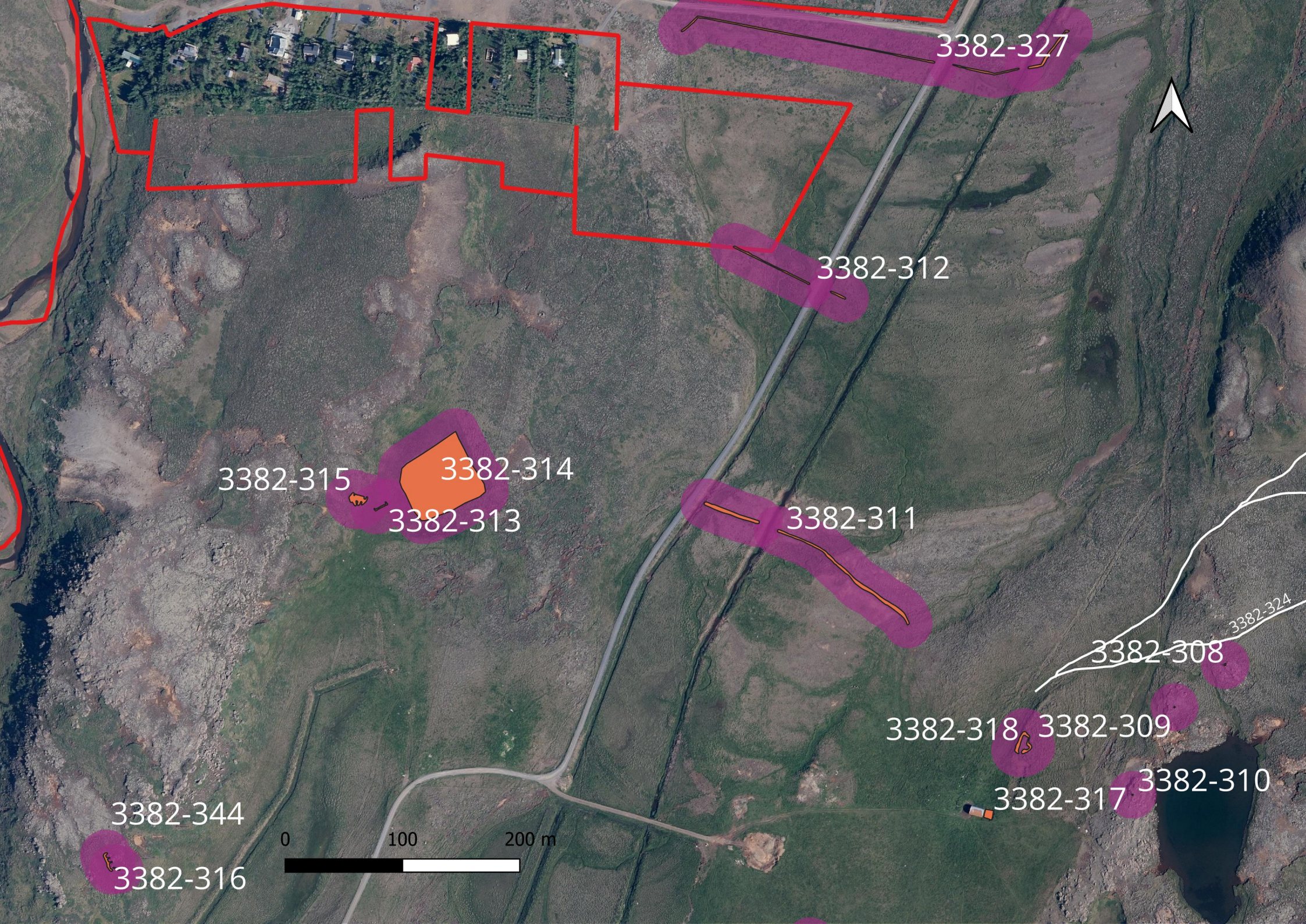
3382-370

3382-325

3382-356

3382-363

0 25 50 m

3382-327

3382-312

3382-311

3382-315

3382-314

3382-313

3382-344

3382-316

3382-308

3382-318

3382-309

3382-317

3382-310

3382-324

0 100 200 m

3382-305

3382-324

3382-306

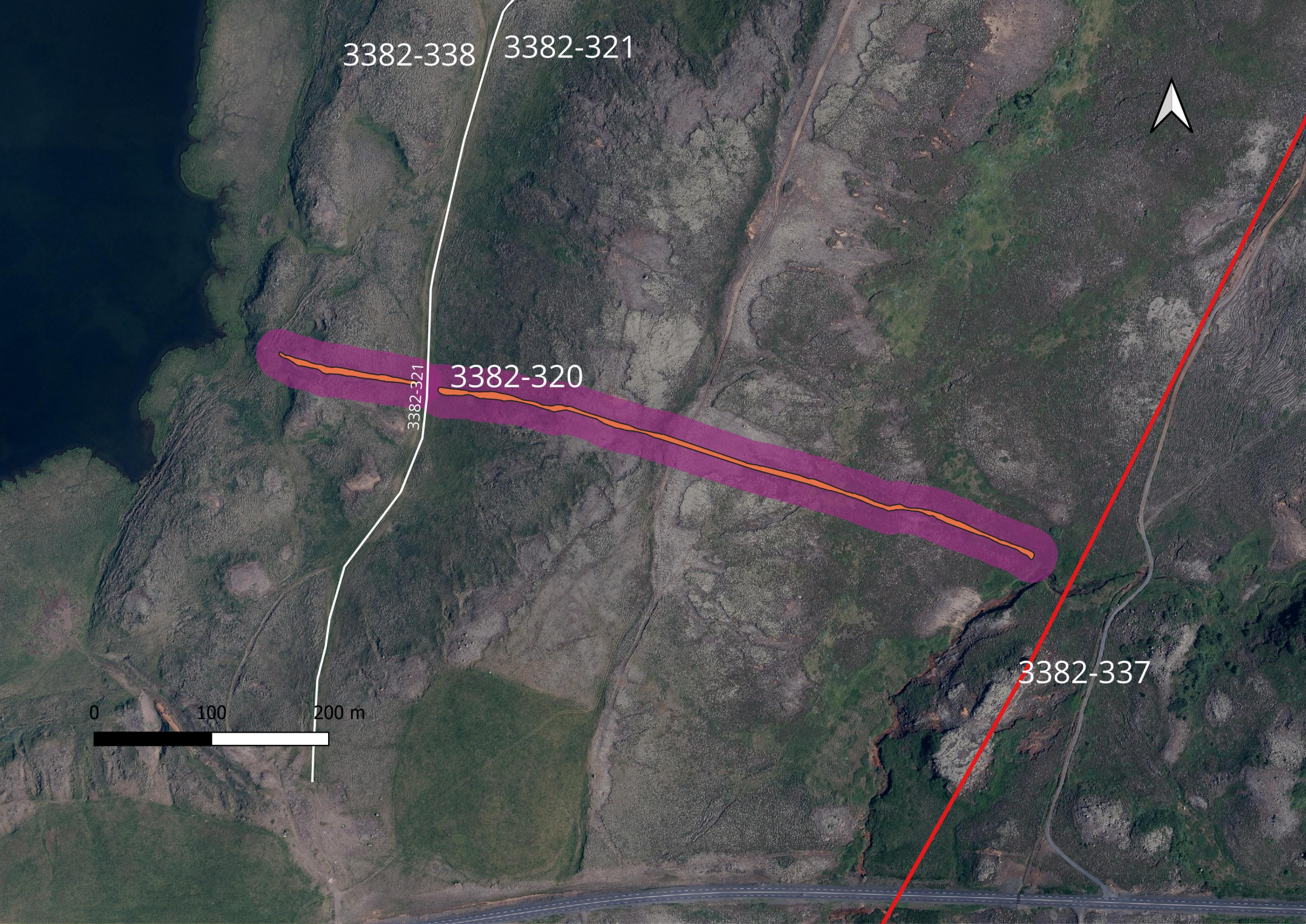
3382-308

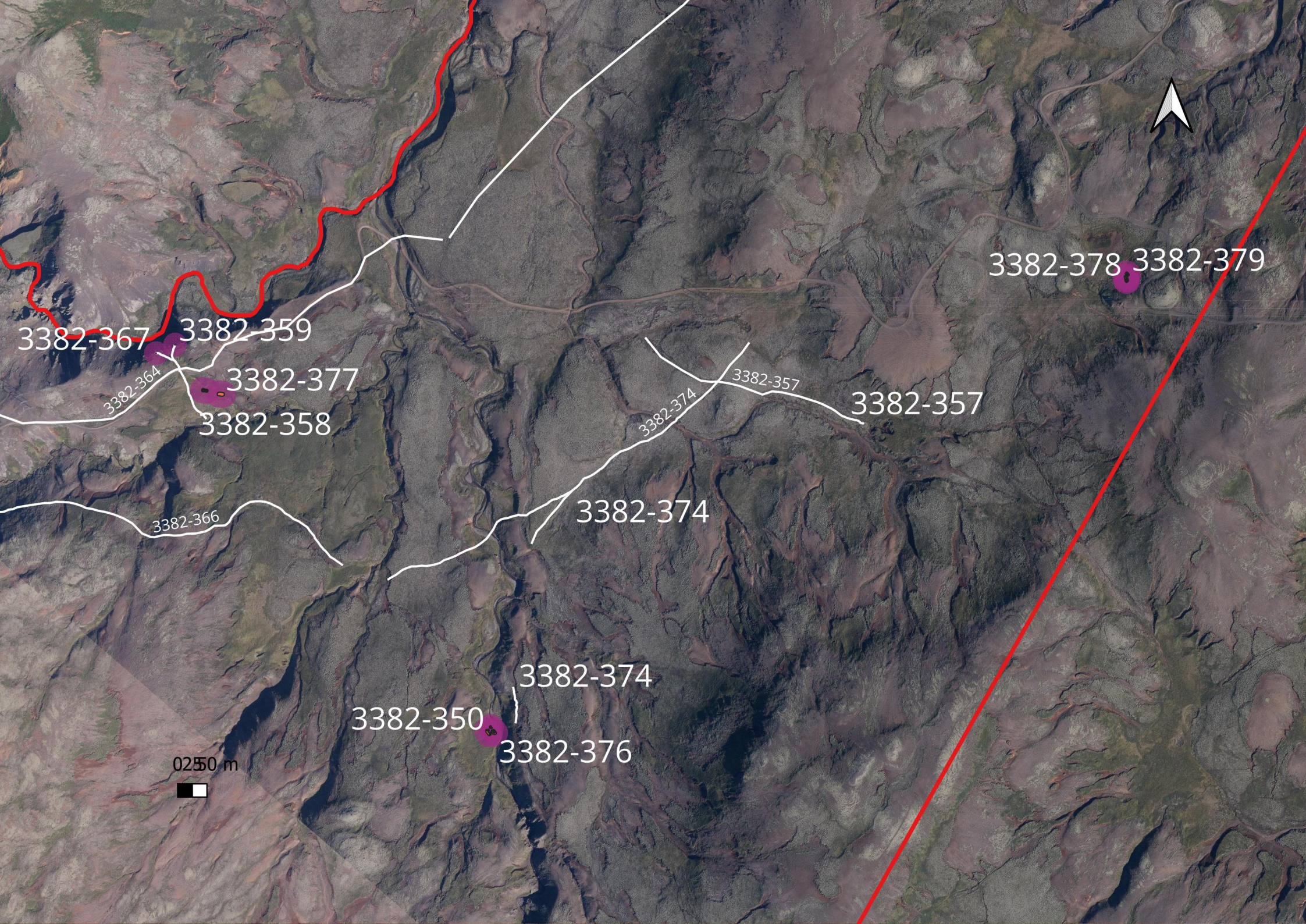
3382-307

3382-318 3382-309

3382-310

0 100 200 m

3382-367

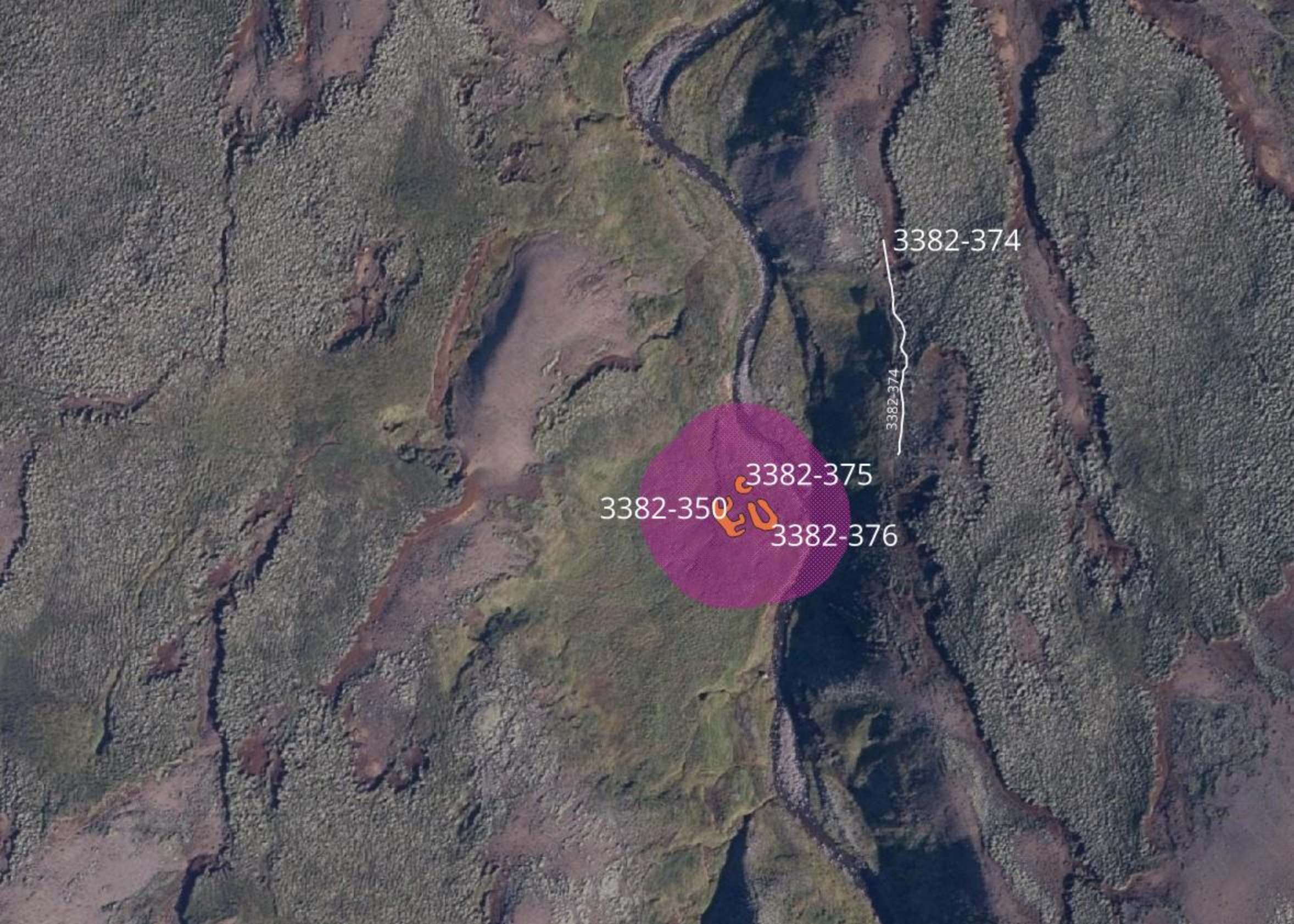
3382-359

3382-342

3382-377

3382-358

0 25 50 m

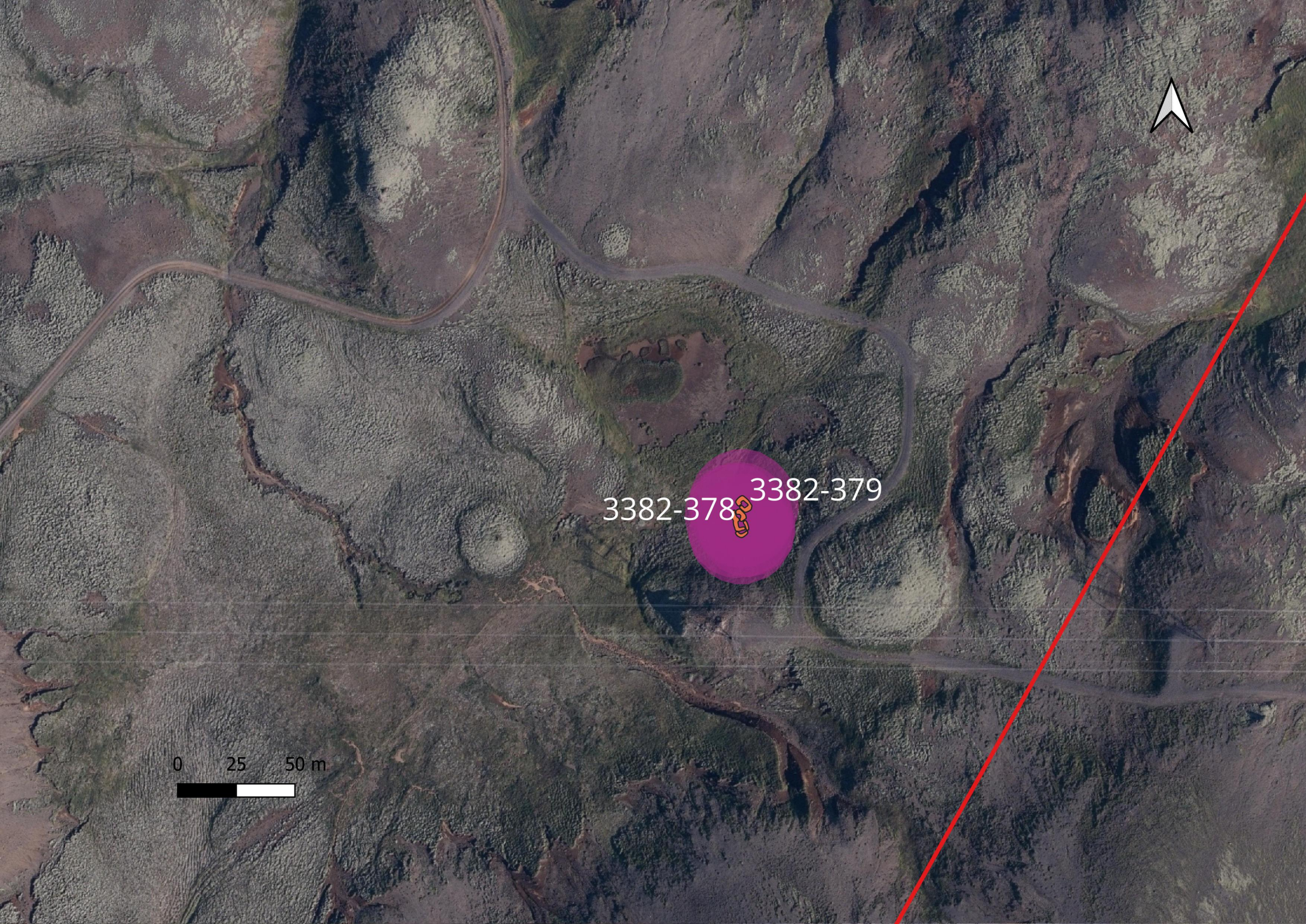
3382-374

3382-374

3382-375

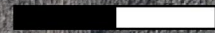
3382-350

3382-376

3382-378 3382-379

0 25 50 m

3382-378

3382-379

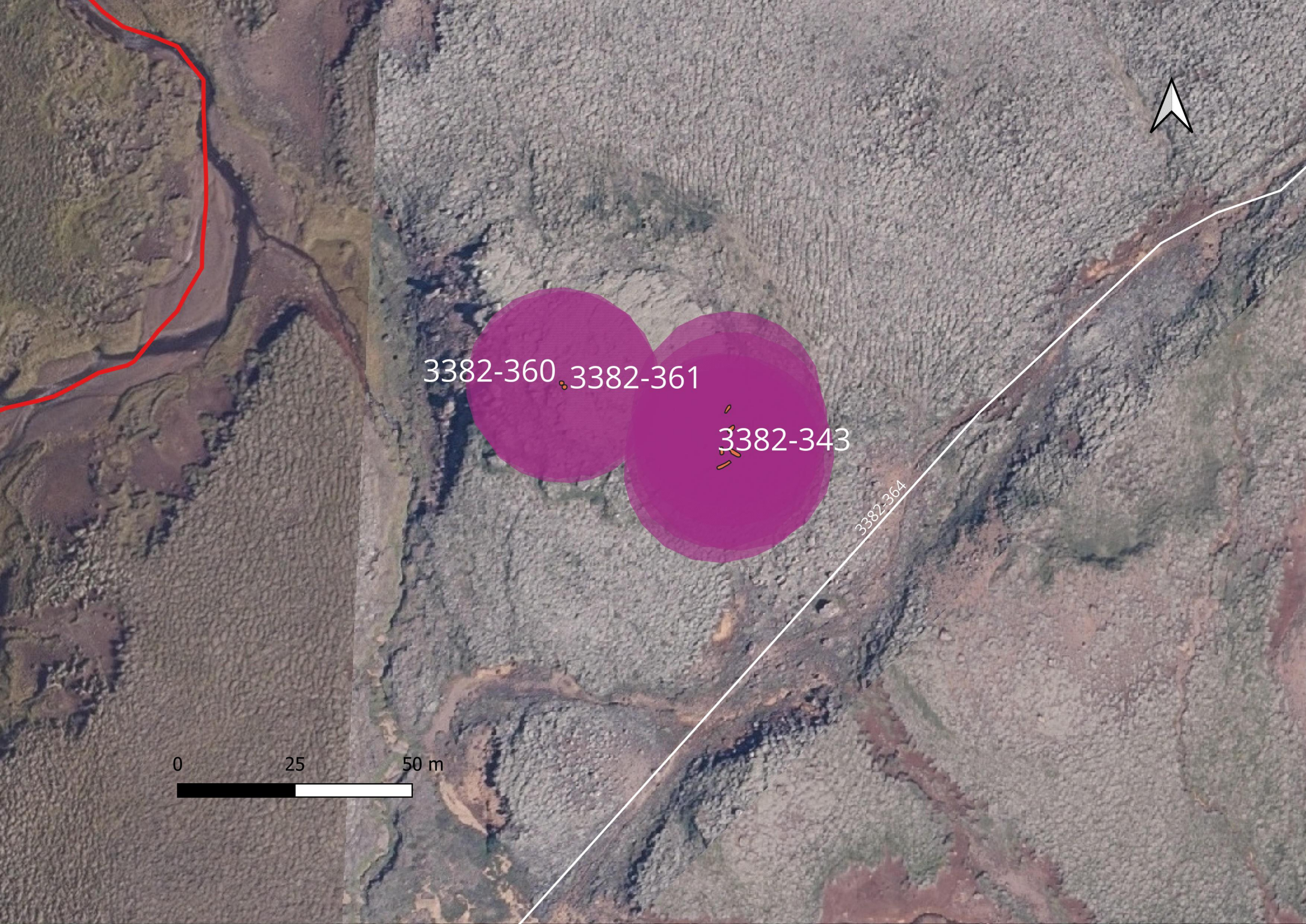
0 25 50 m

3382-360 3382-361
3382-343

3382-364

0 25 50 m

3382-360 3382-361

3382-343

3382-364

0 25 50 m

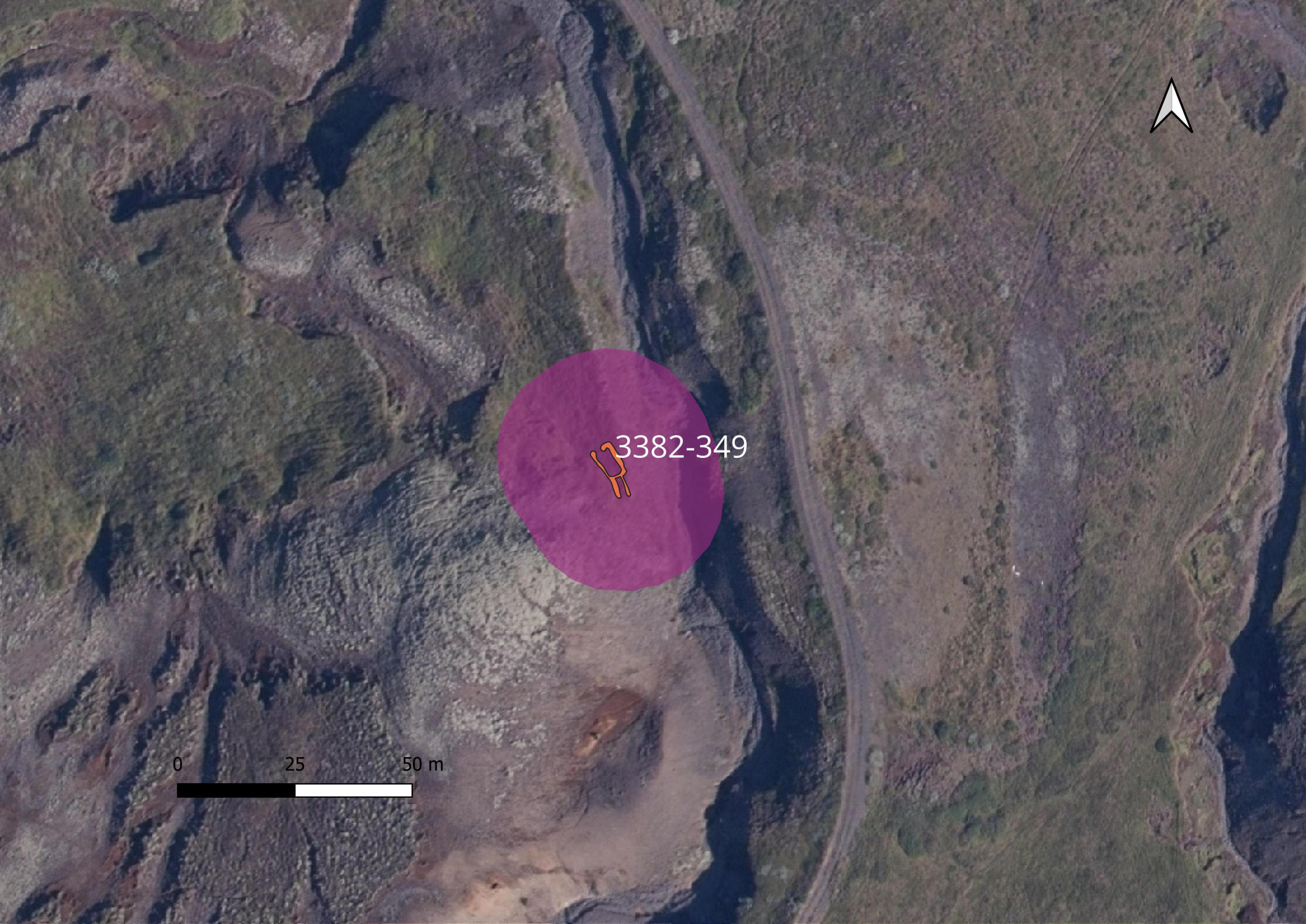
3382-349

0 25 50 m

3382-362

3382-363

3382-349

0 25 50 m